

EGYETEMES REGÉNYTÁR

SAJÁT KEZÉBE

REGÉNY

IRTA

BENICZKYNÉ BAJZA LENKE

BUDAPEST

SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2015
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5433-51-1 (online)
MEK-13653

I. FEJEZET.

Szomorú őszi nap volt, ködös levegőjű komor felhői egészen illettek azon komoly beszélgetéshez, melyet a főváros egyik ószerű izlésben épült palotájában folytatott a súlyos beteg Szászhalmy grófné és öreg ügyvédje, ki harmincz év óta volt a család barátja és teljes megbizottja.

A beteg szobájában minden ablak tárva állt, mert fuldoklási rohamaiban azt hitte, hogy a friss levegő könnyíti a lélegzést. Hüléstől félni pedig már felesleges lett volna. A grófné napjai meg voltak számlálva, bár az orvos még hónapokkal biztatta őt, ki nem sokat gondolt a halállal, de kinek, mint állítá, még fontos teendői vannak a földön, melyeket nem akar befejezetlenül hagyni. Őszinte nyilatkozatra szólítá fel orvosát s az kénytelen volt megmondani az igazat. Azon rendes választ adta tehát, mit ily körülmények között szokás. Ha csak a természet nem segít... Az orvosi tudomány hatalma ki van merítve.

A grófné keserűen mosolygott.

- Nem félek a haláltól, mondá nyugodtan s hangjának biztossága igazolta állítását. De sietnem kell, hogy el ne késsem azon néhány apróbb rendelkezéssel és dolgaim elintézésével, mit még függőben hagytam, addig - mig végóráim közel lesz.

Az orvos távozott s belépett Tergovay, az öreg ügyvéd, ki mint mondták, harmincz év óta volt összeköttetésben a Szászhalmyakkal s tizenöt év óta hű, feláldozó, ügyes és okos tanácsadója az özvegy grófnénak, kinek minden ügyét-baját, érdekét a leglelkismeretesebben képviselte.

A beteg arczán élénk kifejezés, beesett szemében baljóslatú tűz lobbant fel, midőn megpillantá őt.

- A sokszor gáncsolt és annyira kárhoztatott végrendelet nemsokára életbe lép, mondá diadalmas hangon a grófné, mintha nem is az ő haláláról volna szó, mintha nem törődne az *árral*, melyet óhajtságának sikerülteért fizetni fog.

- Fájdalom, viszonzá szomorú levertséggel az ügyvéd, mély részvéttel függesztve a betegre szemeit.

- Üljön le s beszéljünk a jövőről.

Majdnem gúnyosan ejté ki e szavakat s valóban gúny volt a haldokló szájában a »jövő«; neki már csak multja lehetett... És milyen volt e mult?

Milyen lehetett az, midőn ötvenhat évvel örült a halálnak! Hosszú éveken át várt azon órára, midőn örökre lecsukva szemeit, mindaz a keserűség meg lesz boszulva, mit neki az élet okozott. A koporsó sötétségéből kinyújthatja a kezét s nyíltan szórja szét s büntetés égő üszkös hamuját azok fejére, kik rég megérdemelték volna, de hogy nem történt, hogy eddig nem tette, a szégyen tartotta vissza. A világ ítélete, az álszemérem. Nem akarta a lármát, csodálkozást, kérdezősködést felidézni, kiállani. Viseljék mindezt azok, kik megérdemlik, kik felidézték, kik nem is remélhettek *mást*! A mit ő róla mond majd a világ, annak ő súlyát, keserűségét, felelősségét - már nem érzendi! boszúja kielégítésének tudatában édes keservet talált az örök megsemmisülés gondolatára.

- Üljön le! ismétlé majdnem haraggal az özvegy, midőn az ügyvéd, mint egy felkiáltójel még mindig előtte állt - a szemrehányás felkiáltójele, mely az ő pontja után következett. *Pontot* tett akarata végleges befejezése után. Mit akar szomorú arczával, kérdé tekintetével ez az ügyvéd?

Tergovay leült. - Hogy érzi magát méltóságod? kérdé illemszerű szokásos hangon, de arcza szórakozott volt, látszott, hogy csak azért beszél, mert illetlennek tartja hallgatni.

A beteg keserű mosolylyal vont vállat. - Mint tegnap, tegnapelőtt, hetek, hónapok, sőt évek óta. Tudja ön azt jól, hogy szivemben húsz év óta marczangoló kín, vérző seb dúl, a testi betegség csekélység a lelki kínhoz képest.

- Grófné!

- Ne szóljon semmit, kiáltá föllázadt szenvedélylyel Szászhalmyné. Kimerített tárgy ez közöttünk. Mi okból, mi czélból folytatnánk? Az én határozatomat csak az értheti meg, ki hasonló helyzetben volt. Önnek megfoghatatlan az, vagy nem akarja bevallani, hogy nem csodálkozik a fölött, a mit tettem. Pedig ideje volna ezt az elégtételt adni nekem, mert mindjárt *későn lesz*, harmincz éves összeköttetés után, egymást nem értve leszünk kénytelenek - elválni.

A beteg hangja meghatott volt ez utolsó szavaknál s az ügyvéd a földre szegezé szemeit. Kínos keserv dült belsejében tehetetlensége miatt. Érzé, hogy hatása, befolyása ez utolsó aktusnál megszűnt a grófnéra. A következmények borzadályos volta rettegésbe ejté és mégis oly nagyon érté a keservet, a fájdalmat, miből amaz elhatározás származott. De nem akarta azt bevallani.

- Grófné, ismer engem, mondá halkan, elfogultan. Ezerszer vitattuk meg már e tárgyat. Az elkeseredést értem, a boszút nem helyeselhetem saját fia ellen.

- Tehát megtörténik az, helytelenítése ellenére.

- Még van idő, hogy megváltoztassa végrendeletét.

- Soha! kiáltá szenvedélyes fellobbanással a beteg. Soha! Erre nem volna eset!

Az ügyvéd szótlanul, szomorúan szemlélte a közelgő halál nyomait viselő, szenvedélyben égő arcot.

- És azt hiszi méltóságod, hogy György elfogadja a fivérét illető vagyont? Én, ki legzsengőbb gyermekkorától, szíve mélyéig ismerem őt, tudom, hogy ő lesz az első, ki a végrendekezést megsemmisíti.

- Azt nem fogja tenni, mondá észrevehető megdöbbenéssel Szászhalmyné, de hangja bizonytalan volt.

- Akkor nem ismeri mostoha fiát, kit pedig önmaga nevelt.

- Éppen mert ismerem őt, tudom, hogy szent lesz előtte akaratom. Tudja ő, hogy nem szélső, nem szeretetlenség az tőlem, mit Lothár ellen teszek, a mit rendelkezésemmel czélozok, hanem a legiszonyúbb kénytelenség. Vagy - vagy! György sokkal eszesebb, hogy meg ne értene engem, ki felneveltem őt, ki a jót, a helyeset szívébe oltám.

- De gondoljon grófné, a világra, a közvéleményre. Vegye tekintetbe, mily nehéz helyzetbe hozza kedvenczét, Györgyöt, kit örökségvadásznak fognak tartani. Ki hízélgése, ügyessége által behizelegte magát az ön kegyeibe, hogy fivérét, az igazi örököszt megfoszsza vagyonától. Nem fog neki boldogságot szerezni ez a vagyon s ne vegye rossz néven grófné, de jöhet percz, midőn megfogja ő átkozni *azt*, ki neki e vagyont ajándékozta!

Szászhalmyné iszonyodva fogta be füleit.

- Szűnjék meg, kiáltá megkékölt ajakkal. Ne kísértsen! Tudom, hogy ön sokkal jobban gyűlöli Lothárt, mint én magam, ki végre is anyja vagyok, Györgyöt pedig mindketten imádjuk. Még is rá akar venni oly dologra, mely az egyiknek csak kárára, a másiknak csak hátrányára volna s a mi már későn van és lehetetlen. És mondja meg igaz lelkére: nem érdemli-e meg Lothár

azt, a mit vele teszek, midőn megfosztom őt attól, a mi csak romlását idézné elő s legalább egy ideig fényesen segítené haladni azon az úton, mely a kárhozathoz vezet.

Az ügyvéd némán hajtá le fejét és homlokát párszor zsebkendőjével megtörölve, kínos tépelődésbe merült.

- Gondolja meg grófné, mi lesz belőle.

- A mit megérdemel s a mi már ma is. Felfuvalkodott, esztelen, sehonnai, ki előtt soha semmi sem volt szent. Szíve és lelke teljesen a hiúságnak, könnyelműségnek martalékja lett.

- Még megváltozhatik. Alig huszonöt éves.

- Ez már nem az a kor, hogy a megváltozásra még reménységünk lehetne. - Én is hittem ezt. Reméltem; sokáig magam előtt is titkolám, a míg lehetett. Most már tisztában vagyok. Mi szüksége van neki a *polgári* születésű anyja vagyonára? Nem méltó az arra, hogy az előkelő nevét fényesítse.

A grófné élesen, gúnyosan felkaczagott; a vidám élcz, kínos, keserű hangon volt kiejtve. Szívéig hatolt fuldoklásba ment át s az ügyvéd rémulten ugrott fel helyéről: azt hitte, hogy az iszonyú tusa halállal, megfúlással végződik.

De a beteg újra lecsendesült. Hideg verejték borítá sáppadt arczát, kiaszott kezeit. Néhányszor mély, hosszú lélekzetet vett. Boszúsan intett az ügyvédnek, hogy üljön vissza helyére, ki engedett parancsoló pillantásának s ő újra felvette a beszéd fonalát.

- Támogassa Györgyöt, kezdé komor, esdeklő hangon. Legyen híve, tanácsadója, úgy mint nekem volt. Ő megérdemli azt és meg fogja hálálni tudni. A nagy vagyon, melyet reá hagyok, nagy gondot fog okozni Györgynek s ő maga fogja azt kezelni, úgy mint eddig is tette. De hiányozni fogok oldala melől *én*, kihez minden bajában, bizonytalanságában fordult. Ki megértettem, segítetttem, támogattam őt. Legyen ezentúl tanácsadója ön neki.

- Oszsza meg a két testvér között a vagyont, grófné, könnyörgött kezeit összetéve Tergovay. Lothár végre is édes fia, míg a másik csak mostoha. Lothárt illetné az egész vagyon. Hagyja legalább felét - neki.

- Nem teszem, kiáltá határozottan Szászhalmyné. Ő semmibe sem vett engem, míg éltem. Én semmibe sem veszem őt halálom után. Érezze könnyelműségének, rosszaságának büntetését. Köteles részét a vagyonból rég kikapta.

Az ügyvéd nem akarta egy új roham előidézésére felizgatni őt. Hallgatott s élénken tekintett az ajtó felé, hol gyors léptekkel Szászhalmi György lépett be, a beteg grófné mostohafia.

- Hogy érzi magát, anyám? kérdé, az ügyvédet nyájasan köszöntve fejével, míg a beteg reszkető kezét melegen vont a ajkaihoz, ki napfényes mosolylyal, elragadtatással szemlélte őt. Az enyészet jeleit vonásain egy perczre az öröm halvány pírja borítá. Szemében a szeretet meleg fénye lobbant fel. A mi évek óta még az élethez kötötte, a György iránti vonzalom volt.

- Egyformán, viszonzá halkan, elfogultan, mintha csak most, Györgyöt látva, sajnálná, hogy meg kell hálnia. - Az orvos hónapokkal biztat s én érzem, hogy alig vannak napjaim. De mindegy, végzendőimet befejeztem, nyugodtan, majdnem örömmel halok meg. Az élet kevés örömet nyújtott nekem.

- Anyám!

- Egyedüli örömem, büszkeségem, vígasztalásom te voltál, folytatá Szászhalmyné, melegen szorítva meg az ifjú kezét, melyet kezében tartott. Te vagy az egyetlen, kitől nehezemre esik a válás. De végre is: a halál éppen úgy ránk van kényszerítve, mint a születés; egyiket sem

tennék, ha tőlünk függne. Nekem annyival könnyebb megválni az élettől, mert nem hagyok kesergőket magam után.

- Grófné igazságtalan, mondá helyét elhagyva az ügyvéd s kalapját vette, mi közben Györgynek egy marasztó pillantásával találkozott.

- Beszédforma! mondá kicsinylő gúnnyal a beteg. Ön maga is jól tudja, hogy úgy van, a mint mondom. Tudom, hogy kegyed vissza fog olykor emlékezni reám, György pedig megsirat. Aztán elfelejt, hogy egy édesebb érzésnek adjon helyet szívében, mely kárpótolni fogja az én anyai - de nem kevésbé nagy, mély, igaz és határtalan szeretetemet.

György halvány, érzésteljes kifejezésű arcza meghatott volt s a betegnek könnyek hulltak arczára. Jól esett neki, hogy senki sem felelt szavaira. Mostohafia vonásai többet árultak el belső érzelmeiből, mint a legélénkebb tiltakozás, mi végre is csak formaszerinti lehetett volna. Mindnyájan tudták, hogy a *feledés* enyhe írként adatott az emberiségnek. Oly *valakitől*, ki ugy alkotá az emberi szívet, hogy tudjon feledni és végzetlen kegyelmében soha nem mér rá több fájdalmat, nagyobb csapást, mint a mennyi erőt ad neki, hogy azt viselje.

Pár pillanatnyi csend után az özvegy letörlé könnyeit. Hangja nyugodt lett, gyengeségében is erősnek látszott. Tekintete mutatá, hogy nagy elhatározásra készül.

- Ül le ide mellém, György, közel, hogy jól hallhasd és megérthesd szavaimat. Igéretet kell adnod, ha azt óhajtod, hogy nyugodtan alhassam síromban. Utolsó kérésem ez hozzád. Az egyetlen, az utolsót nem tagadhatod meg.

György arcza nagy megdöbbenést, észrevehető félelmet mutatott. - Parancsoljon velem, mondá dadogva.

- Látom, hogy rettegsz attól, a mit hallani fogsz tőlem. De meg kell lenni, mint meg kellett történni *annak*, a mit végrendeletembe foglalék.

- Még megváltoztatható a végrendelet.

- Az végső, megmásíthatlan akaratom; viszonzá heves fellobbanással, élénk szenvedélylyel Szászhalmy né.

- Lothár a mellékszobában van Aliceszal.

- Legyen! Boruljon ágyamhoz könyörögve, vagy szórjon átkot utolsó perczeimre, a dolgon nem változtat! A tiz éven át érlelt elhatározást nem döntheti meg egy percnyi fellobbanás...

A két férfi szomorú, beszédes tekintetet váltott. Nem mertek felelni.

- Egyedüli örökösöm te vagy.

- Saját fia ellenében?

- *Fiam te vagy!* Nem a születés által leszünk azzá, a mik vagyunk, nem a rokoni összeköttetés az, a mi egymáshoz csatol, hanem a *szív*. Lothár engem soha sem szeretett. Te voltál az, ki nekem igazi, jó szerető gyermekem voltál. Áldásom reád. Neked adom mindazt, a mit földi javaknak neveznek: mint tied volt, míg éltem, teljes szeretetemet.

- Gondoljon, anyám, Lothár jövőjére. Fogalma sincs neki a szegénységről. Nem tud nélkülözni, sem pedig dolgozni. Elsodorja az ár, mely összecsap feje fölé. Boszú, irigység és gyűlölet lesz tanácsadója s nyomorral kezdve, aljas tettekre csábítatik.

- Minden hajlam meg van ezekre benne. Könnyelműsége, ha milliókkal birna is, oda sodorná, a hova így jut. Talán majd észre tér. Talán visszagondol reám, kihez nemcsak a szeretet, de még a józan ész sem kötötte. Helyes bánásmód, egy csekély tettetéssel, másként

intézte volna sorsát. Sajnálta a fáradságot, nem tartá érdemesnek fáradni. A következmények talán majd észére hozzák.

- De már késő lesz.

- Megjavulnunk soha sincsen későn, kiáltá szenvedélyes haraggal a beteg. Hány szegény ember küzdte át már életét s nagy eredményre jutott. Lothár az ilyen embereket megveté, most eljön az idő, hol példájukon okulnia kell.

- És ha nem teszi? Ha nem bír felemelkedni oda, hova anyám reméli? Ha e nem várt iszonyú büntetés végkép megsemmisíti, elaljasítja? Ki lesz akkor felelős tetteiért?

- Ő maga! Nem hiányzott neki az *intő szózat*. Nem volt elhanyagolva nevelése. Megtörtént mindaz, a mi rossz hajlamait legyőzni megtaníthatta volna. Most már igazad van, hogy késő volna minden. De egy lehetőség még áll előtte: a maga erejéből érni el azt, mire a nevelés és jó tanács és figyelmeztetés nem bírta rávenni.

György nem mert szólni. Tergovay hitetlenül rázta fejét, mi a beteget ingerelni látszott, mert hirtelen Györgyhez fordulva, nyugodt, hivatalos hangon mondá:

- Mindez, a miről beszélünk, *ma* már fölösleges dolog s rám nézve, kinek oly kevés ideje van élni - teljesen idővesztés. De *egy* van még, a mire nekem ígéretet kell adnod, még pedig *szent*, megtörhetetlen fogadást: hogy ha Lothárt csekély mértékben is segíted szorult helyzetében, soha e vagyont, melyet én szeretetemben reád ruháztam, meg nem osztod vele.

- Anyám! kiáltá mindenről megfélemedkezve György s hangja komor, megrovó, majdnem visszautasító volt.

- Megteszed vagy nem? kérdé izgatottan, félelmében az özvegy. Visszautasítod a haldokló óhaját, akaratát, kérelmét? Ez nem hasonlít hozzád, fiam, ki nekem mindig engedelmeskedtél, ki sohasem daczoltál akaratommal.

- Ne kívánja ezt tőlem.

- Grófné! kiálták majdnem egyszerre György és Tergovay, ki kérően tette össze kezét, de a grófné hajthatatlan maradt. Érezte, hogy az izgatottság sietteté végőráját s félelemmel telt szívvel leste György szavait, majdnem önkívületben ragadva meg az ifjú kezét, ki rémülve látta a beteg arcán a rohamos változás, az enyészet közeledésének félreismerhetetlen jeleit.

- Bocsásson meg neki! mondá könnyörögve.

- Megteszed a - haldokló - kívánságát? dadogá fuldokolva a beteg. Igérd meg.

György elfordult. Iszonyú tusa keletkezett szívében. Megértse-e végperceiben azt, ki neki árvaságában szerető anyja volt, vagy meggyőződése ellen cselekedjék? Rablónak bélyegezze magát a világ és testvérei előtt? Emberi szív, ítélő elme még sohasem tétetett nagyobb, iszonyúbb próbára, mint e pillanatban az övé.

- Esküdjél meg! kiáltá fuldokolva a beteg, engedd, hogy csendesén pihenjek síromban.

- Esküszöm! mondá halk, komor, panaszos hangon György s Szászahalmyné örömkialtással rogyott vissza vánkására, hol a legkétségbeejtőbb görcsös rohammal mintegy tíz perczig küzdött, aztán visszanyerve eszméletét, hálás tekintettel nyújtá Györgynek reszkető verejtékes kezét.

- Még egy roham és vége mindennek, mondá halkan, majdnem ábrándozva a beteg, mintha az örökkévalóság kapuját feltárni látná. Arcza nyugodt, szelíd, csendes kifejezéssel birt, átszellemült volt. Mintha nem egy és ugyanazon lény lett volna, ki az elmúlt perczben a gyűlö-

let legszenvedélyesebb elhatározásával fosztá meg egyetlen gyermekét minden vagyonától s az, ki most karszékből hátra dőlve, nyitott szemekkel, vágyó kebelével várta a közeledő halált.

A szoba mellékajtóján csendes neszt hallatszott.

- Ki van ott? kérde a grófné.

- Alice és Lothár, viszonzá kérő hangon György.

- Lépjenek be, mondá összeránczott homlokkal Szászhalmy né s fiatal, ragyogó arcú ifjú hölgyet és feltűnő szépségű ifjút bocsátott be az ügyvéd, megnyitván előttük az ajtót, melyen azok félve jelentek meg s elfogultan közeledtek a beteghez.

- Még élek, mondá gúnyos felfokozással s fülös mosolylyal a beteg és mintha fáradt, kimerült volna, lehúnyta szemét.

Az ujonjok megdöbbenve, némán álltak meg közelében. Kérdően tekintettek Györgyre, ki lesütött szemmel, komor arccal került ki pillantásukat.

- A grófnénak pár perc előtt erős rohama volt, mondá az ügyvéd, hogy megtörje a kínos csendet, ennek következtében fáradt és kimerült...

- Terhére vagyunk? kérde Alice.

- Úgy ne zavarjuk, mondá Lothár halkán, hogy fel ne verje szendregéséből a beteget. Máskor jövőnk s megindult az ajtó felé, mintha fojtogatná a levegőt, mintha dideregne a közeledő halál érzetére.

- Maradj! súgá neki György majdnem parancsolóan. Arcza kifejezése, a mit elhallgatott, máskor jönni - nincs idő...

Alice tovább állt, nem hallá, a mit fivérei beszéltek, de eltalálta György szavainak értelmét. Önkéntelen elhalványodott. A halál közeledtét látni mindig megrendítő s őt e percben kétszeresen megfélemlíté. Ki tudja, mily emlékek keletkeztek, mily szó emelkedett keblében.

Senki egyetlen szót sem ejtett ki. Lothár félrefordult. A nyitott ablakon át a komor felhőkre függeszté szemét. Sejtelve sem volt róla, hogy azok az ő jövőjét képviselik. Nehézkes, lomha úszásukat követte tekintetével, figyelmesen keresve egy kis sugarat, mely a komor láthatárnak csak egy parányi, csak egy pillanatnyi nyájasságot kölcsönözne s vídámabbá tenné az eget. Sehol semmi remény sem mutatkozott. Zord szél zörgeté meg az ablak nyitott tábláit, suhogva lebbentek meg a nehéz függönyök, síri csend volt. A beteg nehéz lélegzete félelmes lihegéssé változott. Alice borzadva húzta össze bársonybundáját, esdő pillantást vetve Györgyre, hogy távozhassék, de az nem bátorítá, aggódó szeme gyöngéd szeretettel volt a betegre szögezve.

Lassan besötétedett. A nap már régen, hetek óta aludt. Fehér köd terjeszté ki sűrű leplet a város fölé s az egymásután felgyúló lámpák alig mutattak egy-egy kis fénytelen, sárga pontot, a szürke levegőben.

A beteg lélegzete lassúbb lett, perczekre elállt. György kinyújtá kezét a csengetyű után, melynek megszólalására felnyitott az ajtó s lelkész lépett be fekete ruhájában, imára kulcsolt kezekkel, előtte a fehér ruhás fiú, nagy ezüst kereszttel. Látásukra mindnyájan térdre bocsátkoztak, kivéve Györgyöt, ki a beteghez lépett s megfogta kezét. Nehézkes és hideg volt az. Feje keblére esett. Nem mondhatta el az Úr szolgájának, a mi lelkét nyomta. Hatalmasabb bíró elébe vitte titkait.

- Kiszendvedett! mondá fájdalmas arccal György s a szeretetnek igaz könnyei hulltak szeméből a halott hideg kezeire, arcára, ki abból már semmit sem érzett. Dermedt, közönyös vonásai sem megnyugvást, sem békét vagy átszellemülést nem hirdettek. Élete fájdalmas,

szenvedésteljes, de halála öntudatlan, nyugodt, kínlódás nélküli volt. Ajka majdnem megtartá az utolsó gúnymosolyt. - Feltámadunk! rebegé a pap, miután az utolsó áldással ellátta s az ég felé terjeszté karjait. De az komoran, némán, a biztatás csillámló szövétneke nélkül tekintett be az ablakon, mintha azt mondaná: Nincs bocsánat! A hideg szél átviharzott a láthatáron. A természet szürke ruhájában zord haraggal kiáltá: Nincsen ébredés!

II. FEJEZET.

A hömpölygő Duna partján, kies erdő tövében terül el egy csinos helység, mely a hozzátartozó buzaföldekkel a Szászhalmyak tulajdona s bár nem nagy vagyont képvisel, a család mindig élénk ragaszkodással volt iránta, mert a hegyoldalban lévő regényes fekvésű kastély alatt kripta van, a Szászhalmyak temetkezési helye. A falucskát pedig Szászhalomnak hívják, honnét a család neve eredt.

Alig félóránnyira a kastélyhoz egy másik kőépület emelkedett a Dunaparton. Szép, vonzó külsejű lakóház volt, urasági épület, bár a kastély elnevezés nagyon is nagyhangzású lett volna számára; mind a mellett szellős, térs tornáczai, nagy ablakai és szárnyas ajtóival előkelő hatást gyakoroltak.

Mig a Szászhalmy-család kastélya többnyire zárva állt s a beteg, most már boldogult özvegy, alig pár hónapját tölté abban a nyárnak, a másik épület télen-nyáron egyaránt lakva volt. Lakva oly tulajdonos által, ki az épületet csinos kertjével s kis szőlőjével pár év előtt vette. Azóta ott lakott, nagy szomorúságára leányának, Lydiának, ki kétségbe volt esve az unalom miatt...

De hát végre is kénytelen volt túrni az unalmat, egyhangúságot, mert nem tudott módot, mi által változtasson helyzetén. Atyja, Szécsy Bennó báró, elköltötte összes vagyonát. Istenhozzádot mondott a világnak s leányával e magányos helyre vonult, nem akarva gúny tárgya lenni azon társaságnak, hol egykor majdnem az első szerepet játszotta.

Lydia csak hallás után ismerte a régi nagyságot. Csendes, magányos délutánonként atyja, fellelkesülve a múlt ragyogó emlékein, elmondá neki annak eseményeit, történetét. Azt hitte, a kis Lydia mindezt mint mulatságát tekinti, úgy sem volt kivel társalognia. - Fogalma sem lehetett, hogy mint fejlődnek annak vágyai a leírt élvezetek után. Miként növekszik keserve a vesztett nagyság miatt. Mily kétségbeejtő óhajlás, mily lázas remény dagasztja szívét s mily elviselhetetlennek tetszik neki az elhagyatott falusi magány, az egyhangúság unalma!

Szécsy báró nagyon szép előadással, élénk képzelődő tehetséggel birt. Ragyogó szavakkal tudott beszélni. A hol ür támadt az előadásban, szépen betölté képzelettel, kitalált szavakkal. Símán, ragyogón folytott ajkairól a szó, míg leánya gyötrelemmel hallgatá. Az egyik, feledve a jelent, a mult szépségein gyönyörködött; a másik sóvárgott a jövő után, melynek, véleménye szerint, atyja multjához hasonlónak kellett volna lenni.

De miként? Mi módon? Hiszen még embert is alig látott, kivéve atyját és a helység népét. Még csak alkalmat sem volt, hogy megkezdje tervét a jövőre nézve. Sokáig kétségbe volt esve ez iszonyú helyzet miatt. Órákig kószált az erdőkben, a hegyeken, vagy ült a Duna partján, szemét a folyó habjain vagy a magasban úszó felhőkön nyugtatva. Képzelete távol, az ismeretlen világban kalandozott, hova ő nem juthat soha. Igaza van azon mélyen elmélkedő tudósoknak, hogy míg a tüzet föl nem találták, nem létezhetett e földön semmi. A tűz, a láng, a meleg adta meg az emberi tudomány fejlődésének első lehetőségét. A tűz olvasztá fel az első dermedtséget, ez vegyíté össze az érzeket, mik addig hasznavehetetlenek voltak s csak egymás által nyertek jelentőséget. Az emberi testben is a tűz, a meleg, az elme lángja az, a mi munkára készíti a lelket. A hév, a mi sarkalja az észet; dobogtatja, vágyakra gerjeszti a sziveket. Ez a melegség, tűz, láng és soha nem szűnő gerjedelem dolgozott éjjel és nappal Lydiában. Ez fejleszté esztét, szívét, ítélőtehetségét, ez érlelé meg benne azt az elhatározást, hogy sorsán változtatnia kell. Hogy nem maradhat e tespedésben, e reménytelen egyformaságban, hogy életmódjának, helyzetének más irányt fog adni. Megváltoztatja azt *bármilyen áron!*

A véletlen segédkezet nyújtott neki. Alig négy éve mult, hogy Szászhalom helység határán letelepedtek s végleg berendezék a téres-tágas, olcsó áron vett, kőből épített házat s Lydia átküzdte az unalmas, egyhangú rideg teleket, midőn a Szászhalmy-család a kastélyba érkezett. A beteg grófné György fiával jött; később rövid időre másik fia Lothár is meglátogatta őt; aztán pár hetet mostoha leánya Alice, férjével Szalárdy gróffal, töltött a kastélyban s midőn mind együtt volt a család, Szécsy báró meglátogatta őket leányával, kinek szépsége, komoly kelleme és modora mindnyájukra a legjobb hatást tette s Alice azonnal élénk barátságot kötött vele.

Sohasem bizonyult igazabbnak az a franczia közmondás: Les extrêmes se touchent, mint e két ifjú lénynél, kik teljesen különböző természettel, a legnagyobb rokonszenvet keltették egymásban, egymás iránt. Míg Alice folyton víg, mozgékony, élénk, soha nem szűnő érdekek kergeté és ragadta meg az élet kellemeit, változatosságát, Lydia, mintha egy komoly, magasztos cél felé igyekeznék, mindent kétszeres figyelemmel vizsgált, semmi sem maradt előtte észrevétlenül. Ritkán cserélgette a tárgyakat és érzelmeket. Komoly, meggondolt, csendes, elmélkedő volt s társnéját, kit az egész világ csinos, csevegő, felületes bábnak tartott, ő figyelemmel, érdekek hallgatta, mi annak nagy elragadtatást okozott.

Alice tartózkodás nélkül tárta fel előtte szívét már rövid ismeretség után is, Lydia minden szavát saját hasznára igyekezett fordítani, megjegyezni; neki ez volt egyedüli alkalm, hogy az élet eseményeiről, emberekről, társadalmi viszonyokról hallhasson, s ő sokkal eszesebb és számítóbb volt, semhogy ez alkalmat fel ne használta volna. Az öreg beteges grófné eléggé kedvelte őt. Szécsy báró kellemes társalgó volt, számtalan kedvetlen óráját vidítá fel e szenvedőnek s majdnem mindennapos látogatója lett leányával együtt a Szászhalmy-családnak, mely mindig örömmel látta érkezésüket s Lothár nagy bámulója volt Lydiának.

E hónapok voltak az egyedüliek, melyeket az atya, úgy mint leánya, kellemesen töltöttek falusi magányukban.

Szomorúan látták elutazni a grófnét, bár Alice és Lothár megigérték, hogy az ősz folyamán még visszatérnek Szászhalomra, de Lydia mégis könnyes szemekkel búcsúzott tőlük, előre rettegetve az iszonyú csendről és magányról, mely újból várt reá s melyet annyira gyűlölt, hogy kész lett volna bármily körülménnyel fölcserélni, csak szabadulhatott volna tőle.

Mint mindenki, a ki a Szászhalmy-családot ismeré, úgy Szécsyék is, legrokonszenvesebbek találták köztük Györgyöt, ki pedig legtávolabb tartá magát tőlük. Ő nem volt lelkesülő természetű s nem könnyen melegedett fel idegenek iránt. De nyájas, nyugodt, komoly modora, halk, kellemes előadása, nemes kifejezésű arcza senkire sem téveszté el hatását.

Szécsy nem birta eléggé magasztalni, nem egyszer mondván leányának: ilyen férjet kívánnék neked! Lydia csendes bámulattal tekintett reá. Talán sohasem jutott eszébe, hogy György szerethetné őt; annyira magasabb, kitünőbb lénynek tartá, hogy csak félve tekintett fel hozzá s míg Alice és Lothár csakhamar benső baráti viszonyba léptek vele: György majdnem idegen-szerű tartózkodással viselte magát iránta, mi nem fájt neki, nem keseríté őt, mert természetesen találta, hogy az másforma volt, mint mindenki, mint a többiek. Ugyanezt látszott róla tartani az egész család, mert mindnyájan bizonyos tisztelettel bántak vele, mi őt megilletni látszék...

A pár kellemes, hirtelen tovatűnő hónap, mely Lydia életében oly váratlanul merült fel, felejtetetlen volt neki. Gyakran álomnak tetszett előtte. Atya és leány szüntelen a Szászhalmy-családról beszéltek. Újra átéltek az ott töltött kellemes órákat képzeletükben: várva várták, hogy Alice, férje és Lothár visszatérjenek. Az öreg grófnét alig remélhették viszontlátni. Háziorvosa megmondá nekik, hogy betegsége gyógyíthatatlan s rohamosan közelg vége felé. Györgyről tudták, hogy hosszabb időre el nem hagyja anyját, ki majdnem beteges szeretettel

ragaszkodott hozzá, mi annál csodálatosabb volt Szécsy és leánya előtt, mert tudták, hogy György és Alice mostohagyermekai, míg Lothár saját fia, kit épen nem látszott kedvelni s ki iránt észrevehető hideg volt minden alkalommal, mikor György és Lothár között kellett választani.

A nyár vége felé közelgett, midőn egy napon Lydia levelet kapott Alicetől, melyben az Szászhalomra jövetelét jelenté.

Az egyhangú szomorú ház egyszerre vídámabbnak, barátságosabbnak látszott Lydia előtt ez örömhírré s a levél vétele után napról-napra számítá az órákat, mely még Szalárdyné megérkeztétől elválasztá, míg végre egy hűvös alkonyon könnyű fogat gördült be udvarukra s Alice ugrott ki belőle, vídám nevetéssel vetve magát az elébe siető Lydia karjaiba.

- Végre itt vagyok, kiáltá nevetve. Érted jöttem; férjem és Lothár várnak reánk otthon s kikötötték, hogy atyádat is magunkkal vigyük s a kastélyban töltsük együtt az estét; a park gyönyörű az őszi fényben.

- Atyám örömmel megy, valamint én is, viszonzá élénk elragadtatással a leány s rövid idő múlva mind a hárman kocsira ülve, a helység túlfelén emelkedő kastély irányába robogtak, hol Szalárdy gróf és Lothár már várták őket.

Az est kellemesen és gyorsan tűnt el. Alice elmondá, hogy tengeri fürdőben volt s festé az ottani élvezeteket. Szalárdy az öreg grófnéről beszélt, ki igen súlyos beteg. Lothár azt állítá, hogy rosszul mulatott s mindenütt únta magát, mert folytonosan - Szászhalomra gondolt.

- Ne higgy neki, szólt közbe enyelegve Alice. Mióta elhagyta e helységet, legalább tizszer vallott szerelmet. Ő sohasem gondol arra, a mi elmúlt, valamint a jövővel sem törődik. Minden órának leszakítja virágát, hogy ha hervadni kezd, eldobva magától, újat és újat keressen...

- Mint a méh, mondá némi zavarral Lydia, kinek legkevésbé sem tetszett az ifjú Szászhalmy, de udvarlását elfogadta, mert - menekedni akart helyzetéből.

- Most én mondom, hogy «ne higgyen neki», kiáltá Lothár. Alice ismeretes rossznyelvű. Legfőbb mulatsága, ha másokat befekethet, a rágalmazás mindig szenvedélye volt.

- Mi rossz van abban, ha fiatal férfi mulat, szórakozik és szerelmes? kérde mosolyogva Lydia, kinek sikerült futó zavarát legyőzni.

- De oly mértékben s oly gyakran, mint Alice beszéli önnek! Ez csak nem lehet dicséretes tulajdonság.

- Ne mentesd magadat.

- Arra nincs is szükségem. Lydia báróné ismer engem. A hölgyek különös éleslátással birnak.

- Ott, a hol érdekük kívánja, folytatá nevetve Alice. Itt azonban teljesen közönyös lévén Lydiára nézve a dolog, nem erőlteti éleslátását. Ha Györgyről volna szó?...

Az utolsó szavakat odavetve és mégis erősen hangsúlyozva mondta, mi Lydia arcát sötét pírral önté el, míg Lothár homlokára felhőket csalt. Mindkettőjük vonásain kellemetlen hatás látszott a nagyon is meggondolatlan szavakra, miknek e perczen épen nem volt köztük helye.

- György fölényét soha sem vontam kétségbe, mondá gúnnyal Lothár, de Lydia arcát vizsgálta.

- Az rosszul is ütne ki rád nézve, viszonzá szokott meggondolatlanságával Alice.

- Azt hiszem, György az ily dolgoknál szóba sem jöhet, folytatá észrevehető erőltetettséggel Lydia, csak hogy mondjon valamit, mert érezte, hogy hallgatása feltünővé válnék.

- Miért? kérde Alice. Te nem tartod lehetőnek Györgybe belészeretni!

- Ezt nem mondtam, mert nagyon kevésbé ismerem.

- Elég látni őt, az én kedves Györgyömet, hogy rögtön rabjai legyünk szép szemének, édes tekintetének, nyájas hangjának. A kit György szeretni fog egykor, az boldog és büszke lehet.

Lydia hallgatott, Lothár ideges mozdulata kifejezé türelmetlen neheztelését. Boszantá őt Lydia előtt Alice magasztalása s könnyed mosolyra erőlteté ajkait.

- A testvéri szeretet mindig dicséretes, csak hogy idegenek gyakran kénytelenek mosolyogni fölötte. A rokon magasztalásnak a rossz világ mindig hajlandó más magyarázatot adni s gyakran eszembe juttatja Voltairt, kinek egy anyja fiai tehetségét akarta bemutatni, az ő munkáinak szabatos felolvasása által; s a cynikus bölcs arra kérte őt, hogy egyszerre olvassanak mind a ketten, hogy hamarabb - vége legyen...

- Az irígység beszél belőled! kiáltá Alice hangos nevetéssel. Györgyöt soha sem léssz képes elhomályosítani, bármit mondj is róla.

- Nincs is szándékomban, viszonzá gúnyos kicsinyléssel az ifjú, de hangja már-már éles kezdett lenni.

Lydia sietett fordítani a társalgáson, más tárgyat hozott szőnyegre, mit elősegített az is, hogy Szécsy és Szalárdy hozzájuk léptek s általános lett a beszélgetés.

Szalárdyék néhány hetet szándékoztak tölteni a falusi magányban és ez idő alatt, Alice nagy csodálkozására, Lothár sem mozdult Szászhalomról. Legtöbb idejét Szécsyéknél, Lydia társaságában tölté s olyan komolyan udvarolt neki, hogy az öreg báró, ki sejté, hogy leánya nem viszonozza az ifjú szerelmét, jónak látta megpendíteni e tárgyat s Lydiát előkészíteni a bekövetkezhető szerencsére.

- Ha nem csal szemem, Lothár nemsokára megkéri kezedet, mondá egy napon, midőn ketten együtt ültek.

Lydia maga is várta ezt, de atyja szavaira önkéntelen sóhajtás hagyta el ajkait.

- Remélhattuk volna-e, hogy ily váratlan fényes fordulatot vegyen kietlennek látszó sorsod? folytatá kenetteljesen Szécsy, miközben kérdőleg, feszülten vizsgálá leánya arcát, ki némán süté le szemeit.

- Beszéljünk okosan, mondá majdnem fellobbanva az öreg. Neked jobban tetszett volna György. Nekem is! Ő legkisebb figyelmet sem mutatott irántad; a biztos kérőt, a *te helyzetedben*, nem szalaszthatod el a bizonytalanért.

- Hiszen csak párszor találkoztunk!

- Lothár mindjárt az első találkozásnál bámulód volt s kimutatta rokonszenvét irántad. György alig vett számba.

- Lothár könnyelmű, ledér, az első perczben fülig szerelemre gerjed, de állandó lehet-e az olyan érzés, mely ily gyorsan támad s talán éppen oly gyorsan elröpül?

- Az más kérdés. Én csak azt szeretném tudni, mit fogsz tenni, ha megkéri a kezedet.

- *Igent* mondok, viszonzá igen halkan Lydia.

- Okosan! Ezt vártam tőled. Lothár csinos, kellemes ember. Szegény leánynak, még ha oly szép is, mint te vagy, nem lehet válogatni. Ő vagyoni tekintetben is kitűnő kérő, hatszor oly gazdag, mint György, kinek alig lehet valami csekély vagyona. A grófné halála után az összes vagyon Lothárra száll, mint egyedüli gyermekére.

- Honnét tudja ezt, atyám?

- Mindent körülményesen megtudakoztam. Az öreg Szászhalmy gróf, e három testvér atyja, gazdag polgárleányt vett másodszor nőül, hogy megmentse magát a tönkrejutástól. Ez a gazdag polgárleány a mostani Szászhalmy grófné. A vagyon egészen az övé, kivéve Szászhalmat; s egyetlen örököse Lothár.

Lydia észrevehető figyelemmel s feszültséggel hallgatá az előadást. Szíve mást óhajtott s azért csak félig hitte atyja szavait. Láta a beteg grófné ellenszenvét Lothár iránt s a meleg ragaszkodást Györgyhöz; de nem képzelé, hogy ily körülmények között fiaira nézve oly nagy különbséget tehetne, midőn az adás és rendelkezés saját vagyona fölött tetszése szerint történhetik, habár minden szavából kitűnt, hogy mostohafiát mindenek fölött szereti.

- Mi az oka, hogy saját fiát kevésbé kedveli, mint Györgyöt? kérdé szórakozottan Lydia.

- Ezt nem tudom. A különbség, mit köztük tesz, észrevehető s azt hiszem, ez a fivérek természetében gyökerezhetik. Az idősb komoly, érző szívű, meleg természetű, ragaszkodó, az ifjabb élénk, könnyelmű...

- És nemcsak ledér, de szívtelen is, egészíté ki Lydia atyja szavait s hangján majdnem ellenszenv volt észrevehető.

- Ez kemény ítélet s nem való, mondá nyugtalanul Szécsy báró. Te gyakran túlsz ott, hol szíved nem beszél. Gondold meg a jövőt, nincs iszonyúbb, mint a *szegény előkelőség*.

- Igaz! mondá fájdalmasan Lydia. Akarata ellenére köny jelent meg szemében. Nagyravágyó volt ő, nehezen nélkülözte a jólétet, de midőn *most* felé nyújtott mindaz, a mire vágyott, visszaretent tőle, mert nem így óhajtott sorsán javítani, más ábrándképei voltak a fényről, mint Szászhalmy Lothár.

- Mihelyt belátod, hogy a segélyre szükséged van, folytatá rábeszélőleg Szécsy, mihelyt komolyan gondolkodol sorsodról, el kell határoznod magadat e házasságra. Légy okos! Az emberi természetben fekszik, hogy mihelyt világosság mutatkozik, elfelejtjük a sötétséget. A jó sors véletlen kedvezménye ne tegyen merészsé. Ha ez a szerencse letűnik láthatárodról, meg lehet, soha többé nem látsz derűt. Emlékezz vissza a kiállt félelemre, csak pár hónap előtt is, mily kietlennek látszott jövőd!

- Mindezt belátom és mégis habozom.

- Még nem kért meg az ifjú Szászhalmy, ha nyilatkozik, remélem, sőt nem kételkedem - okos léssz...

Számtalanszor folyt atya és leány közt ily beszélgetés. Lothár napról-napra több időt töltött Szécsyénél s oly világosan árulá el szándékát és érzelmeit, hogy a nyilatkozatot alig néhány nap múlva várhatták.

Egy délután Lydia Alicenál volt a kastélyban, midőn György váratlanul megérkezett.

- Mily nagy öröm! kiáltá elébe futva Alice, de visszahökkent komoly, szomorú arczától.

- Anyánk nagyon rosszul van, mondá György, megölelve őt s kezét szorítva Lydiával. Csak egy fél napra jöttem az ő kívánságára; egy okmányt hagyott itt s arra most szüksége van. Az utolsó vonattal visszamegyek.

- Szegény mama, mondá az érzés legkisebb árnya nélkül Alice, míg György kellemes hatás alatt függeszté szemeit Lydiára, ki bíborpiros lett e meleg tekintetre.

- Hogy tölté a nyarat, bárónő? kérdé tőle György.

- Elég kellemesen, köszönöm. De a nyári évszak fénypontjai azok voltak, midőn önök Szászhalmon időztek s most, hogy Alice ismét itt van...

- És Lothár, mondá kétértelmű enyelgéssel Alice.

Lydia, György arczára szögezé szemeit, kinek homloka egy percze elborult, de erőt vett elkomolyodásán. Lydiának feltűnt, hogy a hányszor Lothár nevét kiejtik bátyja előtt, az pár percze mindig önkéntelen komoly lett. Nem ismerve a körülményeket, Lothár tetteit, életmódját, ő ezt hajlandó volt féltékenységnek magyarázni, mert boldoggá tette a gondolat: hátha György is szereti őt, ki neki ezerszer drágább és kedvesebb volt amannál; s olykor majdnem kétségbeejté az a tartózkodás és merevség, melylyel az idősebb Szászhalmy iránta viseltetett.

Az élet eseményeiben és az emberismeret nagy tudományában járatlan lévén, fogalma sem volt arról, hogy az, ki igazán, mélyen és komolyan szeret, nem szokta érzelmeit az első két-három hétben elárulni. Egyenlő hosszúságú idő óta ismerve a két fivért, azt hitte, György éppen úgy kitárhatná érzelmeit iránta, mint Lothár tette, ha csakugyan érezne iránta valamit. Nem tudta, hogy az oly természetek, mint Lothár, hirtelen lángra lobbannak s hirtelen el is hamvaznak gyorsan lobogó érzelmeik; míg az, a ki lassan ébred öntudatára szerelmének és kételkedve teszi próbára annak mélységét, mielőtt kimutatná, rendesen tartós, talán örökös marad szerelmében. Sem ő, sem atyja, az öreg, hiú, könnyelmű Szécsy, nem tudta ezt, ki minden áron csak asszonynak s gazdagnak óhajtotta leányát látni. Más által kárpótoltatni neki azt, mitől az ő könnyelműsége megfosztotta s egyedüli vágya az életben az volt, hogy leánya jövője biztosítva s az ő helyzetén is javítva legyen.

- Lothár az egész időt Szászhalmon tölté, mióta te itt vagy, Alice? - kérdé gondolkozva György.

- Velünk jött, de talán hosszasabban marad.

- Szükséges, hogy mielőbb Budapestre menjen és te is, Alice, anyánkhoz, ki nagyon beteg s kinek talán már csak hetei vannak e földön.

- Igazán oly rosszul van a grófné? kérdé meleg részvétellel Lydia.

- Az orvos többé nem nyújt reményt jobbanlétéhez.

- Akkor veled megyünk György, viszonzá élénken Alice. Tudatom ezt férjemmel, ki a kertben időz.

E szavak után elfutott s fivérét és Lydiát egyedül hagyta.

- Önnek nagy szomorúságot okoz a grófné rosszulléte? kérdé észrevehető habozással a leány.

- Nem tudom megszokni a gondolatot, hogy elveszíthetjük őt, ki oly páratlan anya s nekem különösen őrangyalom volt.

- Ő jobban szereti önt, mint saját fiát.

- Ezt sohasem mondta, de majdnem annak tarthatott. Ő nevelt, hat éves voltam, midőn atyám másodízben megházasodott.

- Lothár kevésbé látszik érezni a közeledő veszteséget.

- Neki más természete van. Kevésbé félénk, aggódó, mint én s addig nem hiszi a veszélyt, míg be nem következett.

- Szerencsés, ki ily természettel bír; csak félig érinti a csapás.

- De olykor erősebben sujtja, mint a ki már elkészült reá. Öcsém félig sem gyanítja, mily sokat veszít anyánk halála által.

Ekkor az öreg Szécsy közeledett feléjük s majdnem megdöbbenést fejezett ki arcza, Györgyöt ott találván Lydiával egyedül.

- Mikor érkeztl? kérdé tőle majdnem hidegen.
- Ezelőtt egy órával s a következő vonattal visszautazom.
- Ily hamar?
- Anyám küldött s miatta kell vissza is sietnem. Nagyon beteg.
- Alice is megy, szólt közbe Lydia.

A báró arcza kellemetlen meglepetést árult el, mert rögtön az jutott eszébe, hogy így Lothárnak is távoznia kell s majdnem haragot érzett György ellen.

- Ez szomorú reánk nézve, mondá erőltetett nyugalommal. De remélem, a grófné állapota még nem reménytelen.
- Majdnem az.

- Így természetes, hogy mindnyájan mentek, folytatá önkénytelen sóhajjal az öreg úr, míg Lydia gyorsan elhagyva helyét, a kastély felé indult.

- Felkeresem Alicet, mondá társainak; azt a rövid időt, míg itt van, legalább együtt töltjük.

Majdnem futva sietett át a hosszú, megsárgult levelű gesztenye-alléen s megdöbbenve látta, hogy annak végén Lothár alakja tűnt fel.

Az ifjú sietve közeledett s midőn meglátta őt, élénken rohant hozzá.

- Lydia! kedves Lydia, kiáltá odaérkezve s kezeit megragadva. El kell hagynom Szászhalmot, de addig nem teszem, míg el nem mondom érzelmeimet s ki nem öntöm ön előtt szívemet.

A leány megrendülve állt előtte.

- Tudja, hogy hónapok óta szeretem, folytatá az ifjú hévvel s addig nem távozhatom, míg nem birom viszontszerelmének ígéretét. Feleljen, kérem, mondja, föl birtam-e kelteni szívében egy kis viszhangot érzelmeimre. El tudná-e határozni magát, hogy szeressen s hogy nőm legyen?

Lydia némán, megdöbbenve tekintett reá.

- Nem felel, elutasít! Ezt nem vártam öntől. E hideg tekintet, e néma ajkak borzasztót sejtetnek velem.

Lydia mindinkább megrémült e váratlan féktelenségtől s fölnyitá ajkait, de egyetlen hangot, egyetlen szót sem birt kiejteni.

- A harag vagy a boldogság némasága ez? kérdé meglepetve Lothár, de hangja inkább sértődött, mint fájdalmas volt.

- Sem az egyik, sem a másik, mondá végre Lydia. A vallomás váratlansága, a meglepetés, folytatá habozva, erőltetve, mert szíve még telve volt György viszontlátásának örömeivel, de az intő szó bensejében óvatosságra inté.

- Nem hiszem, a mit mond, kiáltá Lothár. Lehetetlen, hogy ne várta volna ezt a vallomást. Szóval még nem, de minden tettemmel kimutattam önnek, hogy szeretem s éreznie kellett, hogy azt a legkisebb felbátorításra meg is mondom.

- Legfeljebb sejthetém, de így rögtön nem várhattam...

- Mindegy, most tudja! A körülmények siettetének. Bizonytalan időre utazom el, anyám betegsége hosszúra terjedhet s nem tudom, mikor jöhetek Szászhalomra, mikor láthatom kegyedet. Ne tudja senki e titkot még most, de ne bocsásson el bizonytalanságban; akarom tudni, mit remélhetek, számíthatok-e önre. Szeret-e s mer-e ígéretet tenni, hogy nőm lesz?

- Ily rögtön, ily egészen váratlanul...

- Soha és semmi sem váratlan, ha szeretünk! Legyen őszinte, mondja meg nyíltan, a mit irántam érez.

Lydia kétségbeesést érzett bensejében. Rémülten látta, hogy szíve borzadva fordul el az »igen« szó kiejtésétől. György képe, alakja, vonásai lebegtek előtte s majdnem elszédült a gondolatra, hogy Lothár nyújtja felé kezét, melyet ha elfogad, örökre veszve van reá nézve a *másik*. Betakarta arcát s nem tudott felelni.

- Hallgat? kérdé sértődött hangon az ifjabb Szászhalmy, ki bármi mást várt, mint e habozást.

- Most nem felelhetek. Engedjen időt gondolkodnom... dadogá Lydia.

- Nem várhatok. Feleljen. Igen vagy nem? Percz alatt lábainál vagyok vagy örökre elválunk. Feleljen most e perczen.

- Megmérte-e érzelmeit, ismeri-e valóban szívét, gróf Szászhalmy? kérdé majdnem hidegen Lydia. Számba vette-e, hogy természete álhatatlan, szíve változó? Meggondolta-e, hogy helyzetemben iszonyú csapás volna a csalódás! Tudja-e, tisztában van-e azzal, a mit ajánlott nekem, anyja, rokonai tudta nélkül?

- Senkinek sincs beleszólása tetteimbe, viszonzá büszke fölindulással Lothár. Itt csak a szív érzelmei jöhetnek számba.

- Valami érthetetlen félelem tart vissza, hogy őszintén feleljek, egy különös előérzet!

- Győzze le s mondja meg nyíltan, mit érez irántam, ki egész jövőmet, létemnek összes boldogságát várom válaszáértól.

Lydia nem felelt, de futó tekintete felbátorítá az ifjút s mielőtt megakadályozhatta volna, örömríadva vonta őt keblére, arcát csókokkal halmozá, édes nevekkal dédelgeté. Szerelme hő, kitörő, féktelen volt, mint minden tette; s pillantása, ítélete, távolról sem birt oly józan-sággal, hogy észrevehette volna Lydia arcán a kínos kifejezést, a halálos halványságot s ajkának beteges reszketését, melylyel az *igen* szót kiejtve, az egész valóját megreszketetté.

- Most már nyugodtan, boldogan távozom, mondá elragadtatva Lothár s vőlegénynek tekintem magamat. Ne tudja most még senki boldogságomat, ha anyám jobban lesz vagy meghal, visszatérek s megkérem atyjától kezét.

Lydia törzsúrást érzett szívében e szavakra. Minő szív lehet az, gondolá, mely ily nyugodtan veszi anyja közeledő halálát s minden fölindulás nélkül veszi számításba? Lehajtott fővel haladt a kastély felé vőlegénye mellett, ki ezer édes nevet adott neki útközben s megkönnyebbülve lélegzett fel az ajtó elébe érve, remélve, hogy a mások jelenléte megszabadítja a kínos helyzetéből.

Jobb vagyok-e én nála? kérdé gondolatban önmagától, mialatt a külső termeken át Alice szobájáig jutott s Lothár az előcsarnokban elvált tőle. Érdemlek-e mást, mint ilyen férjet, ki magam is álnok tettetéssel sejtetem vele azt, a mit nem érzek? Óh ha volna bátorságom visszavonni néma ígéretemet, már most e perczen megtenném s ha nem félnék atyámtól, szorongatott helyzetemtől, bizonytalan jövőmtől, szilaj haraggal kiáltanék utána. Nem igaz, a mit mutattam irántad! Nem téged, hanem bátyádat szeretem. Őt, kinek egyetlenegy szava, szemének egyetlen édes pillantása több nekem, mint neked egész életed...

Futva rohant végig a termeken, míg Alicehoz ért, lángoló arczczal, égő szemekkel lépett be hozzá, ki podgyászolással volt elfoglalva s komornájával együtt nyitott bőrönd mellett állt.

- Csakhogy itt vagy Lydia, kiáltá, belépni látva őt. Ugy-e, mily váratlan utazás s talán ok nélküli. György mindig sötét színekben lát mindent s élete folytonos aggodalomban telik el.

Lydia nem felelt. Fáradtan ült egyik közel álló székbe, háttal a világosságnak, hogy Alice ne láthassa arczát, ki különben mással is volt elfoglalva.

- Nemde, Lydia, te is sajnáltad, hogy ily gyorsan el kell válnunk, folytatá Alice, kinek végre mégis föltűnt társnője hallgatása.

- Nekem pótolhatatlan a veszteség.

- Visszajövünk nemsokára. A gyász első hetét Szászhalmon töltöm, mondá Alice, sietve rakosgatván a bőröndre holmijait s ide-oda tipegve a szobában.

Lydia ugyanazon kellemetlen hatást érzé, melyet pár perczczel előbb Lothár szavaira érzett.

- A grófné még nem halt meg! mondá halk, szomorú s önkéntelen figyelmeztető hangon.

- De, mint György állítja, várhatjuk ezt. Szegény mama, olyan jó volt irántunk mindig. Valódi gyermekeiként szeretett.

Lydia önkéntelen keblére hajtá fejét. Oly szomorú volt, oly levert, oly nagy kint érzett belsejében. Szemei könnyekkel teltek meg s néhány nagy, fényes csöpp kezére hullott. Alice csodálkozva szemlélé. - Milyen érzékeny vagy, mondá, lehajolva hozzá s megölelte.

- A halál gondolata mindig nagyon szomorú, mondá halkan zokogva Lydia. Alice meglepetve nézett reá. Női sugallata mondá neki, hogy társnéja szívében valami nagy keserűség dúlhat. De mi? Lehetetlen lett volna kitalálni s ha tudja, mi történt Lothár és Lydia közt pár percz előtt a kertben, még érthetlenebb, megfoghatatlanabb lett volna előtte ez a viselet. Hiszen Lothár oly ellenállhatatlan férfi s oly kíváncsú parthienak tartatott!

III. FEJEZET.

A kocsik elrobogtak s atya és leány egyedül maradva, lassan, némán, csendesen ballagtak a helységen át hazafelé.

Átlátszó köd bocsátkozott a vidékre.

Lydia Ossian énekeire gondolt, míg mellette társa komor eszmékkal volt elfoglalva. Csalódást érzett a Szászhalmyak gyors, váratlan távozása fölött. Ki tudja, mikor jön vissza Lothár és folytatódik-e az, a mi most félbenszakadt?... Ezek a gondolatok kínozzák.

Midőn Györggyel egyedül maradt, az nagy keserűséggel beszélte el neki félelmét anyja betegsége miatt. - Nincs több vagyonom, mint a mit ez a kis Szászhalom képvisel, de örömet odaadnám, ha a szegény beteg életét meghosszabbíthatnám általa, mondá komoly, bensőségteljes hangon s aggodalma Szécsy báróra is elragadt, ki pedig nem volt érzékeny ember s veszteségei megtaníták őt önzőnek lenni.

- Szászhalom a te birtokod? kérdé tőle.

- Mindig az idősebb fiúé. Hitbizományban birom s nagyon kedves nekem, mint minden, a mi családom jogfolytonosságára emlékeztet. Hiszen, fájdalom, úgylis egymásután vesz már el minden a régi jó korból.

- A többi birtokokat Lothár örökli?

- Mind egytől-egyig. Szászhalmi birtokok azok is, de az ő anyja vagyonán vásároltattak vissza s egyedül őt illetik.

Szécsy báró eleget tudott. Tehát Lothár itt az igazi örökös. Ő, ki e nagy vagyont kizárólag örökli, míg György alig bir néhány ezer holdat. Úgyesen sikerült ezt megtudnia magától Györgytől, ki különben éppen nem volt közlékeny természetű, de most talán a félelem, a meghatottság haldokló anyja betegsége fölött, ellágyíták kedélyét s többet beszélt, mint nyugodt, megfontolt állapotban tette volna.

- Ez kellemetlen félbeszakítása volt az eseményeknek, kezdé Szécsy Benő útközben, leányához fordulva, míg addig teljes némaságban haladtak egymás mellett.

- Nagyon rögtön jött az elutazás, viszonzá az szórakozottan.

- Félek, hogy rád nézve nagyon is rögtön. Ki tudja, mikor térnek vissza s különösen mikor tér vissza Lothár.

Lydia hallgatott. Hazaérkezve, nem beszéltek többé a Szászhalmyakról s napokon át nem is hallottak róluk.

Egyszer aztán megjött a hír, hogy az öreg grófné meghalt. Az ügyvéd megérkezett, hogy mindent elrendeztessen a temetéshez. A kriptát kinyitották, az összes uradalmakból megérkeztek a tisztek, hivatalnokok. Összejött a temetésre az egész vidék s a holttestet nagy pompával helyezték férje mellé az ősi kriptába, hol ő volt az egyetlen polgári születésű, a sok előkelő származású halott mellett.

Minden a legnagyobb csendben s komoly pompával ment végbe, azután mindnyájan visszautaztak a fővárosba. Lothár alig beszélhetett néhány meleg szót Lydiával, ki jelen volt atyjával a temetésen. Csak azt ismétlé neki, hogy nemsokára visszatér, mindjárt ügyeinek rendezése, birtokainak átvétele után, hogy atyjával beszéljen és megkérje kezét. Azután elutazott a többiekkel, Lydiát leverten, komor hangulatban hagyva hátra.

Napokig nem hallottak semmit a Szászhalmy-családról, míg egyszerre váratlanul megérkezett György az öreg Tergovayval. A többiekéről, Aliceról, Lothárról, nem tudtak semmit. A kastély cselédjei azt beszélték, hogy György gróf most állandóan itt fog lakni s a telet Szászhalmon tölti.

Szécsy báró nagyon komor lett erre a hírre, míg Lydiának feldobogott az örömtől a szíve. Itt fog lakni György. Az ő közelében. Egyszer-másszor összejön vele. Mily boldogság, mily váratlan öröm!

Feledve volt a múlt aggodalma, a heteken át keservben töltött órák. Rögtön elhatározta, hogy visszalép a Lothárral kötendő házasságtól. Nem megy férjhez soha. Minek? Itt fog élni György közelében, szomszédságában. Nem kíván tőle semmit, csak hogy olykor láthassa, beszélhessen vele. Rettegve várta Lothár levelét vagy jövetelét; mit mondjon neki? Miként vegye vissza adott szavát, melyet megtartani nem érzett bátorságot? Történjék bármi, ő nem lesz Lothár neje...

Szerencsére atyja még nem tudott az egésztől semmit s így nem kell vele harcolni az elutasító kérő miatt. Gondolatai folytonosan Györgynél voltak s várva-várta a percet, melyben meglátogatja őket s elmondja, hogy ezentúl itt, Szászhalmon fog lakni.

György azonban nem jött és Lothár sem! Sőt nem is írt. Két egész hét telt el a temetés óta s az, hogy György nem kereste fel őket, természetes megoldását találta abban, hogy nagyon mély volt gyásza a grófné után; de Lothárról nem tudta, mit gondoljon s kezdte hinni, remélni, hogy csak futó fellobbanás volt az egész vallomás: már elfelejtette, vagy nem is akart róla tudni. Ez mégis szégyenítő volt rá nézve... Olyan semminek, jelentőség nélkülinek látta magát, hogy Szászhalmy így mert vele bánni. Erre ő nem adott okot.

Egy napon az öreg Tergovay látogatta meg őket s különös dolgokat beszélt.

Az idősebb Szászhalmy gróf küldte őt, mondá, azzal a kéréssel, ne vennék rossz néven tőle, hogy még nem tette látogatását. Nagyon levert, nagyon szomorú. Olyan sok csapás érte az utolsó hetekben s annyi mindenféle vár még ezentúl reá, hogy nem érez kedvet a mások nyugalma, csendjét zavarni s bátorságot, hogy szomorú arcával másokat is lehangoljon.

- A grófné halálával sokat vesztett György gróf anyagilag is, nemde, ügyvéd úr? kérde kíváncsian Szécsy báró.

- Sőt többet nyert, mint óhajtott volna s ez az, a mi bántja s majdnem kétségbeejti. - A grófné összes vagyonát reá hagyta.

- Reá, mostohafiára! kiáltá bámulva Szécsy. Kizárta saját gyermekét? Hisz az lehetetlen! Ennek valami nagy oka lehet.

- Gyakran fordulnak elő a családoknál különös dolgok, viszonzá tartózkodva az ügyvéd s a báró látta, hogy nem hajlandó a részletekbe mélyebben belemenni.

- Mit mond erre Lothár? kérde Szécsy.

- Tombol, átkozódik dühében. Györgyöt vádolja s azt hiszi róla, hogy megfosztotta örökségétől, pedig én tudom csak, mit követett el, hogy anyjukat más határozatra bírja.

- A ki ezt a történetet hallja, Lothárnak fog igazat adni. Az ilyen dolog mindig gyanús.

- A ki György grófot ismeri, az nem kételkedhetik jellemében.

- A világ majdnem örül, ha gyanúsíthat valakit s ez nagyon különös dolog.

- Apám! Hogy beszélhet így? kiáltá megrovó hangon Lydia.

- Én csak a közvéleményt tolmácsoltam s nem saját ítéletemet.

Tergovay rossz kedvvel hagyta el helyét. Ő előre látta mindezt s bár nem lepte meg Szécsy nyilatkozata, mind a mellett bántotta őt, mert senki sem ismerte nála jobban a körülményeket, a múltat s Lothár és György jellemét.

- Remélem, köztünk marad e beszélgetés, mondá Szécsy, mielőtt vendége távozott.
  - E miatt nyugodt lehet, báró úr, nem vinne rá lelkem, hogy György grófot ilyféle megjegyzéssel sérteném vagy szomorítanám, ki különben is a legmélyebben van sújtva ez esemény miatt.
  - Higyjen vagy beszéljen, a mit akar ez az ügyvéd, mondá Szécsy báró. Nem hiszem, hogy ez a végrendelet a grófné befolyástalan akaratából jött volna létre; sajnálom Lothárt és vele együtt téged, Lydia, ki oly közel voltál egy fényes házassághoz.
  - Csak nem gyanúsítja Györgyöt? kiáltá megbotránkozva a leány.
  - Keveset ismerem őt, hogy jellemével tisztában lehessenek.
  - Ne tovább, apám. Vétkezik ha ajkára ilyen vádat vesz. Györggyel csak egyszer kell beszélünk, hogy ismerjük őt s ezerszer inkább feltehetnénk az ifjabb Szászhalmyról bármit, mint róla, ki maga az élő becsületesség.
  - És Lothár nem az? Mi kifogásod ellene?
  - Semmi. Nem mondhatok róla semmi rosszat, de anyjához való viszonyából ítélve, nem sok szívet lehet keblében sejteni.
  - György iránt elfogult vagy.
  - Mindenki az, a ki ismeri. - Az első perczen rokonszenveznünk kell vele.
  - Majd meglátjuk a jövőben, miféle ember! Ha jóra való, igaz és becsületes, fivérének vissza fogja adni a vagyont, mely egyedül azt s nem őt illeti.
- Így folyt gyakran a vita az apa és leánya között a két Szászhalmy-fivér fölött, míg egy napon Lydia egyedül ült a ház egyik szobájában, midőn Lothár váratlanul belépett.
- Lydia önkéntelenül összerezzent.
- Öröm vagy megrettenés-e az, Lydia, a mit mozdulatával kifejez, kérdé keserűen az ifjabb Szászhalmy, kinek nem kerülte el figyelmét a leány ijedt kifejezése.
  - A meglepetés. Nem hallottam még, hogy megérkezett.
  - És nem is várt, nem gondolt reám.
  - Semmit sem hallatott magáról s azt hittem...
  - Mit, minek rótta fel hallgatásomat?
  - Hogy elfelejtett, hisz az egész dolog oly futó s egész ismeretségünk oly rövid volt...
  - Minden alap nélküli, nemde, ezt akarja mondani? kérdé gyanakodva Lothár. Miért is gondolt volna rám, a szegény, mindenéből kifosztott kérőre?
  - Hogy beszélhet így?
  - Ne tetesse, ne mentegesse magát, kedves báróné. Én már semmin sem csodálkozom, semmi által sem vagyok meglepve, hiszen a legnagyobb csalódáson, a mi a földön érhetett, átestem.
  - Kiben csalódott?
  - A kit a legtökéletesebbnek, legjobbnak hittem e földön, kit nekem mindig példánykép gyanánt állítottak fel, Györgyben! Ő az emberek legálnokebb, legalávalóbb fondorkodója.

- Ön igazságtalan.

- Menti őt? Azok után, a mik történtek, a mit ő elkövetett ellenem! Nem tudja még, hogy kifosztott mindenemből?

- A megboldogult grófné tette.

Lothár meglepetve, gyanakodva vizsgálta Lydia lángban égő zavart kifejezésű arcát.

- Láttá Györgyöt anyám halála óta? kérdé fásultan.

- Nem találkoztam vele.

- Lehetetlen.

- Miért? Nem megy sehova.

- Hogy ítélhet úgy róla, ha csak ő el nem ámította?

- Nem tudom, mit feleljek.

- Mert bűnösnek érzi magát s elhalnak a szavak ajkain, mert érzi, hogy nem valók.

- Kegyed talán nem igazságosan ítél.

Lothárnak elfogyott a türelme s tekintete égő haraggal tapadt társnőjére.

- Ne vitatkozzunk György jelleme fölött, mondá dühvel. Megvan benne az az ügyesség, hogy mindenkit elámít, port hint szemébe a világnak s nagy komolyságával valami felsőbb lénynek tünteti fel magát. Higyjen kegyed róla, a mit akar, de azt mindenesetre óhajtánám tudni, mit határozott a jövő felett. Szándékozik-e megtartani, a mit nekem bevallott s e vallomás által ígért, vagy György lett a választott, ki *az összes Szászhalmy-javakat öröklé?*

Lydia elhalványult e hangra. Borzadva látta, hogy milyen könnyelműen, meggondolatlanul cselekedett, midőn Lothárnak többet mutatott, mint érzett s majdnem határozott ellenszenve daczára azt sejteté vele, hogy szereti. Hogy húzódjék most vissza, hogy vonja magára azt a gyanút, hogy csak vagyonát akarta birni s most, midőn aránylag szegény lett, visszaveszi szavát?

Ezt nem tehetette.

- Szándékom, elhatározásom nem változott, viszonzá igen halkan. De megváltoztak a viszonyok s ha csakugyan úgy van, mint kegyed mondja s az összes vagyon bátyjáé, nem gondolhatunk a házasságra, mert a szegény feleség önnek csak teher lehetne s hogy nekem nincs vagyonom, azt nem kell mondanom.

- Tehát visszalép?

- Ezt követeli tőlem a józan ész.

- És azt is, nemde, hogy az örökös vonzalmát nyerje meg? mondá elfojtott dühvel az ifjú. Tudja, hogy ez önnek nem lesz nehéz! Én pedig azt mondom, Lydia, hogy ebből nem lesz semmi. Szegényen, vagy gazdagon, nélkülözve vagy fényes sorban, ön nőm lesz. Azzá kell lennie!

Más ajkairól e szavak talán nagy szerelmet jelentettek volna s ez minden nőre hatással van. De Lothár hangja, állítása, követelése, a makacsság zordonságát hordta magán s Lydia félelemmel érzé összehúzódni szívét, míg szemei könnyekkel teltek meg.

- Most tudja, mihez tartsa magát, folytatá Lothár és kalapját vette. Megyek Györgyhöz. Még nem beszéltem vele. - Vissza kell adnia, a mi az enyém s a mit anyámtól hízélgéssel, gazsággal kicsalt. Ha vele rendben leszek, megkérem atyjától kezét. Nemsokára visszatérek.

E szavak után elrohant.

Lydia megdermedve ült helyén. Mit tegyen? Mivel, mi által, mi módon akadályozza meg, hogy atyja tudjon Lothár szándékáról s hogy bekövetkezzék az, a mitől most határozottan borzadt, Lothárnak neje lenni? Úgy érzé, hogy később volna ezerszer meghalni, mint általa Szászhalmy grófné lenni... Szászhalmy grófné! Mily szépen, mily édesen hangzanék ez György oldala mellett! Bolondság. Ebből úgy sem lehet semmi! Most már kétszeresen, százszorosán nem. De a család ifjabb tagjától nem fogadja el ezt a nevet.

Őszinteségre határozta magát s gyorsan felkelt, elhagyta a szobát, hogy atyját felkeresse, elmondani neki mindent s figyelmeztetni őt Lothár szegénységére, azt remélve, hogy megtagadja Lothártól leánya kezét.

Érezte, hogy ez az egyedüli mód, megszabadulni tőle.

Szécsy báró szemben jött vele s ő rohanva közeledett felé.

- Fontos közlendőm van önnel, atyám, hallgasson ki, kérem, mielőbb, mert rögtön határozunk kell, nehogy késő legyen.

A báró csodálkozva hallá e szavakat s vizsgáló szemmel nézte leánya arcának lángoló pírját, melyet a félelem idézett fel oda.

Bementek a báró szobájába.

- Szászhalmy Lothár volt itt, kezdé Lydia.

- Bocsánat, atyám, hogy elhallgattam ön előtt, a mi köztem s közte történt, a boldogult grófné halála előtt. Ő akkor megkérte kezemet.

- S te mit tettél? kérdé homlokát összeránczolva a báró.

- Semmit sem ígértem szóval, de hajlandóságomat sejtetém vele.

- Helyesen.

- De ő ezt ígéretnek vette. Követeli, hogy megtartsam s ma még megkéri öntől kezemet.

- Most, midőn szegény!

- Ő azzal nem törődik és én sem gondolnék vele, ha szeretném, de kénytelen vagyok megvallani, hogy szívem teljesen hideg iránta.

- Ez keveset jelentene, ha ő még a régi vagyonnal birna. De végre is, neki ezt a vagyont meg kell kapni.

- Gazdag vagy szegény, én nem leszek a neje s önnek kell ezt neki tudtára adni.

- Ezt ne reméld. Örültség volna az ily kérőt elutasítani. Györggyel kell beszélnem.

- Az istenért, atyám! Györgynek erről semmit sem szabad tudni. Ez kockáztatná jövőm boldogságát.

- Mit beszélsz!

- Csak annyit, hogy mindezekről ne tudjon György; s ön azt tegye meg nekem, csupán azért esedezem, hogy tagadja meg Lothártól kezemet.

- Azt majd meglátjuk.

Lydia a legnagyobb nyugtalanságban tölté a napot s örömmel látta elérkezni az estét, a nélkül, hogy az ifjabb Szászhalmy mutatta volna magát, ki ez alatt zajos jeleneteket idézett elő a kastélyban, hol Szécsyektől távozta után nagy s kettős izgatottságban kereste fel Györgyöt.

Az idősb Szászhalmy, érkezni látván öcscsét, őszinte örömmel fogadá.

- Hála istennek, hogy jössz, mondá neki. Látom ebből, hogy nem táplálsz ellenem haragot, mi nagyon érdemtelenül sujtana.

- Tehát magad is belátod, hogy volna okom haragra?

- A látszat s ama jelenet után, melyet a végrendelet felolvasásakor rögtönöztél - félttem ettől. Ma talán nyugodtabb vagy s meg fogsz érteni.

- Nyugodtabb? kérdé keserűen Lothár. Arról szó sem lehet. A legközelebbi mult nem volt alkalmas arra, hogy lecsendesüljek, ezt talán nem kell mondanom.

- Mindegy, beszélnem kell veled. Ha nem jössz, irtam volna, mert tudatni akartam, hogy az anyánk által nekem hagyott összes birtokok jövedelmével teljesen rendelkezhetel s ez teljesen és tökéletesen a tied.

- És maguk a birtokok?

- Azok, fájdalom az enyéme.

- Valóban? Mily kegyes vagy! Alamizsnát adsz a sajátomból... Nem fogadom el. Vagy minden, a mi engem illet, vagy semmi sem kell tőled. Ez utolsó szavam.

- Gondold meg, mondá leverten György s kérve tette össze kezét.

- Hallottad határozatomat. Nekem a *te* ajándékod nem kell!

- Akkor nem segíthetek.

Tergovay lépett a szobába.

- Beszéljen öcsémme, mondá elébe sietve György. Mondja el neki a dolgok állását, mit nekem tenni kétszeresen nehéz. Világosítsa fel s adjon tudtára mindent úgy, a hogy mi ketten tudjuk. Ekkor talán hajlandó lesz ajánlatomat elfogadni.

Gyorsan elhagyta a szobát s Lothár elhalványodott a komoly, igaz, bensőségteljes hangra, mert sejté, hogy rá nézve nem jó dolgokat fog hallani.

Az ügyvéd leült.

- Nehéz feladat jutott nékem önnel szemben, gróf úr, de nemcsak bátyja megbízása folytán kötelességem annak megfelelni, hanem parancsolja ezt az a hosszú összeköttetés is, melyben családjával számtalan évek során álltam. Hallgassa meg figyelemmel, a mit mondani fogok.

- Beszéljen.

- Emlékszik ama számtalan viszályra, mely fájdalom, ön s a boldogult grófné között oly gyakran fordult elő?

- Anyám engem sohasem szeretett.

- Ebben nincs igaza.

- Az ő eszményképe mindig György volt s György fel is tudta e rokonszenvét használni.

- Vétkezik, gróf úr, ha így beszél bátyjáról, ki, én tudom csak, minő jó barátja, mily jó fivére önnek s ki a grófné rendelkezése folytán majdnem annyit veszített, mint ön maga.

- Ez állítását nehéz volna bebizonyítani.

- Sőt hatalmamban áll nagyon is gyorsan tenni azt.

- Kíváncsi vagyok.

- Emlékezzék vissza az utolsó viszályra, midőn a grófné neheztelését fejezte ki az ön nagy költekezése miatt s ön azt felelte, hogy *polgári születéssel* sohasem birjuk megítélni, mire és mennyire van szüksége egy grófnak.

- Igaz! Ezt mondtam. Helytelen volt ez anyámmal szemben, elismerem, de tudja, hogy nagyon heves természetű vagyok s legtöbbször nem fontolom meg, mit beszélek s boszantott már az örökös szemrehányás kiadásaim miatt.

- A grófné e perctől teljesen meghidegült kegyed iránt. Ezt a kitélt, mely születésére vonatkozott, saját fiától, soha sem bocsátá meg önnek. Másnap hivatott engem, új végrendeletet íratott. Senki sem gyanítá, mi van a végrendeletben, György legkevésbé s én, bár mindent elkövettem, hogy lebeszéljem a grófnét s kiengeszteljem, minden hasztalan volt. Ő büntetni akarta önt, Györgyöt pedig megjutalmazni s mindkettőjüket egyaránt sujtá.

- Vajjon miként, hisz ő fogja bitorolni az én vagyonomat.

- Ne e rideg hangon, gróf úr. Bátyja nem ezt érdemli öntől. Hallgasson tovább. Az első végrendeletben az összes vagyon önnek volt hagyva. György grófnak s Alice grófnénak százszázezer forintot rendelt a grófné kerekaszában készpénzben kifizetni. Ez ajándék volt, melyet a testvérek halálával fogadhattak volna el, míg így György semmit sem akar sajátjának ismerni s az összes jövedelmet önnek adja.

- Nagy kegyesség ez tőle s miért nem a vagyont magát?

- Mert az utolsó napon, már majdnem haldoklása közben, szent és megtörhetetlen esküt erőszakolt ki tőle a grófné, hogy nem adja a birtokokat önnek, mert félt, hogy György nem tartja meg magának.

Lothár halotthalvány lett e szavakra. Minden reménye megsemmisült e felvilágosításra, mert ismerte bátyját, tudta, hogy az egyszerűen adott szavát is szentül megtartja s mennyivel inkább esküjét, mit a haldoklónak adott! Ijedtséget és dühöt idézett föl keblében ez a tudat.

- Pört kezdek ellene. Pellengérre állítom s ez által kényszerítem, hogy birtokaimat nekem adja.

- Semmit sem fog nyerni. A grófnénak teljes hatalmában volt saját vagyona fölött rendelkezni. A köteles résznél ön már sokkal többet kapott anyja életében, bocsásson meg, ha kimondom; a közvélemény mindig a bátyja részén lesz!

- Majd meglátjuk. Mindent megkísértek. A törvény nem enged jogtalanságot elkövetni.

- A törvényt én jobban ismerem önnél, gróf úr s hallgasson reám, midőn azt tanácslom, fogadja köszönettel György gróf ajánlatát, az összes jövedelmet illetőleg, a mi hatvanezer forintnál többre rúg. Ebből fényesen megélhet s bátyja halála után ön vagy utódai fogják örökölni a javakat.

- Nevetséges biztatás! György nyolcz évvel idősebb csak nálam s én a halálától várjam sorsom javulását?

- Ne számítson arra, ne óhajtsa halálát. Adjon György grófnak az ég minél hosszabb és boldogabb életet, mert ő azt megérdemli; de legyen teljesen bizonyos abban, hogy ő a rá hagyott vagyont soha sem fogja másnak, mint tehernek tekinteni, melylyel lelkiismeretesen fog sáfárkodni s mindent elkövet, hogy abból ön minél több hasznat s jövedelmet húzzon, magának egyetlen garast sem tartva meg.

- Nagyon kegyes. Nekem pedig forintonként fog ajándékot adni saját vagyonomból s követeli, hogy azért hálás legyek.

Az ügyvéd türelmének vége volt.

- Gróf úr tehet tehát belátása szerint. Nekem kötelességem volt a dolgok állását elmondani. Azt tudja, hogy nemesebb szívű, igazságosabb ember György grófnál nincs e földön; s mindabból, a mivel vádolni akarja őt, egyetlen szót sem hihet maga sem.

Lothár nagy lelki háborgások között látta távozni az ügyvédet, ki gyorsan elhagyta a szobát, érezvén, hogy nem jó lenne folytatni e tárgyat neki, ki oly jól s gyermekségük óta ismerte mind a két Szászhalmy grófot és tudta, mi a különbség köztük.

IV. FEJEZET.

Lydiának az öröme hirtelen ijedtséggé változott, midőn későn este Szászhalmy Lothárt az udvarra lépni látta, hol ő a ház előtt föl s alá járkált, lelki nyugtalanságát a mozgás és hűvös lég által remélve csillapítani.

- Hol van a báró? kérdé Lothár, melegen szorítva meg a leány kezét.

- Szobájában.

- Tudja, Lydia, miért jöttem. Sokáig tartott beszédem s vitám Györggyel és az ügyvéddel, ki az ő pártján van s mivel fél óra múlva vissza kell utaznom a fővárosba, nem akarok távozni addig, míg atyjával nem beszéltem.

- Engedjen egy tanácsot adnom, mondá elfogult hangon Lydia. Ne szóljon most még vele.

- Miért?

- Ő nagyon sokat tart a családi békére s egyetértésre. A viszálykodást nagyon kárhoztatja. Majd ha minden ügye-dolga rendben lesz bátyjával, akkor lépjen hozzá s mondja meg neki, a mit akar.

- A közöttünk fenforgó viszály nincs befolyással házasságomra, én így vagy úgy gazdag ember vagyok. El tudom tartani nőmet, itt csak egy gát lehetne, Lydia, ha ön nem szeret.

- Nem óhajtok még férjhez menni.

Lothár megdöbbenve nézett reá.

- Nem - óhajt - férjhez - menni? dadogá. Elutasítása ez kérelmemnek? Kosár! Valóban nem tudom, mit higgyek önről...

- Ne gondolkozzék szavaimon. Ne adjon rejtett értelmet azoknak. Nem óhajtok még férjhez menni, alig töltém be a huszadik életévemet. Boldog vagyok s nem tudom, a jövőben mi vár reám; a bizonytalanságtól mindig borzadtam s atyám is teljesen egyedül maradna.

Lothár gúnyosan nevetett.

- És azt hiszi, hogy én e kifogásokat elhiszem? kérdé boszúsan. Gyermekeknek vagy együgyűnek tart, midőn ily jámbor okokat hoz föl óhajtásom ellen? Feleljen őszintén: akar-e nőm lenni vagy nem? Birom szavát s igen különös véleményben volnék arról, ha azt *most* visszavenné, midőn azt hiszi rólam, hogy szegény vagyok!

- Nem veszem vissza azt, a mit némán bár, de megígértem. Csupán várakozásra kértem önt.

- Mily célból, mi ok volna arra? Szóljon tartózkodás nélkül, mondja el okait s ha meggyőző, várakozni fogok.

Lydia a legkétségbeejtőbb helyzetben érezte magát s nem tudta eltitkolni habozását. Lothár mind komorabban tekintett reá.

- Kénytelen vagyok önnek megvallani, hogy atyám részéről ma még tagadó választ nyerne, mondá végre s ennek nem akarom kitenni.

- Tagadó választ? Miért?

- Beszéltünk e dologról, miután kegyed elment s ő azt mondá nekem: Hozza először Lothár rendbe a dolgait!

- Azok rendben vannak.

- György visszaadta önnek a vagyont?

- Biztosítá az összes jövedelmet s abból fényesen megélhetünk. A vagyonért majd pörölni fogok.

Lydia nem felelt.

- Nos? még mindig ellenzi, hogy atyjával beszéljek? kérdé Szászhalmi hévvel, haraggal, türelmetlenül.

- Nem szólhatok többé semmit, viszonzá halkan Lydia. Tegyen, a mit akar.

Lothár helyeslőleg intett s a báró lakása felé sietett, míg a leány könnyes szemekkel nézett utána és egyedüli menekvését atyja válaszából várta. Reménye azonban arra nézve nem sok lehetett.

Majdnem fél óráig tartott a két férfi között a tanácskozás s ez alatt teljesen elsötétedett a láthatár. Komor felhők tornyosultak az égen s Lydia dideregve ment a társalgó-terembe, hol a lobogó tűzű kandallóhoz ülve, szomorú gondolatoknak adta át magát.

Elégedetlen volt a sorssal, az eseményekkel s legelső sorban önmagával. Könnyelműnek, meggondolatlanak látta magát s végelkeseredést érzett a miatt, a mibe oly ész nélkül sodortott.

Remélni, várni, tűrni, ez lett volna helyzetében a leghelyesebb megoldása amaz érzelemnek, melyet az első percz óta György iránt táplált, kiről tudta, hogy legkevésbé sem törődik vele, de kinek már annyira mégis ismerte a jellemét, hogy lánggra ha nem könnyen lobban is, egykor, mélyen, bensőségteljesen és változatlanul fog szeretni... Most itt lett volna az alkalom, hogy ezt az érzést ő lassan, csendesen felköltse maga iránt szívében. Most, midőn ő mindig itt lesz közelében s a szomszédság, az unalom, talán a kénytelenség, más nagyobb multság hiányában, folytonosan összehozza őket. Szerette volna megölni magát s új és új rettegéssel pillantott az ajtóra, hol atyjának s Lothárnak a félelmes hírrel jönniök kellett.

Egyszerre gyorsan felnyílt az, Lothár örömtől ragyogva rohant be rajta, Szécsytől követve.

- Lydia, kedves Lydia! kiáltá az ifjú zajos elragadtatással. Atyja megegyezését birom s így csupán az ön »igen«-jét kell még hallanom.

A leány gyorsan ugrott fel helyéből s önkéntelen felnyitá ajkát, talán tiltakozni akart. De atyjának egy szigorú, merev, parancsoló pillantása visszariasztá s lesütött szemmel, lezárt ajakkal állt vőlegénye előtt, ki kezeit kezében tartá.

- Meglepett e hír? kérdé, magához téríteni akarva őt Szécsy. Mást vártál mai beszélgetésünk után, de Lothár meggyőzött engem arról, hogy körülményei rendben vannak és én nem késtem *óhajtástokat* teljesíteni.

Az utolsó szót, jelentőséggel ejtette ki.

- Mondja, mondja gyorsan Lydia! kiáltá az ifjú. Mennem kell s hallani akarom ajkairól szerelmi szavát.

- Szeretem! ságá halkan, erőfeszítéssel a leány és eltúrte, hogy Szászhalmi karjaiba zárja őt, homlokára csókot nyomjon s édes, hízelgő neveket adjon neki.

Azután elváltak. Szászhalmi még az állomásra akart jutni s kocsija az ajtó előtt várt. Lydia félholtan maradt a szobában, honnét atyja is távozott, vendégét kikisérván s midőn visszajött, arcza örömet, meglepedést fejezett ki, mint a ki jól végezte dolgát.

- Most már nyugodt vagyok jövőd miatt, mondá leányának, Lothár elmondá vagyoni körülményeit s arra kért, hogy beszéljek Györggyel, hogy adjon át neki a birtokokból egyet, hova lakni mentek.

- Ne tegye, atyám! kiáltá kezeit összetéve Lydia. Csak ezt ne tegye.

- Miért? kérde meglepetve Szécsy.

- Ne avatkozzunk mi a fivérek dolgaiba s ne higgye György, hogy érdek vezérel bennünket a vagyonnál. Lothár mondá, hogy úgy is biztosítva van.

- Nem bánom, legyen, a mint akarod. Igazad van. György azt hihetné, hogy ügyeikbe akarok avatkozni.

Erről az oldalról tehát meg volt nyugtatva Lydia s másnap örömmel vette Alice levelét, melyben ez tudatta vele, hogy a napokban Szászhalomra jön s meg is érkezett a kitűzött napon és Lydiának érkezését megízenve, az sietett őt felkeresni.

Felkeresni őt és látni *mást*. A kivel még nem találkozott, de a kire éjjel-nappal gondolt. Ébren és álmaiban. Siratta őt, ki soha nem volt az övé. Kesergett elvesztésén, holott az soha egyetlen szóval sem adott reményt neki semmire.

Midőn a kastélyba ért s a barátságos, fűtött, előcsarnokba lépett, György jött elébe és melegen üdvözölték egymást.

- Úgy-e, nem neheztel bárónő, hogy még nem kerestem föl? kérde mély hangzású, kellemes csengésű hangján az ifjú. Nagyon sok dolgom volt eddig s még más valami is visszatartott. Félttem, hogy terhőkre leszek.

- Ezt nem hiszem, mondá mosolyogva Lydia, míg belsejében minden idege reszketett. Ha mással nem tudnám is megczáfolni szavait, elég, ha a falusi magányra és annak egyhangúságára hivatkozom.

- Most az egy kissé megélénkül, húgom ittléte által, ki pár hétig itt marad.

- Ennek örülök. Hol van?

E társalgás közben a nagyterembe értek s Lydia letette kalapját.

- Mindjárt itt lesz. Az öreg Eszterhez ment át a gazdasági udvarba, hol meg akar valamit tekinteni.

Leültek egymással szemközt s pár pillanatig akaratlanul hallgattak.

Az ilyen hallgatást csak az ismeri, a ki egykor valakit nagyon szeretett s azzal váratlanul összejött és teljesen átadta magát boldogságának, nem véve észre, hogy néma, hogy egyetlen szó sem jut eszébe, hogy minden körülötte lévő tárgy fényárban úszik, örvend, az érzelmek diadalát, nagyságát hirdeti s ő a nélkül osztozik a dicsének hirdetésében, hogy ajka hangot adna.

György csodálkozva szemlélte társnője elmerült arcát s mert élvezetet adott neki e szemlélet, ő is hallgatott. És hallgattak mind a ketten.

- Kegyed most mindig itt fog lakni? kérde végre Lydia, mintegy szavakba öntve azt, a mi foglalkoztatá.

- Mindig, állandóan, örökre.

- Nem megy utazni? Úgy tudom, nagyobb utat még nem tett.

- Majd egyszer, talán évek múlva. Nem vágyom a változatosság után és sok teendőm van itthon, a mit előbb el kell végeznem.

- Meg fogja únni, a telet és nyarat egyaránt Szászhalmon tölteni.
- Kegyed megúnta már?
- Nekem más életem, más igényeim vannak. - No lássa, pedig ön még fiatal, tapasztalatlan. Vágynék látni a világot, ismerni az embereket, míg én mindebből nem óhajtok semmit s legörömostebb élek e kis csendes zugban és egyedüli óhajomásom, hogy itt boldog legyek.
- Ez szerény kívánság öntől, mondá akadozva Lydia. Öntől, kinek mindene megvan minden jóhoz.
- Attól függ, mit nevezünk jónak, bárónő. Meg vagyok győződve, Alice nővérem egészen másban keresi az élet varázsát, mint kegyed.
- Egyéniségünkől függnék követeléseink, de Aliceszal mi nagyon rokonszenvezünk s a mi neki örömet okoz, rendesen mulattat engem is.
- Falun az ember sokkal csendesebb, jobb, szerényebb még szórakozásaiban is s azt hiszem, kegyed mindnyájunkat csak félig ismer, csak úgy, a milyenek itt vagyunk. Csodálkoznék, ha Alicet látná, vagy Lothárt, sőt még engem is, a fővárosban. Az alkalom sokat tesz s a legtöbb embernek abban van az ereje, hogy az alkalmat kerüli el.
- Olykor lehetetlen azt tennünk. Tudjuk, látjuk a veszélyt, ismerjük a következményeket s nincs erőnk visszavonulni az ártól, mely okvetlenül magával sodor.
- Kegyed bizonynyal nem volna ily gyenge.
- Miért hisz ily sok szépet rólam? Társalgásunk alatt most másodszor árulja el rólam táplált jó hitét. Aligha érdemlem ezt öntől, ki oly keveset ismer.
- Kegyeddal csak egyszer kell beszélnünk, hogy tisztában legyünk jellemével.

Lydia önkéntelen elhalványodott.

- Ne kockáztassa ítéletét.
  - Jó, nem állítok teljes biztossággal semmit. Igaza van. Komoly véleményt csak hosszabb összeköttetés után formálhatunk. Most alkalmunk lesz gyakran összejönni s a tavasz fejlődésével az én ismereteim is tágujni fognak s akkor majd nem mondhat ellent, ha ismétlem s megerősítem, a mit most még csupán hitem sugallt.
- Lydia alig birta visszafojtani ajkán az öröm felkiáltását társa ez utolsó melegen kiejtett szavainál s teljesen elfelejté, hogy rá nézve az már alig jelenthet valamit. Hévvvel ugrott fel, midőn Alicet belépni hallotta s György szavainak hatása alatt áradozva ölelte meg barátnőjét, ki meglepetve tekintett szemébe, szokatlannak találva a komoly Lydiának ezt az ömlengését.
- Most magokra hagyom önöket, mondá György mosolyogva s midőn kiment, Alice még egyszer megölelte Lydiát.
  - Mily nagy köszönettel tartozom neked, kedves Lydiám, hogy Györgyöt ily jó hangulatra gerjesztéd. Anyánk halála óta nem láttam ajkán mosolyt s most szemében derült fény csillogott. Ezt csak te tudtad előidézni nála.

Lydia mélyen, kérdően, feszülten tekintett szemébe, ha nem tudja-e titkát, ha nem ironia-e tőle, a mit most mondott. Úgy érzé magát, mint a halálos bűnnel terhelt vétkes, ki minden arcznál, minden szóban titkos célzást vél rejleni.

De megnyugodott. Alice teljesen őszintének látszott, midőn e szavait elmondá s az egész látogatás alatt mindketten a legjobb kedvben voltak.

Lydia későn este ment haza s a rendesnél sokkal nyugodtabban aludt. Valami nehézség alól szabadult fel szíve. Alice könnyed modora, mindenén gyorsan átsikamló eszméi csodálatos harmóniába hozták egyensúlyukból kiesett gondolatait s reménységet érzett keletkezni agyában, szívében egy derültebb jövő iránt, melyet napok óta sötét fátyol borított előtte.

Kellemes és boldog napokat töltött.

Majd Alice volt nála, majd ő ment a kastélyba s rendesen György is jelen volt ez összejöveteleknél. Olykor az öreg Tergovay is hozzájuk szegődött s hosszú sétákat tettek. Szászhalmi Lydiával ment elől, Alice grófné az ügyvéddel utánok és olyan gyorsan teltek az órák Lydiára nézve, hogy álomnak tetszett ez az egész idő.

Egy napon Szécsy báró csodálkozását nyilvánította a fölött, hogy Lothár egyetlen szót sem hallat magáról.

- Talán megbánta már az egész dolgot, viszonzá Lydia s a báró látta a reményteljes kifejezést, mely e szavak alatt vonásait elöntötte.

A következő nap Lydia, gyönyörűnek látván az időt, korábban kelt, mint rendesen s a közel fekvő erdőbe indult. Harmatos reggel volt s a tavasz fejlődése minden fűszálon, minden fakadó levélen ki volt fejezve. A jávor-, kőrisfák és bükkök békés egyetértésben hirdették a kikelet fakadását s a szilfák felduzzadt törzseiből alácsurgó nedv omlott, míg a platánok, beillatozva a levegőt, apró zöld levélkéik zizegve sugdostak a reggeli szellővel.

Lydia széles karimájú kalapját hátravetve, élvezettel hagyta arczára ömleni a nap verőfényes sugarait s könnyű léptekkel suhant át a puha réteken, midőn a láthatár végén szemközt jövő lovast pillantott meg, kiben György erőteljes alakját ismeré fel.

A találkozás elkerülhetetlen volt köztük s nem is óhajta kikerülni egyikök sem, de mind a mellett észrevehető elfogultsággal cserélték ki üdvözléseiket.

A leány azonnal észrevette Szászhalmi arczán, hogy belsejében valamely kellemetlen érzés dúl, mi vonásain, szemének tekintetén erősen ki volt fejezve s a mit kérdezni nem mert, de ellenállhatatlan vágyat érzett megtudni.

- Hová siet ily korán reggel, bárónő? kérdé György, lovát megállítva s leszállva a nyeregéből.

- Az erdőbe megyek.

- Szabad elkisérnem?

- Kegyed már visszatérőben volt hazafelé.

- Nincs meghatározva érkezésem s lovam eljön utánunk. Ha nem vagyok terhére, együtt megyünk.

Lydia némán intett és megindultak, szíve telve volt boldogsággal, de csodálkozva látta, hogy bár György mellette halad, egyetlen szót sem szól hozzá s csendesen, némán mennek egymás mellett.

- Szabad tudnom, miről gondolkodik ily elmerülten? kérdé végre tőle, midőn nagyon hosszúnak látszott már a hallgatás.

- Ma nagyon kellemetlen híreket kaptam Budapestről, melyek igen lehangoltak.

Lydia nem merte kérdezni, minők azok. Kis idő múlva György gyorsan hozzá fordult.

- Hallott kegyed valamit anyánk hátrahagyott végrendeletéről? kérdé élénken.

- Tudom, hogy minden vagyonát önre hagyta.

- Mit tart kegyed e végrendelezésről?

- Még nem gondolkoztam rajta.
- E kitérő feleletből látom, hogy talán csak részben, de osztja azok nézetét, kik azt hiszik, hogy ezt a rendelkezést én befolyásoltam.
- Ön? kiáltá csodálkozva a leány. Ezt sem én, sem más nem fogja hinni, a ki önt ismeri.
- És mégis vannak olyanok. Például saját öcsém, Lothár! Nála senki nem ismerhet jobban s ő képes feltenni rólam, hogy vagyonát én raboltam el.
- Ez lehetetlen!
- Ma vettem ennek legnagyobb jelét. Ma vettem az iratokat, melyekben tudósítanak, hogy törvényes keresetet indított ellenem. Erre nem hittem volna őt képesnek.

Lydia meghatva nézett reá. Olyan mély fájdalom volt hangjában kifejezve, szavai annyira telve voltak panaszszal, hogy akarata ellenére könnyet érzett szemébe szökni s egy pillanatra elfordítá fejét.

- Ez meggondolatlan tett volt tőle.
- Nemde? És én semmit sem tehetek. Szavamnak nem hisz s tényekkel nem bizonyíthatok. El kell túrnöm a botrányt, a csalás, zsarolás vádját, melyet e tettével reám nehezít. El kell túrnöm némán, védekezés nélkül, mert kezeim meg vannak kötve.
- Nem adhatja neki vissza birtokait?
- Nem! mondá György majdnem haraggal. Az összes jövedelmet felajánlám neki. Ezzel nem elégedett meg, botrányt akar, pedig nem fog nyerni semmit, csak nevünket állítja pellengére s beszennyez mindkettőnket.
- Nem lehet ezen semmi békés módon segíteni?
- Nem! Csak egyetlen mód volt s azt már megkísérlém. Ő nem fogadta el s most már minden késő.
- Mi tartóztatja kegyedet, hogy lemondjon ama javakról? kérdé majdnem merészen Lydia, ki valódi fájdalmat érzett társa bánatos kifejezése fölött.
- A haldoklónak adott eskü, melyet tőlem kierőszakolt. Büntetni kívánta fiát, ki vétett ellene s legjobban sujtott engem, kit teljes szívéből szeretett.
- Soha sem fogja birni anyja javait?
- De igen, ha majd - egykor - fiai lesznek...

Halkan, elfogultan ejté ki e szavakat György s Lydia elhalványodott.

- Ha majd fiai lesznek! dadogá halkan, borzadva. Ezekre nem fog kiterjedni az anyai harag, a boszú talán egy elhallgatott néma, de azért iszonyú s nem kevésbé sujtó átok?
- Ezekre nem. Én fogom nekik visszaadni az örökséget, melynek súlyát talán egy fél életen át nyögve viselem.
- Ez szomorú jövő.
- Borzasztó helyzet és nincs hatalmamban, hogy változtassak rajta. Nincs mód, nincs lehetőség, hogy Lothárt meg lehessen győzni. Ő nagyon szívtelen s kegyetlen ember.

Lydia reszketni érzé minden ízét.

- Ha talán Alice beszélne vele s rábírná, hogy vegye vissza panaszát. Talán ő hathatna reá. Édes testvéreként szereti ő Szalárdynét. Vagy talán Szalárdy gróf... hiszen csak van valakije, a kire hallgat! kiáltá heves kitöréssel Lydia. Csak van e földön egy ember, a ki eszére téríti.

György meglepetve függeszté rá szemeit.

- Ön kárhoztatja Lothárt? kérdé élénk örömmel. E szerint nekem ad igazat?

- Ki kételkedik önben?

- Talán egyedül ön nem, bárónő. Higyje el, oly rossz a világ, annyira silányak az emberek, hogy még az sem számíthat reájuk, ki egész életét hozzám hasonlóan tölté.

- Én fogok vele beszélni, én magam s rá veszem, hogy lépjen vissza e pörtől! kiáltá mindenről megfeledkezve a leány.

- Ön? kérdé csodálkozva György.

- Kegyed nem helyeselné ezt?

- Nem tudnék okot találni reá, mi módon mily jogon s mi okból hozná ezt Lothárnak elő ön.

Most itt volt a percz, hogy Lydia felfedezzen mindent. Megmondja összeköttetését Lothárral s meggyőzze leendő sógorát, hogy neki ehhez oka és joga van... És mégsem tette. Miért? Mi tartóztatta? Hallgatott. Nem volt bátorsága nyelvére venni azt, a mi talán elválasztja tőle Györgyöt, a mit az még nem is sejt s egy sugallat mondá neki: a mi rosszul hatna reá. Nem! Ne tudja meg tőle, ne forduljon el, ne tartsa őt is ellenségének s öcsce szövetséges társának, ki oly igaztalanul bánik vele.

- Igaz, monda halkan, bátortalanul. Jobb, ha elő sem hozom neki...

Ujra némán haladtak egymás mellett.

- Milyen boldog, nyugodt lehettem volna e végrendelet nélkül! mondá gondolkozva György. E csekély, de atyámról rám maradt birtok, Szászhalom, lett volna egész világom. Mindig kedvencz helyem volt e falu, de kevés időt tölthettem itt anyám hosszú betegsége miatt, ki folyton oldalánál kívánt látni s most, a legjobb indulattal bár, de ismét feldúlta ittlétemet. Sem ez, sem más hely nem adhat örömet nekem e földön.

- Vigasztalódjék, mondá érzésteljesen Lydia. Ön sötétebbnek látja a dolgokat, mint megérdemlik. Lothár az első haragban, hévben elveszté fejét; meglássa nemsokára lecsillapul és akkor bocsánatot kér s megszünteti a viszálykodást.

- Kegyed nem ismeri őt, bárónő.

- Nagyon makacs?

- Nagyon szívtelen. Képes volt anyját is megsérteni. Ki bízhatik az olyan emberben, ki szóval vagy tettel szülei ellen fordul? Jaj annak, ki egykor neje lesz.

- Így vélekedik ön róla? kérdé borzadva Lydia.

- Fájdalom, így vagyok kénytelen őt leírni, őt, kit szívemből szeretek s ki bármit vétett és vét még ellenem, ha ma hozzám fordul bármiért, kész vagyok neki mindent teljesíteni, kivéve azt az egyet, a mit ő akar.

Lydia kezébe rejté arcát s megállt. Azt hitte, le kell roskadnia. Nem birták lábai, tántorogva dőlt egy közel álló fatörzshöz, mely éltető nedvével befecskendezé ruháját s megnedvesíté arcát, mely lángolt és forró volt az izgatottság hevétől.

- Mi baja, bárónő? kérdé meglepetve György.

- Talán a tavasz közeledése, talán a reggel hűvös szele idézett elő fejemben szédülést. Álljunk meg egy kis időre, nagyon rosszul érzem magamat.

- Üljön le. Nézze, mily puha a fű s mily virággal teljes a rét. Pihenjen. Az üde szél magához téríti, mondá György gyengéd gondoskodással s megragadva társnője kezét, egy tisztás helyre vezeté, hol az kimerülten foglalt helyet s hálásan tekintett reá.

- Nézze, mondá, néhány szál ibolyát szedve neki a fűben s a fák tövében. Itt van a tavasz legelső virága. A levelek között elrejtve ébredt fel a kikelet hívó szavára s csak félve bújt elő az alvó földből, nem tudva, van-e már napsugár s meleg vagy zord levegő fogadja-e itt.

Társnője ölébe tette a néhány szál virágot s oly nyájasan szólt hozzá, mintha beteg gyermekkel beszélne, kivel el akarja felejtetni baját. Aztán leült egy kissé távolabb tőle s gyengéden, figyelemmel nyugtatá rajta pillantását. Szemében aggódó kifejezés ült, az a mély, igaz, benső érzelmeteljes kifejezés, mely a beteg s most már boldogult grófnénál oly nélkülözhetlenné tette őt.

Lydia reszketve vette el az ibolyákat s reszketett ettől az édes együttlétől. Óh, ha csak lett volna bátorsága szólni, megnyitná ajkát, hogy az igazságot felfedezze! Óh, ha csak lett volna hozzá ereje! Minden másként lehetett volna.

- Már jobban vagyok, mondá fejét a fatörzsére nyugtatva, míg a nap meleg sugarai arczára hulltak. Mindjárt mehetünk...

- Van arra elég időnk, viszonzá György s fölkel, hogy lova után nézzen, mely az erdőszélen barangolt, koronként szemeivel nagyokat tekintve gazdája felé, ki megnyugodva tért vissza helyére.

- A nap már magasan jár, mondá Lydia, csak hogy beszéljen, mert szíve reszketett e némaságtól. Oly örülden boldognak érezte magát, Szét akarta tépni a varázst, az édes csöndet, a szédítő együttlét hatását s csak hogy György feleljen valamit, a mi mindennapi, hideg forma szerinti társalgás lenne. Ne mondhasson mást, oly valamit, a mire neki felelni kelljen. Felelni úgy, hogy mindkettőjük szívét összetépje...

- Nemsokára dél lesz, viszonzá szórakozottan az ifjú, mintha valami máson gondolkodnék, aztán hirtelen elhallgatott s Lydiára szögzé szemeit.

- Menjünk, kiáltá ez felugorva, de megtántorodott. Még mindig szédült. Szédült a belső gyötrelme s az elragadtatás egymás ellen küzdő harcától, mely szívében dúlt és a mely elzsiszasztá tagjait.

- Jöjjön legalább mellettem, fogadja el karomat, mondá Szászhalmy s kezébe vette kezét. Ha már erővel menni akar, legalább menjen biztosan karomon s legyen meggyőződve, hogy ez a kar erős támasza lehetne önnek hosszabb erdőn is, mint e virágos úton, hol élvezet a haladás s nincsenek göröngyök, mint az élet ösvényein.

- Már nem szédülök, mondá Lydia mosolyt erőltetve ajkára s minden erejét összeszedve. De azért örömmel fogadom el karját, mert oly hangon ajánlotta azt, a melyet soha sem szabad visszautasítanunk.

- Még ha nincs is szükségünk reá s nem örömet teszszük is? kérdé enyelegve György és lehajolt hozzá, hogy szemébe nézzen.

- Még akkor is!

- És ha terhére volna ez az ajánlat?

- Az ön közelében ez nem lehet.

- Nos hát, bárónő, biztosítson engem arról, itt e szép reggelen, isten szabad ege alatt, hogy egykor, ha felajánlom karomat...

- Ne mondjon semmit! kiáltá kétségbeesve Lydia s György szájára tapasztá kezét, ki percz alatt karjaiban tartá őt. Ne kérdezzen, ne ígértessen, ne kínozzon, ha nem akarja, hogy örökre elszakadjunk egymástól.

De György nem hallgatott reá. Szorosán tartá karjai között s ő hévvel omlott keblére. Fejét aléltan bocsátá vállára, karjaival átfonta nyakát és behúnyta szemeit, mintha meg akarna halni. Óh csak meghalhatna! Most, e keblen, ez ölelés alatt. Milyen boldog volna...

V. FEJEZET.

Szécsy báró gyakran tekintgetett ki az ablakon, ha jön-e már leánya, ki soha sem szokott magára vártni, ma pedig már elmúlt a villásreggeli ideje s ő még mindig nem tért meg sétájából.

Hol maradhat ily sokáig? gondolá s midőn végre feltűnt siető alakja a láthatáron s kevés pillanat múlva belépett, arcza oly szokatlanul hevült, izgatott volt, hogy atyja csodálkozva vizsgálá.

- Hol voltál ilyen hosszú ideig? kérdé tőle.

Most ismét alkalma lett volna igazat mondani. Egyenesen fel lett arra hívva. De nem volt bátorsága; újra kitérően felelt, mint tette Györgynek. Elkésésről beszélt, azt állítá, hogy csak akkor tudta meg: hány óra, midőn a templom tornya delet zúgott, akkor vette észre, mily magasra hágott a nap.

Nem merte atyja haragját, korholását felidézni, vagy attól tartott, hogy az Györgynek elmondja Lothárhoz való viszonyát és akkor ő elveszti Györgyöt, elveszti örökre, pedig nélküle nem kívánna élni.

Tudta, hogy helytelenül cselekszik és még sem volt bátorsága merészen kezébe ragadni sorsának gyeplőjét s szembeállni az eseményekkel. Nyílt szemekkel haladt a veszély felé, élte hasonló volt azéhoz, kit a hajóról a tengerbe dobnak s egyik felől látja a partot, más oldalról a hullámok sírja int felé és ő nem segíthet, szemlélni kénytelen majd egyik, majd másikhoz való közeledtét. Ide-oda dobáltatik, míg elmerül vagy a véletlen által megmenekszik.

Ily véletlenre bízta ő magát.

Naponként a kastélyban, Alice és György társaságában tölté a délutánt s a harmatos, nyájas reggeleken ismét Györggyel barangolta be a vidéket, ki vőlegényének tartá magát, bár Lydia szívében mindig megakadt a vérkeringés, a hányszor György a jövőről beszélt. Hiszen tudta, hogy ő másnak a menyasszonya s hogy oly csalfa játékot játszik a két testvérrel, a mit megtudva, az idősb Szászhalmy soha sem bocsátana meg neki.

Nem Lothártól tartott ő, hanem Györgytől. Amazzal keveset törődött. Nem szerette és nem becsülte, míg emezt istenként imádta. Csodálta nagyságában, tökélyében, megszokta gyöngédségét, jóságát. Más világrészben, más légkörben érezte magát, ha vele volt, nem akart, nem tudott elválni tőle; semmi sem volt nagy ár előtte, hogy megtarthassa szerelmét. Rettegett, ha felhőket látott homlokán. Azt hitte, sejt már valamit. Éltének minden napja öröm és kín volt egyszerre; ár és apály, melynek hánykódásában, küzdelmében fogyni érezte erejét.

Egy napon Alicet egyedül találta a nagyteremben. Nyitott levél volt kezében s arcza komor, majdnem rideg lett, midőn megpillantá őt.

- Lothártól kaptam ma levelet, mondá kérdően függesztve reá szemeit.

Lydia visszatartott lélegzettel figyelt.

- Különös és meglepő dologról ír ő nekem, melyet nem is sejték eddig, folytatá rosszaló hangon. Te eltitkoltad előttünk, a mit Lothárnak ígértél s míg ő távol van, Györggyel udvarolatsz magadnak.

Lydiának könyek szöktek szemébe.

- Óh, Alice, ha tudnád mily boldogtalan vagyok, mily iszonyú félelemben töltém napjaimat, nem néznél reám ily hidegen, ily megrovással.

- Miért kaczerkodik mind a két testvérrel? Tudod-e, hogy oly férfi, minő György, élte boldogságát vesztheti miattad?

- Nem élhetek nélküle, nekem mindenem ez a szerelem.

- És Lothár?

- Ő kieroszakolta tőlem szavamat.

- Mikor történt ez?

- Még a grófné életében, midőn utólszor itt voltatok.

Alice gúnyosan nézett rajta végig. - Midőn még Lothár volt az örökös! Most már értem e kettős szerelmet, mindig az a választott, a melyik gazdag.

Lydia halk sikoltással takarta el arcát. Szíve mélyéig volt találva. Ez a vád a földig lesújtá, megszégyeníté s a hangban tökéletesen ráismert Lothár testvére.

Ugyanaz a rideg szívtelenség, ugyanaz a félelmes, kegyetlen megrovás.

Pár perczig néma, fájdalmas kínos csend következett.

- E vád oly iszonyú, Alice, hogy nem tudok rá válaszolni, mondá végre Lydia. Én téged jóbarátnőmnnek hittelek, a ki ismer engem, tudja, hogy az érdeknek nyoma sincs keblemben. Most látom, hogy csalódtam. De hiszen a csalódás emberi dolog; kire lehetne számítani e földön, ki hihetne nekem, ha te is így ítélsz?

Heves zokogásban tört ki s egyik közel álló székre hanyatlott.

Alice összeránczolt homlokkal szemlélte s hallgatta őt végig.

- Nem is fog hinni senki s különösen György nem! Ő oly jó, oly igaz, becsületes és őszinte, hogy az álutakon haladni akarót megveti. Mondd, mi célod volt e kettős tettetéssel?

- Mennyire mentél vele? Remélem, nem került még vallomásra.

- Ő megmondá nekem, hogy - szeret.

- És te elfogadtad, sőt kicserélted e vallomást? kiáltá, kezeit rémülten csapva össze a fiatal nő. Óh Lydia, te nagyon könnyelmű, nagyon lelkiismeretlen vagy s örökre szerencsétlenné tetted Györgyöt.

- Ő hitelt fog adni nekem, ha szeret.

- Nem ismered őt. Őszinte vallomást kellett volna tenned, elmondanod, miként állsz Lothárral. Akkor talán még nem lett volna késő. Most már ne számíts semmire.

- Az oly nemes szív, mint az övé, megbocsát.

- Ha csak ellene vétkeztél volna! Gondold meg, elfogadhatja-e ő, a mit már előtte másnak ígértél - kezedet. Hajlandó volna-e ő Lothárnak elfogadni menyasszonyát, miután akarva, nem akarva, vagyonától már megfosztá!

- Igaz! mondá, kezeit kétségbeesetten tördelve a leány. Igaz! Erre nem is gondoltam. Így nem marad más hátra, mint lemondani róla és Lothárról is. Tudva, hogy György szerelmét bírom, kettős gyötrelmem lenne rám nézve e házasság.

Alice gondolkodott.

- Ki mondja mindezt meg Györgynek? kérdé félelemtől kaptatva meg.

- Ma még ne. Csak a mai napot engedd még, hogy boldog legyek.

- Lothár holnap reggel érkezik.

- Oh istenem! kiáltá Lydia kétségbeesve. Előbb Lothárral beszélek, ha nem akar-e rólam lemondani. Mondja meg neki, hogy kényszerített e házasságra.

- Ne tegyük ki Györgyöt ennek Lydia! Te vagy én, de ne Lothár mondja meg neki a valót. Iszonyú csalódás lesz ez rá nézve, legalább halljon tőlünk néhány enyhítő szót, a mit Lothár nem mondana neki.

- Nekem nincs hozzá bátorságom, viszonzá Lydia. Inkább meghalok, semhogy fájdalmat okozzak neki.

- Így nekem kell vele beszélnem, még pedig ma este, mielőtt öcsénk megérkezik. Szegény, szegény György!

Alig röppent ki e sóhajtás Alice ajkain, György lépett a szobába s derült homlokkal, nyájas szemmel üdvözlé Lydiát, ki elfogultan viszonzá köszöntését.

- Mi baja, bárónő? kérdé tőle meglepetve, észrevevén kisírt szemeit.

- Olykor váratlanul nagy bú, gond és fájdalom éri az embert.

- Ezt arczkifejezése igazolja. Közölje velem, kérem, bánatát.

Oly bensőségteljes s oly mély részvétet kifejező hangon mondá ezt György, hogy Lydia szemei újra könyekkel teltek meg s vágyat érzett lábaihoz borúlni és bocsánatot kérni tőle. De újra nem volt hozzá bátorsága, mint nem volt akkor a vallomáshoz, midőn ennek talán még haszna lehetett volna. Hallgatott.

- Nem felel? kérdé lehajolva hozzá az ifjú s gyengéden fogva meg kezét.

- Nem felelhetek.

- Titok? Kit érdekel?

- Önt és engem! viszonzá kétségbeesetten kitörve a leány. Bár meghalnék e perczben, bár soha se értem volna meg ez órát!

- Lydia! mondá rémülten György, mert sejté, hogy mit rejthet magában rá nézve ez a kitörés.

- Én majd elmondom neked mindazt, György, a mit Lydia nem tehet! mondá Alice csendesítő hangon. Légy addig nyugodt. Egy kérdés, egy probléma foglalkoztat bennünket, a melyet nem tudunk megoldani s mit reád bízunk. Itélj fölötte tetszésed szerint, Lydia fejet hajt határozatodra.

- Lydia, probléma, kérdés? dadogá nagy izgatottságában Szászhalmy, míg szívét összeszorítani érzé s vonásai félelmet fejeztek ki. Ne kínozzatok, beszélj gyorsan, Alice. Ön érteni fogja félelmemet, Lydia.

- Beszélj! mondá gyors elhatározással a leány. A mi meg van rólunk írva ott fönt, azt úgy sem kerülhetjük el.

- Jelen akarsz lenni szavaim alatt? kérdé meglepetve Alice.

- Jelen.

- Miért menne el? kérdé György gyengéden, szeretettel tekintve reá. Csak egy van, a mi végett kerülnie kellene engem Lydiának, Alice. Te nem tudod, hogy mily drága, mily nélkülözhetetlen ő nekem.

És újra lehajolt hozzá. Újra kezébe vette remegő kezét. Mélyen, szerelemmel, szívének legbensőbb odaadásával tekintett szemébe. Övének, sajátjának tekinté ezt az arcot s pillanatra elárulá, hogy rá nézve csak egyetlen lény van a földön és ez a lény boldogságát, üdvét, életét tartja kezében. Ez a pillantás a síró leánynak szíve mélyeig hatott.

- Legyen, mondá Alice s elbeszélte bátyjának a történeteket. Csodálatos melegséggel írta le Lydia kétségbeesését; minden szava barátnője érdekében volt kiejtve. György még sohasem hallotta ily ékesszólással beszélni, de sohasem ily borzasztó dolgokat mondani.

Minden hasztalan volt. Alice nem csalódott ítéletében; György nem volt az az ember, ki más menyasszonyának elfogadta volna szerelmét. Ez a vallomás örökre elválasztá őt Lydiától.

Nem tett neki szemrehányást. Egyetlen kemény szóval sem illette. Minek? Az nem is sejthető, midőn ily könnyen bánt az ő szívével, saját szavával, hogy egy élet boldogtalanságát méri rá. Talán ő maga is boldogtalan.

Talán tévedett, hibázott, talán igazán kényszerítve volt, hogy Lothárnak adja szavát. Mindegy! Rá nézve mindez már nem bírt jelentőséggel. Némán hagyta el a szobát s az ajtón kilépve, szívszaggató sikoltást hallott, mely agyáig, szívéig hatott s mely hosszú-hosszú ideig fülében csengett.

- Vége! kiáltá Lydia. Vége mindennek! Ő soha sem bocsát meg nekem, én pedig nélküle nem lehetek boldog. És arcza kifejezte, a mit mondott; ájulva omlott a padló szőnyegére s Alice részvéttel, de legyőzhetetlen borzadálylyal hajolt le hozzá - mert nem bocsáthatta meg neki, hogy bátyját, az ő kedves Györgyét szerencsétlenné tette.

VI. FEJEZET.

A következő napon Lothár megérkezett. Este még hosszasan beszélt György Aliceszal s megkérte, mondja meg Lydiának, hogy nem haragszik reá, csak arra kéri, ne említse soha egyetlen szóval se előtte az eseményt. Lothár ne is gyanítsa a történeteket. Tegye őt boldoggá s igyekezzék maga is boldog lenni. Ő mindent elkövet, hogy a néhány rövid, boldog és szép napot, melyet neki köszönhet, híven és tisztán megőrizhesse emlékében.

György öccse megérkezése után azonnal fölkereste őt s kifejezé helyeslését választása fölött, melyet Alice közölt vele; azután arra kérte, vegye vissza az ellene beadott keresetet.

- Minek az? mondá neki rábeszélőleg. Minek pellengérre állítani nevünket? *Első fiad* születésekor én átadom annak az összes javakat. Erre nem tettem esküt és szavamat adom neked, hogy alig várom a napot, melyen a vagyon birtokodba menjen.

Lothár hitt neki. Haragudott reá az örökség elvesztése miatt, de titokban nem tudta kárhozhatni s éppen úgy becsülte, mint azelőtt. Azonnal írt ügyvédjének, hogy szüntesse meg a pört, ő pedig eljegyezte Lydiát, ki élőhalott volt s nem szegült ellene semminek.

Atyja meggyőzte arról, hogy férjhez kell mennie s ő, ha már Györgyöt nem birhatta, legalább közelében akart maradni, kiengesztelni az évek folytán s megmutatni neki, hogy nem érdemtelent szeretett.

Lothár néhány napi időzés után ismét a fővárosba rándult. Egyelőre Bécsben akart letelepedni házassága után, míg valamely birtokát György átadja neki, hol majd nagy fénynyel s vagyonához méltóan fog berendezkedhetni.

- Miért nem Budapestre mégy, miért az osztrák fővárosba? kérdé az idősb Szászhalmy, nem helyeselvén öccsének ezt a tervét. Ifjú házaspárnak felesleges fővárosban lakni: de ha már úgy akarod, akkor inkább Pesten.

De Lothár hallani sem akart arról, hogy ő egyelőre falura menjen. György pedig tudta, hogy ez a terv nála egyértelmű a pazarlással, könnyelmű étellel, mire Lothárnak mindig nagy hajlama volt; s csak azt nem tudta megmagyarázni magának, miért nőszül s miért veszi el Lydiát és miért borzad Budapesttől. Milyen más vágyakkal, más célból, más érzelmekkel tette volna ezt ő! Életének legfőbb feladata lett volna, hogy neki, érte éljen. Hogy szeméből olvassa ki minden óhaját s ne legyen életének egy napja, egy órája, egy percze sem, a melyben megbánni lehessen alkalmat, hogy asszonyává s az ő nejévé lett.

Ezt érezte ő magában s mind ennek ellenkezőjét hitte Lothárról. Tudta, hogy annak egész élete egy szeszély. Ha kedve tartja, szerelmes. Ha rossz hangulatban van, megbánja házasságát. Éreztetni fogja nejével, hogy terhére van, hideg, kiméletlen, sőt tán durva lesz iránta. És ő mind a mellett nem akadályozhatta meg Lydia boldogtalanságát. Nem jöhetett öccse előtt abba a gyanuba, hogy először vagyonától, azután menyasszonyától foszszja meg. És végre is, Lydia maga rendezte így jövőjét s bár ő épp oly hévvel, bensőséggel, melegen gondolt reá és érzett iránta, mint azelőtt, még sem tartá már oly tökéletesnek, jónak, mély érzésűnek többé. Hisz kaczélnak kellett tartania azok után, a mit kettőjükkel tett. Először az egyik testvérnek, aztán a másiknak vallott szerelmet. Ez nem az állandóság, nem az igazi érzés jele.

A történetek után Lydia nem ment többé a kastélyba, György sohasem kereste fel Szécsyék s nyolcz nap mulva Alice is elutazott. Minden a régi szomorú kerékvágásba esett vissza, azzal a különbséggel, hogy míg Szécsy leánya azelőtt csak az unalommal küzdött, most könyvek között tölté legtöbb idejét. Félt, rettegett a jövőtől s mindent elkövetett, hogy minél későbbre tüzzék ki az esküvőt.

De végre mégis csak el kellett annak jönni.

Lothár jött és ment. Budapest és Szászhalom között osztá meg idejét s bár sokkal többet és hosszabban időzött a fővárosban, mint Szászhalmon, Lydiának még mindig elég jutott jelenlétéből. Szerinte nagyon is sok! Ő kevesebbel is megelégedett volna...

A nyár teljes virágzásában volt, midőn az esküvő napja elérkezett. Erdő, mező, életet hirdetett s a természet legszebb díszében pompázott. Minden örült, minden élvezte az élet fényét, csak Lydiát környezte sötétség, csak az ő jövője volt kietlen, sivár...

Szalárdy gróf megérkezett nejével az esküvőre. Ő volt a szertartásnál az egyik tanu, míg a másiknak Lothár Györgyöt kérte fel, ki, bármily nehéz szívvel is, de megígérte, hogy jelen lesz s emberfeletti küzdelemmel és lelki harcczal készült ama rá nézve iszonyú napra.

Nyájas reggel volt. A nap fénye mindent besugárzott. Távol és közel fényárban úszott a láthatár. Lydia álmatlan éj után ablakánál állt s könnyes szemmel tekintett ki a vidékre, a távol síkság hullámzó buza-tábláira és várta Alicet, ki megígérte neki, hogy koszorúját ő fogja fejére tűzni.

- Én nagyon szerencsés vagyok házasságomban, mondotta volt Szalárdy grófné Lydiának. Talán hatással lesz jövődre kezem érintése. Arczodon látom, hogy nagy szükséged van a reményre. Bízzál abban, ki minden bajodban oldaladnál lesz, s kinek szíve oly nagy, oly nemes és feláldozó, hogy míg közeledben tudod őt, semmi rossztól sem tarthatsz.

- György! kiáltá zokogásba törve ki Lydia. Óh, Alice, ha megválhatnék életemtől, még e perczen eldobnám azt magamtól. Mily könnyelmű, mily meggondolatlan valék, midőn kockáztattam azt a nagy boldogságot, mely számomra a jövőben s György szerelmében mutatkozott!

- Minderről késő most már beszélni és keseregni, viszonzá Alice, ki önkéntelen hideg lett társnője iránt, valahányszor Györgyre gondolt, kivel az, ha nem is rossz szándékból, de oly meggondolatlanul bánt.

Ily szavakkal, ily biztatással és kesergéssel tölték az esküvő előtti estét Alice és Lydia, melyre a menyasszonyra nézve álmatlan éj következett s egy kinteljes reggel. - Midőn Alice másnap a kijelölt órában megérkezett, meglepetve kiáltott fel, mikor leendő sógornőjét fehér esküvőruhájában megpillantá. Bámulta nagy halványságát s feltűnő szépségét. Gyorsan fejére tűzte a koszorút és a fátyolt. Alig váltottak néhány alkalmi szót. A mellék-szobában már vártak reájok az összegyűlt vendégek. Néhány a vidéken lakó úrból állott a kisdud násznép, melynek legvidámabb, legderültebb tagja maga a háziúr, Szécsy báró volt.

A föl pántlikázott fogatok az ajtó előtt álltak s bár György tiltakozott minden zaj, minden örömjel ellen, mely ellentétben állna gyászukkal, melynek még alig telt el fél éve, mindamellett nem mondhatott ellent Lothár és Szécsy Bennó ama kívánságának, hogy, hagyományos falusi magyar szokás szerint, a lovak suhogó kendőkkel, szalagokkal s a cselédek virággal díszíttessenek fel.

Megnyílt az ajtó s Lydia Alice kíséretében belépett. Oly némán, csendesesen és szomorú arczzal, mintha temetésre menne. György félre fordult, a többiek hozzásiettek s Lothár elragadtatva magasztalá szépségét, öltözkését, de hízelgő szavai alig bírtak egy futó, erőltetett mosolyt a menyasszony szép ajkaira csalni.

Azután kocsira ültek s a templomba hajtottak. Senki sem maradt otthon, kivéve Lydia öreg dajkáját, ki az ablakból nézett a porfelhőbe burkolt tovaszánguldozó fogatok után. Sírva látta kedvencét esküvőre menni, olyan esküvőre, melyről jól tudta, hogy az a jövőben Lydiának nem sok boldogságot ígér.

Elmerülten, tünődve állt helyén, midőn a szoba ajtaja fölnyílt s azon egy hölgy jelent meg. Sűrűn lefátyolozva, bizonytalan léptekkel közeledett hozzá és halk hangon szólította meg. A dajka összerezzenve fordult felé.

- Kegyed régi cseléd e háznál? kérdé tőle az idegen.

- A bárónő dajkája voltam.

- Hány éves a bárónő?

- Húsz volt az őszszel.

- Egy nagy kéréssel jöttem önhöz, mely Lydia bárónő jövőjének boldogságát illeti. Adja át neki e kis csomagot, mielőtt elutazik. Megteszi?

Az öreg nő kezébe vette s a címre pillantott. Szászhalmy Lydia grófnénak *saját kezébe*. *Sürgős!* volt rá írva s ő nem tudta, mit tegyen. Elfogadja-e és vállalkozzék-e az átadásra?

- Miért habozik? kérdé majdnem türelmetlenül az idegen.

- Nem tudom, mi van e csomagban.

- Arra nincs is szükség. Ez az első asszonyi címe, melyet a bárónő esküje után kap. Örömet fog neki okozni s én boldog vagyok, hogy első lehettem, ki a Szászhalmy grófné címet adhattam neki.

Az öreg Judit végigpillantott rajta. Olyan rokonszenves hangja volt. Vékony, sovány termete kissé előre hajlott; arcát nem igen vehette ki a sűrű fekete fátyol alatt, de szemeinek tekintete majdnem esdeklő volt.

- Átadom, mondá, gyorsan elhatározva magát s fejével biztatólag intett, erősítéseül ígéretének.

- *Saját kezébe!* mondá kérő hangon az idegen.

- Egyedül neki magának. Senki sem fog róla tudni. Igérem önnek, asszonyom, hogy az elutazás előtt a grófné kezében lesz a csomag.

- Köszönöm, viszonzá élénk örömmel az idegen s elhagyta a szobát. Judit utána nézve, látta, hogy poros úti-kocsi várakozott rá és a vasuti állomás felé hajtattott.

Vajjon ki lehet, mit akarhat? kérdé magában, ide s tova forgatva a levél-csomagot. Valami kérelem lesz. Nem, egyéb! Azzal akart hatni úrnőre, hogy ő volt az első, ki asszonynak címezte... Szegény, ha tudná, hogy ez a cím mily kevés örömet szerez neki.

Mindegy! Megigértem és megteszem, gondolá s a mellékszobába ment, hogy elkészítse urnője számára az öltözéket, melylyel nászruháját fel fogja váltani.

Az esküvő végbe ment s a fogatok visszaérkeztek. Az idegen vendégek búcsút vettek a család tagjaitól. Kifejezték jó kívánataikat, *sok* boldogságot kívánva a házastársaknak s nem maradt más hátra, mint Lothár testvérei, sógora, kik még Lydia átöltözködésére vártak, hogy a vasut-hoz kísérik az ifjú párt.

Lydia szobájába ment, hol Judit várt reá s átadta neki a csomagot, melyen neve és címe mellett feltűnt neki az aláhúzott két szó: *saját kezébe*.

Lydia szórakozottan tekintett az írásra, a csomagra, a címre. Más gondolatokkal volt elfoglalva, még csak kíváncsiságát sem kelté fel az idegen írás s az a körülmény, hogy a csomagot éppen esküvője napján, sőt éppen a szertartás alatt hozták számára.

Egy nyitott bőrönd állt az öltöző-asztal mellett a széken s ő beledobta a ruhák közé a csomagot. Majd olvassa, ha ideje lesz. Most mással volt elfoglalva. Más gondolatokkal, más félelemmel. Rettegve látta közeledni a távozás idejét, a válás pillanatát.

Judit mindent rendbe hozott. Mialatt a komorna felöltöztette úrnőjét, kisietett, hogy ő is felkészüljön az útra.

- Ne feledkezzék el a csomagról, grófné, mondá pakolás közben a dajka. Egy szomorú kinézésű nő hozta. Csak azért jött ide az állomásra, hogy esküvője napján átadhassa. Ki tudja, honnét jött, mily messze utat tett s rá nézve mily fontos kérelem van benne? Tegye meg az én kedvemért, hogy elolvassa; megígértem neki, hogy azt *saját kezébe* adom.

- Mihelyt időm lesz rá, Judit, ígérem, viszonzá Lydia, nem sejtve, hogy sorsát rejti magában ama csomag s hogy e sorsot bőröndjében viszi magával nászútjára...

Teljesen elkészült s Judittól elbúcsúzott. Azután a terembe lépett, hol atyja melegen ölelé meg. Alice többször egymásután megcsókolá, Szalárdy kezét szorította vele, szerencsés utat, sok boldogságot kívánva; legutoljára György maradt, György, kinek búcsújától Lydia reszkett.

Az idősb Szászhalmy hozzá lépett s megölelte. Úgy, oly modorban, mintha testvére lett volna. Nyugodt tekintettel, szelid mosolylyal mondá neki, hogy legyen *boldog, elégedett*. De ha bajban vagy búban volna, gondoljon reá, ki mindkettőjüknek egyformán legjobb barátja e földön s kire minden körülmény között vakon, gondolkodás nélkül számíthatnak *mind a ketten!*

A jelenlevőknek könny szökött a szemébe erre a búcsúra. Maguk sem tudták, miért. Oly egyszerűen, halkan, hatásvadászat nélkül volt az elmondva, sőt mintha még a hatástól is óvakodva őrizkednék, oly gyorsan ejtette ki szavait. De hangjában volt valami meleg bánat, valami őszinte szomorúság s Lydia zokogva borult keblére egy pillanatig. Azután hirtelen erőt vett magán és futó pillantással még egyszer átröppelve környezetén s búcsút mondva a jelenlevőknek, ki és kocsijához sietett...

- Végbement tehát az esküvő, gondolá Szécsy Bennó, midőn egyedül maradt. Hála istennek, Lydia el van látva az életre s én megszabadultam a gondtól, aggodalmaktól, melyek jövője miatt kínoztak.

VII. FEJEZET.

A következő napon Szilárdék is elutaztak s György egyedül maradt. Egyedül bánatával, vesztésének emlékével s az egész napot mély csöndben, a legnagyobb magányban tölté. Senkit sem akart látni, gondolatainak nem parancsolhatott s azok elszálltak Lydia után a távolba. Követték őt óráról-órára utjában. Megjelölték a helyet, időt, mikor mit csinálhat, hol lehet, mivel töltheti idejét s ezek a gondolatok, elmélkedések sok keservet, sok kínt okoztak érző szívének.

Milyen más lett volna sorsa, ha ő vette volna nőül! gondolá. Milyen boldoggá tudta volna tenni! Érzé magában a szerelem képességét, szívének melegét s a határtalan önfeláldozást, melylyel őt körülvette volna s mely minden nőt boldoggá tesz, lelánczol. És olykor mégis kétkedett abban, hogy érdemes lett volna-e erre a nagy, mély, igaz, változatlan érzésre Lydia, ki oly könnyelműen tudott játszani két szívvvel, majdnem egyszerre, holott tudnia kellett, hogy egyiknek fel kell áldoznia a másikat.

És mint rendesen történni szokott, most is a méltóbb vesztett, hogy nyerhessen a méltatlanabb. Mert ő semmi jobb reménységgel nem lehetett öcsce érzelmeire, jellemére nézve. Tapasztalásból tudta, hogy a ki rossz fiú, az rossz férj, a kinek egy irányban nincs szíve, az szívtelen más irányban is s Lothár sem mint testvér, sem mint fiú nem ütötte meg a mértéket: bizonynyal nem lesz jobb férj sem, mint volt fiú, testvér és talán - szerető.

Ez a gondolat nyugtalanította Györgyöt. Hallotta, hogy öcscsének volt egy régi viszonya. Hova terjedt, meddig fejlődött az, miként végződött, minderről semmit sem tudott, de erősen gyanúban tartá, hogy mint még eddig semmi sem végződött jól Lothár életében, ennek sem volt állásához méltó megoldása...

Igyekezett munkával elfoglalni magát s olvasással, írással és a gazdaságban való járássel tölté idejét. Tergovay Budapestre utazott s ő, jóllehet egészen egyedül volt otthon, nem birta rá határozni magát, hogy fölkeresse Szécsyt, ki most már oly közel rokon volt vele.

Negyednapra az esküvő után csodálatos dolog rázta föl, zavarta meg csendjében.

Szécsy Bennótól levelet kapott, mely ezt mondá:

»Jőjj hozzám rögtön, Lydia haza érkezett.

Szécsy«.

A levél olvasása megrendítőleg hatott reá. Mi ez? Mi történt? Lydia visszajött, Lothár nem! Hihetetlen! Rögtön kalapját vette s futott a helyiség másik végére, Szécsy báró lakása felé.

Belépve a szobába, a háziurat nagy lelki háborgásban föl és alá járva találta. Komor arcza kifejezé, a mi érthette. Gyorsan hozzá fordult, megállt előtte s kínos hangon ismétlé, a mit már levelében írt:

- Lydia visszajött. Férje nélkül, egyedül s én nem tudom, megöljem-e könnyelműségeért vagy az utczára dobjam. Adj tanácsot. Bösz kedvben vagyok, nem merek beszélni vele, félek, hogy dühömben leütöm. Jaj nekem, hogy ezt a szégyent meg kellett érnem!

Egy székre roskadt s félig önkívületben látszott lenni.

- Mi történt? kérdé György, alig birva szavait kiejteni.

- Nem tudom! kiáltá gyorsan felugorva Szécsy. Nem tudom, mert nem mertem tőle kérdezni. Ma reggel egy fogadott kocsin jött az állomástól, bekergettem a szobájába s téged hivattalak. Menj be hozzá és tudd meg tőle, mily sátán bújt belé, hogy ezt merte tenni...

György habozva nézett az ajtóra, mely Lydia szobájába vezetett. Belépjen? Éppen ő! Mit kérdezen tőle s mit fog hallani? Kétszeresen, százszorosan kényes volt helyzete. Vallassa őt vagy dorgálást tartson neki? Kárhoztassa vagy igazat adjon, ha csakugyan oly nagy dolog történt köztük, hogy Lydia nem tehetett másként? Vagy tiltakozzék Szécsy kívánságának teljesítése ellen s menjen haza? Végezzék el magok között, atya és leány a dolgot. Ő nem avatkozik bele! De újra megszólalt szíve. Ez a minden bajra, búra, gondra és szerencsétlenségre fellángoló résztvevő barát. Nem volt ereje cserben hagyni azt, a ki bízott benne, a kinek segítségét esküvője napján felajánlá s a ki most a segítséget tőle várta. Megindult az ajtó felé, de midőn a kilincsre tette kezét, szédülést érzett s oly bátortalanság szállta meg, hogy habozva fordult vissza.

- Menj! menj! kiáltá neki Szécsy. Add tudtára, hogy házamban nincs helye. Menjen, a hova akar. Nagy a világ! Az olyan asszony, ki esküvője után négy nap múlva elhagyja férjét, nem várhat, nem érdemel kíméletet.

György elhatározta magát. Valamit kellett itt tenni, megtudni a történeteket s mielőbb segíteni, ha még lehet. Megnyitván az ajtót, belépett s pillanat alatt szemben állt Lydiával, ki halál-sáppadt arczczal közeledett felé s hálás kifejezéssel függeszté rá tekintetét.

- Ön az, György! Ismét és mindig csak ön... Hála istennek, hogy az ön kezében van dolgom! Tudom, hogy igazságos lesz s nem ítélek el kihallgatatlanul, mint atyám. Óh, György, én nagyon szerencsétlen csillagzatban születtem.

- Mi történt?

- Magam se tudom. Tegnap délután elutaztam Bécsből s ma itt vagyok.

- De hát miért? Hol hagyta férjét? Mit vétett ő, vagy mit tett kegyed ellen? Nagy oknak kellett annak lenni, mely ily határozatra bírhatta önt. Nagy szégyen, iszonyú ballépés ez, talán egy egész élet vezeklése sem lesz képes eltörölni.

- Tudja, hogy nem szerelemből mentem Lothárhoz.

- Oh, maga választotta őt.

- Nem, György, ön ezt nem hiszi. Ő reám erőszakolta magát s ön kíméletlenül tépett le saját szívéből és az ő karjaiba dobott.

- Ne beszéljünk erről! kiáltá fellázadva György. Mindez be van köztünk végezve. Mondja el, mi történt.

Lydia reszketni érzé lábait s leült.

- Elhagytam Lothárt, mondá tompán, határozottan. Mert nem méltó hozzám.

- Mit vétett?

- Olvassa ezt a levelet.

György átvette az írást s a következőket olvasá.

»Méltóságos grófné!

Esküvője napján veszi ezt a levelet egy boldogtalantól, ki végszükségében s elhagyatásában fordul önhöz. Az a koszorú, a mely ma az ön fején van s az az eskü, melyet ma az oltár előtt hallani fog Szászhalmy Lothártól, engem illet. Hat hosszú éven át hitege-

tett, házasságot ígért, fiamnak atyja volt, becsületes sorsomból, szülőim házából ki-
ragadt, hogy most csalással elhagyjon s a becsstelenség martalékává tegyen. Kértem,
könyörögtem, esdekeltem neki. Mitsem használt. Elhagyott, hogy önt vezesse oltárhoz,
ki talán hozzám hasonlóan hisz benne. Ne tegye. Óva intem, ne higgyen neki s olvassa
az idemellékelt sorokat, melyekből látni fogja, mit és mennyit ér az az eskü és ígéret,
melyet az oltár előtt ma önnek adott.

E levél által kettőt óhajtok elérni. Részvétét, segítségét hívni fel kis fiam számára, ki
árva, becstelen s megbélyegzett lett az ön házassága által és kielégíteni boszúmat a leg-
silányabb emberen, ki engem tönkretett, önt pedig boldogtalanná fogja tenni.

Olcsvay Hedvig.«

E szavak után Budapest, utcza, ház- és lakásszám következett s György a mellékelt levél
olvasásához kezdett, mely két nappal az esküvő előtt volt írva.

»Szeretett Hedvigem!

Nyugodj meg a történetek fölött. Vannak az életben elkerülhetetlen kötelességek,
melyekkel nevünknek és rangunknak tartozunk. Ilyen helyzet az enyém. Meg kell
nősülnöm, hogy elveszett vagyonomat visszanyerjem, de szívem örökre a tied és fiamé
marad s a viszony közöttünk soha sem fog felbomlani. Te nekem az maradsz, a mi
voltál eddig s ha szeretsz, nem fogod keresni, nőm vagy kedvesem vagy-e. Utamból
visszatérve, azonnal felkeres híved

Lothár.«

- Hitvány, alávaló! Ezért nem akart ő Budapesten lakni? tört ki György az olvasás után s
tájékozatlanul állt, nem tudva, mit mondjon, mivel vigasztalja Lydiát vagy kárhoztassa
Lothárt. Hisz az, a mit e két levélből olvasott, túllépett minden határt.

- Nos, mit mond ezekhez? kérdé keserűen az ifjú nő. Mit tett volna ön helyzetemben, mit tett
volna atyám, ki nem akar házába fogadni? Hát olyan semmi, jelentéktelen, alávaló vagyok én,
hogy ily dolgokat el kellett volna tűrnom? Nem, György! Vessenek ki, kergessenek el, éhez-
zem, fázzam, dolgozzam, hogy élhessek, de ezt nem tűröm el. Lothárnak neje nem leszek.

- De már az, kiáltá fájdalmában, haragjában kitörve György és szörnyűködésében eltakarva
arczát. Pirult és szenvedett a történetek és hallottak miatt, sem kárhoztatni nem tudta Lydiát,
sem menteni tettét. Iszonyú helyzetben volt. Majdnem borzasztóbban, mint maga az előtte
álló nő.

- Hol van most Lothár? kérdé végre tőle, hosszú némaság után.

- Bécsben maradt, nem tudja, hova lettem.

- Megszökött?

- Meg. Mit tettem volna? Nem mertem kérdőre vonni. Nem volt bátorságom hozzá, de vele
maradni nem érzek erőt. Sem neki, sem komornámnak egyetlen szót sem szólva, elhagytam
Bécset s itt vagyok.

Szászhalmy György lehajtá fejét. Bú, gond, tünődés, gyötrelem volt arczán kifejezve. A harcz
tehát még csak ezután következik. Talán ma, holnap vagy holnapután érkezik meg Lothár. Ki
szálljon vele szembe? Szécsy nem teszi. Ő? Mily jogon? Sem Lydiának, sem Lothárnak nem
szülője ő, hogy számon kérhesse bűnét, tettét, könnyelműségét, méltatlan bánásmódját! Mit
tegyen?...

- Még most is kárhoztat? kérdé tőle halkan Lydia s György szomorúan függeszté reá szemeit. Mit feleljen? Torkán elakadt a szó. Elfordult, az ablakhoz lépett s hosszasan tekintett ki a csendes, komoly napsütötte tájra. Az ő belsejében sötét volt; derűtelen éj, sugár nélküli reménytelenség.

- Hogy fog ez végződni? kérdé azután, visszafordulva Lydiához, ki nem vette le róla szemét. Hogy fog ez végződni?

- Ön felkarolja ügyemet.

- Én!

- Ha ön is elhagy, György, egyedül állok e földön, mondá zokogva Lydia. Az ön meleg, becsületes, igazságos szíve nem hagyhat elveszni. Hisz egykor szeretett, tőlem várta boldogságát és nem csalódott volna bennem. Megbántottam önt, tudom. Nem vagyok méltó hozzá és mégis egyedül önben bízom, mert jól tudom, hogy az ön szíve sem boszúra, sem keserűségre nem képes. Ne hagyjon el!

Szászhalmy szomorúan hallgatá végig e kérelmet s azt gondolá magában: milyen jól ismeri őt ez az asszony és mégis mily könnyelműen játszott vele.

Nem volt elbizakodott, de meg tudta mérni saját becsét s a világ értékét. Nos, ne csalódjék benne senki és legkevésbé Lydia. Ő magáévá teszi ügyét. Történjék bármi, vegyen gyanút magára, higgye Lothár, hogy érdekből teszi; ő nem hagyhatja ebben a bajban őt magára. Síkra száll érette és pártját fogja.

- Nem kárhoztatom férje viselete s jelleme miatt való megbotránkozását, Lydia, mondá neki, de nem helyeslem a módot, a melylyel megbotránkozását kifejezé. Először Lothártól kellett volna felvilágosítást kérni, elmondani neki a vétket, melyet ön ellen elkövetett. Aztán tudtára adni, mi a szándéka s hogy azt a szerepet, a mit önnek szánt, nem fogadja el s tudtával, beleegyezésével tenni azt, a mit lopva, titokban követett el. Nem szökni tőle, hanem nyíltan, bátran mondani el véleményét s azután elhagyni őt.

- Ha mertem volna.

- Mitől félhetett, ha önnek volt igaza?

- Boszújától, dühétől. Az első szégyenben, fölhevülésben és sértődésben képes lett volna megölni. És én még nem akartam meghalni...

- Most legyen nyugodt. E leveleket magammal viszem. Beszélek atyjával s ha Lothár megérkezik, vele is. Maradjon mindaddig szobájában, míg én föl nem szólitom, hogy távozzék innét s ha el kell hagynia e házat, kastélyom rendelkezésére áll. Ön Szászhalmy grófné, sógornőm nekem s Szászhalmon maradni van joga.

Lydia örömsikoltással futott hozzá, térdre borult előtte s kezét megragadva, ajkaihoz szorítá.

György gyorsan fölragadta, székbe ültette s aztán sietve hagyta el a szobát, hogy Szécsy Bennóval beszéljen.

VIII. FEJEZET.

Hosszan tartott ez a tanácskozás a két férfi között s Szécsy koronként vad haraggal kiáltott közbe, Lothárt szidva, kárhoztatva leányát. A György okos, nyugodt, meggondolt szavai csak nehezen bírták lecsöndesíteni.

- Béküljenek ki! bármit követett is el Lothár neje ellen, én többé Lydiát vissza nem veszem. Sem asszony, sem leány nem volna ő így, férjétől elválva. Maradjon vele, viselje férje nevét, címét s a feleség jogait. Hogy köztük belső életükben mi történik, ahhoz a világnak nincs köze, én pedig nem törődöm vele.

- És leányod boldogsága, jövője? Hisz még egy egész hosszú élet áll előtte? - kérde megbotránkozva György.

- Tűrjön, mint a hogy más asszonyok tűrnek. Baján, helyzetén már nem lehet segíteni.

Ez elég szívtelen beszéd volt, de Györgyöt nem lepte meg. Látott, tapasztalt ő már mindenfélét a világban s egygyel több vagy kevesebb, nála nem sokat jelentett. Érezte magában az erőt, hogy a mit feltett magában, azt keresztül is vigye s történjék bármi, ő Lydiának pártfogója lesz. Ezzel az elhatározással ment haza.

A következő reggel megérkezett Bécsből a komorna Lydia podgyászával. Mint monda, a gróf küldte Szászhalomra, ő maga pedig aznap reggel tovább, Franciaországba utazott.

A mily örömet okozott ez a hír Lydiának, oly nagy mértékben boszantá föl atyját, Szécsy bárót. Ő azt hitte, Lothár a felesége után fog jönni, visszaköveteli s Lydia kénytelen lesz visszamenni hozzá.

György is tartott Lothár jövetelétől s bár ez most közönyösnek mutatta magát, tudta, hogy ezzel nincs vége a dolognak. A sértett férj valószínűleg most azon elmélkedik, mitévő legyen nejével szemben, ki őt oly megszégyenítő módon hagyta el.

Másnap nem kereste fel Lydiát s azon tűnődött, hogyan, mi módon tudjon meg tőle néhány oly részletet házasságából, a mely igen lényeges volt a további történendőkre nézve; de minderről nem intézhetett hozzá kérdést s napokon keresztül pihent az egész esemény. Lothár semmi életjelt sem adott magáról, a mi Szécsyt leánya ellen még jobban felbőszíté.

A legádázabb kedvben kereste fel Györgyöt s kinyilatkoztatá, hogy tegyen valamit a dologban, vagy ő nem tűri Lydiát magánál. De az idősb Szászhalmy gróf a legnagyobb lelki nyugalommal felelt neki e heves, majdnem durva kitörésre s azt monda, hogy ha sógornője atyja házában nem maradhat, akkor nincs más helye, mint a Szászhalmy-kastély, melyet ő fel fog neki ajánlani.

- Ez szép színben fogja bemutatni a világ előtt az urahagyott négynapos asszonyt, monda gúnyos nevetéssel Szécsy, kit vérig sértett Györgynek ez a pártfogása. Az emberek egyhangúlag azt fogják mondani: Szászhalmy Lothárné elhagyta a férjét s most sógorával él.

- E gyanútól megmentheted leányodat. Ne üzd ki házadból s a vádnak nem lesz alapja, sőt még lehetősége sem.

Szécsy, belátván, hogy ebben Györgynek igaza van, hazament s pár napra elcsendesedett, annál inkább, mert az öreg Tergovay ügyvéd megérkezvén, felkereste őt és Lydiát s tudatta velök, hogy Lothár gróftól levelet kapott, ki megbízta őt, hogy tudja meg Szászhalmy grófnétól, mi szándéka van a jövőre nézve.

Lydiának nem volt bátorsága erre rögtön felelni, bár szívének csak egyetlen forró óhajta volt, hogy szabaduljon Lothártól; de addig, míg Györggyel a válaszra nézve nem beszélt s különösen, mert atyja is jelen volt, Tergovay hozzá intézett kérdésére határozott feleletet nem adott.

- Tudom, hogy válaszomtól függ jövőm, - viszonzá az ügyvédnek - s azért pár napi gondolkodási időt kérek. A történeteket tudja, ügyvéd úr s ha talán meggondolatlanul cselekedtem is, mentségem az az iszonyú csalódás lehet, mely oly váratlanul ért, hogy tapasztaltabb nőt is elszédíthetett volna. Büszkeségem fellázadt, Lothár levelét olvasva, szívem pedig határozottan megsajnálta az elhagyott kedvest, ki gyermekével együtt örökre a becstelenség útjára taszítva, házasságom által megbélyegeztetett.

- Oktalan beszéd! - kiáltá dühösen Szécsy báró. - Ha az ilyféle dolog jelentőséggel birna, akkor igen kevés férfi nőülhetne.

Tergovay kérdezni akart valamit, de úgy látszék, zavarban volt a fölött, miként tegye s észrevehetően habozott. Lydia ártatlan tekintete, feszült várakozással telt leányos kifejezésű arcza határozottan tévovázásba ejté. Elhagyta helyét a nélkül, hogy tovább folytatta volna tárgyát.

- Pár nap múlva lesz szerencsém felkeresni méltóságodat, - monda. - Addig nem válaszolok Lothár grófnak.

Az ügyvéd távozta után Lydia gyorsan elhagyta a szobát, hogy ne kelljen egyedül maradnia atyjával; magára zárta az ajtót és hosszasan elmélkedett, nem a fölött, hogy mit tegyen - azzal régen tisztában volt - hanem hogy miként tegye, nehogy atyját még inkább felbőszítse maga ellen.

A hó augusztusi napot csendes, bájos alkony követte s ő szalmakalapját véve, sétára indult.

Györgyöt napok óta nem látta. Vágyott találkozni vele, megkérdezni tőle, mily formába öntse válaszát s gondolkodva, lesütött fővel haladt a poros úton, a hűvös, árnyékos erdő felé. A jövőn tűnődött. Érezte, hogy nagy és fontos elhatározás előtt áll. Koronként megállt, körületekintett, nem tűnik-e fel valahol a távolban György alakja. Minden csendes, pusztá, néptelen volt a vidéken, csak egy-egy éneklő madár szelte át a levegőt feje fölött, örülve a létnek, az élet, a természet szépségének, mely ő rá nézve már hónapok óta elveszté varázsát... Talán nem is fog már soha többé örülni ifjúságának és annak, hogy született.

Elérve az erdő szélét, majdnem ugyanazon a helyen volt, hol hónapok előtt, egy harmatos reggelen, Györggyel találkozott s az megvallá neki szerelmét... Emlékezetes nap volt ez életében. Legkedvesebb, legszebb napja létének. Soha sem fogja elfelejteni, soha sem tudna megválni annak édes emlékeitől.

Megállt s egy fatörzshöz támaszkodott. A magasban úszó, aranszélű felhőket nézte. Karjait önkéntelen kitárta utánuk.

- Hol a boldogság? kiáltá könyes szemekkel. Hol létezik az még én rám nézve, ki oly könnyelműen eljátszottam életemnek minden örömét?

Halk neszt hallott a sűrűségben, levelek zörgését s Szászhalm György kutyája tört elő a bokrok közül. Maga sem lehetett hát messze.

Vídám nyöszörgéssel köszönté őt az eb s gyorsan utána ura is megjelent, nyájasan üdvözölve Lydiát, ki észrevehető zavarral tekintett reá. Talán ugyanaz az érzés, ugyanazok az emlékek hozták őt is ide, gondolá reményteljes pillantással, de György arcza átláthatatlan komoly volt s ha szeme nélkülözte volna gyorsan fellobbanó nyájas pillantását, vonásai hidegeknek látszottak volna.

- Sétálni jöttem, kezdé önkéntelen sóhajjal az ifjú nő. Szűknek tetszik a ház s a szoba, mely annyi szomorú gondolattal van telve. Vágytam találkozni önnel s tanácsát kérni, mit tegyek.

- Tergovay ma önnél volt? kérdé Szászhalmi, eltalálva gondolatmenetét.

- Válaszomat akarta tudni, Lothár kérdésére.

- És ön mit felelt?

- Még semmit.

- Nincs tisztában válaszával?

- Határoztam erre nézve már akkor, midőn elhagytam Lothárt s ez a határozat azóta nem változott.

György fürkészve vizsgálá arcát, aztán elfordult, habozott. Csendes lépésben indultak meg együtt beljebb az erdő sűrűsége felé. Némán haladtak egymás mellett...

György végre elhatározta magát.

- Mikor olvasta el... azokat a... leveleket? kérdé nagyon halkán s hangján különös rezgés vett erőt, mely nagy belső harczról, majdnem félelemről tanuskodott.

- Az esküvő után való napon.

György megrázkódott. Ijedt, kínos hang repült ki ajkán, hasonló a martyr kínszenvedésének elfojtott jajkiáltásához.

Nem tudott többé erőt venni magán.

- Miért hagyta másnapra? kérdé haraggal s teljesen megfélelkezve magáról, alig tudva, mit beszél.

- Nem tartottam olyan sietősnek, viszonzá meglepetve s megrettenve Lydia, társa izgatottságát látva. Aztán meg nem is gondoltam rá...

- Igaz! Mással volt elfoglalva. Pedig a borítékra az volt írva *sürgős* és az, hogy *saját kezébe!* mint Judit beszélte nekem s e három szó elárulhatta volna önnek, hogy a levél küldője a legnagyobb mértékben óhajtotta figyelmét felhívni.

- Ha csak sejthettem volna, mit tartalmazhat a csomag! Bár gyanítottam volna! kiáltá keserűen Lydia. Akkor el sem hagyom atyám házát.

György reszketett a türelmetlenségtől.

- Hogy jutott eszébe mindjárt másnap a levelek felbontása, ha nem tartotta fontosnak? - kérdé feszülten.

- Bőröndömben volt a csomag. Komornám kivette, asztalomra tette s így került kezembe.

- Lothár nem volt jelen?

- Nem, egyedül voltam.

György elhallgatott. Nem tudta, mi módon folytassa szavait, a rászegzett szép szemek elfogulatlan kérdő tekintete végkép elvette bátorságát; nem talált szavakat.

- Nem szólt a levél tartalmáról Lothárnak? kérdé kis idő múlva.

- Egyetlen szót sem.

- Miért maradt még két napig Bécsben, ha oly megrendítő hatással volt önre az, a mit olvasott?

- Nem tudtam, mihez fogjak s mit tegyek, míg végre elhatároztam magamat a szökésre.

- Lothár nem vett észre önön semmi változást?
- Nem tudom.
- Viseletén csak észre lehetett venni. Éppen oly gyöngéd, meleg, közeledő volt-e később is, mint az első napon? s kegyed nem változott iránta?
- Ő nem gyengéd természetű. Ön jobban ismeri őt, György, mint én! Heves, követelő, makacs, könnyen gerjed haragra!

Szászhalmy ajkába harapott. Egy ideig ismét némán haladtak egymás mellett.

- Megengedi, hogy tanácsát kérjem a teendőkre nézve? kérdé elfogultan Lydia.
- Mely irányban?
- Tergovaynak holnap vagy holnapután válaszolnom kell.
- Mit akar tenni? A mire elhatározta magát, azt kell vele tudatni.
- De mi történik azután?
- Nem akar visszatérni férjéhez?
- Inkább meghalok! kiáltá hévvel Lydia.
- De gondolja meg a jövőt. Ez talán mégis legjobb volna.

Lydia szemei könnyekkel teltek meg.

- Nem tehetem, mondá határozottan. Nem volnék rá képes, gyűlölöm Lothárt.
- Ha bocsánatot kérne?
- Nem teszi és ne is tegye. Annak a szegény nőnek, kit elhagyott miattam s kinek azt írta, hogy házassága után is az övé marad, tartozom azzal az elégtétellel, hogy lemondjak róla s egészen átengedjem neki.
- Ezt a keserűség mondatja önnel, Lydia, Lothár megesküdt önnek az oltár előtt. Törvényes férje s az a nő, ki ily nemtelen boszúra határozta magát, nem érdemel semmi mást, mint hogy saját és fia jövőjéről gondoskodva legyen s ez meg fog történni. Ha öcsém nem tenné, én teszem.
- Anyagi tekintetben megtörténhetik ez, de nem abban az irányban, a mint ő kívánja, holott ha Lothár szabad lesz, nőül veheti.
- Nem fogja tenni.
- Miért nem, ha szereti, mint azt levelében írta?
- Ez csak kifogás volt, csel, hogy megnyugtassa, lecsendesítse. Alkalmasint tartott attól, a mi be is következett, hogy kedvese közbelép, jogaira hivatkozik, megakadályozza a házasságot, időt akart nyerni, a míg minden megtörténik s akkor végkép elhagyja őt.
- Ezt ön maga sem hiszi, György.
- Én ismerem az életet, szokásokat és Lothár jellemét. Ő büszke, dölyfös!
- És mégis rá akar beszélni, hogy térjek hozzá vissza, mondá fájdalmasan Lydia. Mily jövő várna reám, ha nemsokára megúnná?

Erre György sokat felelhetett volna, de nem tette. Azt, hogy mily fájdalmat okozott neki Lydia könnyelmű tévovázásával, rég megbocsátá, bár nem felejté s meleg szívének legfőbb vágya volt most, az ő helyzetén segíteni s kétes állásának valamely megoldást találni.

- De hát mit fog tenni? kérdé aggódva. E helyzetben nem maradhat. Vagy visszamegy Lothárhoz, vagy...

- Azt nem teszem! vágott szavába szenvedélyesen a nő. Ez borzasztó megaláztatás volna rám nézve s Lothárnak iszonyú diadal! Meggondoltam mindent, mielőtt e lépésre határoztam magamat, még önnek ez által támadható kellemetlen helyzetét is, György, kiről tudtam, hogy pártfogolni fogja ügyemet s ha azt nem, engem magamat. És megtettem a merész lépést, mert Lothárral nem élhetek, ama levél olvasása után, melyben engem pellengérre állít s jövőmet szívtelenül kedvesének lábaihoz dobja.

György elmerülve gondolkozott.

- De hát tudja-e, Lydia, kérdé komolyan Szászhalmi, hogy házassága fel nem bontható?

- Miért? Törvényesen elválok Lothártól.

- Mindketten katolikusok. E vallás szerint nincs válás, hitét pedig, azt hiszem, nem volna hajlandó megváltoztatni.

- Ha csak lehet, nem. De Lothárhoz vissza nem térhetek s ki kell mondanom, hogy az iránta érzett megvetés és gyűlölet nagyobb szívemben, mint a vallásomhoz való ragaszkodás!

- Így hát ne vitatkozzunk tovább! kiáltá meglepetve György, ki nem hitte ennyire komolynak Lydia ellenszenvét. Itt többé nem beszélni, hanem tenni kell. Adja meg a választ Tergovaynak Lothár kérdésére s azután majd én beszélek vele a további teendőkről.

Lydia meghatva nézett reá. - Ismét csak ön György, mindig csak ön az, ki pártolni fogja ügyemet. Mennyire csodálom az ön jószágát, szívét, nemes érzését. Nem teremtésnek, egy felsőbb lénynek tartom, kihez csak imádással lehet s szabad tekintenem.

- Nem természetes-e mindaz, a mit teszek, Lydia s nem számított-e rám?

- És atyám? ki legközelebb áll hozzám e földön? Nem csalódtam-e benne? Félek, hogy ő nem fog határozatom után házában megtérni.

- Ki tudja? Ne kételkedjék benne. Talán megnyugszik a változhatatlanban.

- De mily sors vár oldala mellett reám? Óh, György, nem irhatom le önnek, mily szerencsétlen vagyok?

Szászhalmi némán haladt mellette s hagyta őt sírni, szenvedni, bánkódni, mert mit mondhatt volna neki? Ő maga is meg volt győződve, hogy kevés oly szájalomraméltó asszony van e földön, mint sógornője, kinek számára e percben nagyon kétes és nagyon sötét, komor jövő mutatkozott.

IX. FEJEZET.

Villám gyorsaságával terjedt el a hír Szászhalom vidékén Szécsy Lydia visszajöttéről s különféle verzió keringett a történetek felől.

A legtöbben azt állíták, hogy Szászhalmy Lothár küldte haza nejét. Mások, hogy a grófné hagyta el férjét s a legcsekélyebb rész gyanítja a valót, legalább annyiban, hogy az ifjabb Szászhalmy zajos multját és hosszabban tartó viszonyát egy nővel összeköttetésbe hozták az eseménynyel.

Az öreg Szécsy haragja és dühe leánya iránt nem ismert határt, midőn Tergovay ügyvéd elmondá neki, hogy Lydia bárónő válást akar s hogy neki azt a feleletet adta Lothár gróf kérdésére, hogy a kibékülésre nemcsak nem hajlandó, de őt egyenesen megbízta és felhatalmazta, hogy a válópört részéről indítsa meg... Ő ezt természetesen nem teheti, a Szászhalmy-családdal való régi összeköttetése ezt nem engedi, mondá Szécsynek. Azonban gondoskodni fog ügyvédről, ki derék, megbízható ember és ügyes törvénytudó s ez mindent meg fog tenni, a mit lehet.

- Az én házamnál nem marad! kiáltá dühösen Szécsy. Menjen, a hova akar, legalább lássa a világ, hogy én ezt a könnyelmű tettet nem helyeslem.

Tergovay, látván a báró haragját, tartózkodott minden megjegyzéstől, de György grófnak elmondá Szécsy határozatát, az rögtön leült és Alicenak írt, melyben arra kérte nővérét, jöjjön pár hónapra Szászhalomra, hogy Lydia a kastélyban lakhassék, melyet ő felajánlott neki szorongatott helyzetében, de a mely kissé kellemetlen volna háziasszony nélkül s ezt elsímítani kéri ő Alicet.

Harmadnapra megérkezett Szalárdyné válasza s tagadólag hangzott. Ő Lydiáról többé tudni nem akar, írta levelében. Neki semmihez sem nyújt segédkezet s ha György, a gyengeségig menő jóságában, nem kárhoztatja is, ő legalább nem tanácsolja neki, hogy helytelen lépésének ily cselekedet által helyeslését mutassa meg a világnak.

György sóhajtván hajtá össze a levelet és gondolkozott, mit tegyen. Határozottan rosszul esett neki testvére tagadó válasza. Ő sok jóban részesíté már az életben Alicet s ezt a feleletet nem várta volna tőle, legalább nem ebben a határozott, rideg formában.

Nem tudta mit tegyen. Fölkereste Szécsyt, s igyekezett rábeszélni, hogy tegyen le kemény elhatározásáról. Gondolja meg a következményeket Lydia sorsára nézve, ha őt elúzi házától. Ezzel csak tetézi a botrányt s végkép lehetetlenné teszi leányát.

- Ő maga kereste, maga intézte sorsát, most vegye hasznát, vagy viselje úgy, a hogy tudja, én hajthatatlan maradok, viszonzá a báró.

És az is maradt. Megkérdezte tőle, meddig akar még Szászhalmon maradni s mikor szándékozik elhagyni házát.

Lydiára ez nagy csapás volt, de nem esett kétségbe. Ha arra gondolt, hogy mi között kell választania, erősnek érzé magát s könny és panasz nélkül kezdett intézkedni az utazásra nézve, csak azt kérve ki atyjától, hogy Juditot, öreg, hű dajkáját magával vihesse.

- Vidd, mondá neki hidegen atyja. De élj okosan, összehúzódva; a mi tőlem telik, azt megkapod élelmedre, lakásodra és ruházatodra, de tudod, hogy az nagyon csekély, én magam is alig élhetek, két háztartásra nagyon kevés jövedelmem van.

Midőn György e véghatározatot megtudta, felkereste Lydiát s újra felajánlotta neki házát, mit az nem fogadott el s mint mondá, Budapestre megy lakni, míg válópöre lefoly.

- Mily borzasztó a törvény és az egyház szigora! kiáltott föl Szászhalmyné. Látszik, hogy férfiak alkották. Nem gondoltak a nőre, ki ily körülmények között annyira sújtva van s mily iszonyúan kell vezekleni azért, hogy fél óráig állt az oltár és pap előtt, ki tiz szóval kötött a férfi és nő között oly szövetséget, melyet hónapok, talán évekig sem bonthatnak fel.

György feszülten, kérdőleg nézett szemébe. Olyan nagyon szeretett volna tőle valamit kérdezni, de nem tehette. Éveket, talán fél életet adott volna azért, hogy bizonyosságot szerezzen magának arról, a mi éjjelét, nappalát foglalkoztatá és nem tehette. Nem volt bátorsága, nem voltak arra szavai.

- Legelső teendőm lesz Pesten felkeresni Olcsvay Hedviget, mondá igen komolyan Lydia, midőn előbbi szavaira György nem felelt.

- Kit? kérdé rémülten György.

- Ama levél írónőjét, ki esküvőm napján azt a csomagot küldte nekem.

- Azt nem teszi, Lydia! kiáltá határozottan György. Ily állású nőket nem szokás asszonyoknak fölkeresni és mit is csinálna nála?

- Tudtára adom, hogy nem állok útjában többé; legyen boldog Lothárral és kérje őt, hogy törvényesítse fiát.

- Tegyen le e tervről Lydia, mondá észrevehető nyugtalansággal György, mert társnője modorát és szavait perczről-perczre különösebbnek, megfoghatatlanabbnak találta s képesnek tartá arra, a mit a legkomolyabban előadott, hogy Olcsvay Hedviggel beszéljen.

- Nem tanácsolja?

- Sőt határozottan ellenzem. Tudja, hogy én elveimben nem vagyok szigorú, hogy sajnálom a szerencsétleneket s öcsémmel beszélni fogok arról a nőről, ki ugyan nem érdemli meg, hogy őt számba vegyük, de mind a mellett mindent meg fogok érdekében tenni, kivéve azt, hogy önt hozzá ereszsem.

Lydia szomorúan tekintett reá.

- Ezentúl engem sem fognak már az emberek számba venni, mondá komoran. Atyám legalább oly iszonyúnak írja le helyzetemet, mintha már semmire sem lehetne reményem.

- Ebben nincs igaza atyjának. Ön még nagyon boldog lehet.

- Arra nem számítok.

- Nem ön az első asszony, ki férjétől elvált, bár a mód, a mint tette, kissé különös.

- Miért?

- Mert négy napi házasság után nem szokás elválni, különösen akkor, ha arra nincs oly ok, a mi lehetetlenné tegye az együttmaradást. És a világ nagyon csodálatos okokat gyanít ily esetekben.

- Higyen a világ, a mit akar, mondá türelmetlenül Lydia. Én nem ismerem s nem is adok ítéletére! Egy ember van a földön, kinek jóindulatát nem akarom kockáztatni, kit minden áron szeretnék meggyőzni arról, hogy nem cselekedtem könnyelműen, hogy nem vagyok rossz, sőt még nem is tévovázó, vagy szószegő s ez az egy ember ön, György. De fájdalom, önnek legtöbb oka van bennem kételkedni.

E szavak alatt őszinte, mély, heves fájdalom tört ki kebléből s könnyek hulltak arczára. György meghatva függeszté reá szemét.

- Én nem kételkedem önben, Lydia; de meg kell mondanom, hogy mindazt, a mit tett, más-ként tehette volna.

- Hogyan? mi módon?

- Várni és tűrni kellett volna. Közölni férjével a levelek tartalmát és felvilágosítást kérni tőle. Hiszen ön nem is tudja biztosan, igaz-e mindaz, a mit ama sorokban olvasott, sőt azt sem, csakugyan Lothár írta-e azt a másik levelet.

- Az ő írása, ismerem.

- Lehet utánczás, csak ügyes kéz kell hozzá. Minderről bizonyosságot kellett volna előbb szereznie.

- Nem tettem, mert nem lehetett várnom, mondá kitörve Lydia s heves keserűség hallatszott hangján. Ha szerettem volna Lothárt, mindez, a mit ön mond, megszülemlik agyamban s ragaszkodtam volna a remény utolsó szalmaszálához is, de ön tudja, György, hogy nem szerettem őt.

Szászhalmy hallgatott.

- És mégis odaigértem neki kezemet? gondolja ön. Látom arcán, hogy mindig ez a vád keseríti ellenem. Gondolja meg sorsomat. Tudja, hogy szegény vagyok. Régi, gazdag család sarja, ki nem hallott atyjától egyebet, mint a jólét, fény, kényelem magasztalását s panaszát a fölött, a mit elveszített és serkentést, hogy igyekezzem mindazt jó házasság által visszanyerni. Itt éltem ez elhagyatott faluban, nem láttam embert, úntam magamat s vágytam szórakozás, változatosság és fény után. Ekkor ismerkedtem meg önökkel. Lothár az első perctől kezdve udvarolt, ön pedig észre sem vett, teljesen anyja betegségével s annak ápolásával volt elfoglalva, holott...

- Ez igaz, vágott gyorsan szavába György, de ha ön jobban rokonszenvezett velem, mint öcsémmel, nem kellett volna vele kaczerkodia.

- Azt nem is tettem, kaczer nem voltam soha és ha azt hiszi rólam, kétszeresen igazságtalan. De volt egy percz, a mely váratlanul, véletlenül következett be s Lothár megvallá nekem szerelmét, kezemet kérte s én esküszöm önnek, mint már egyszer tettem, hogy egyetlen szóval sem adtam neki ígéretet. Feleletem abból állt, hogy nem utasítottam őt vissza s ő ezt »igen«-nek vette.

- Mindjárt utána nekem azt állítá, hogy szeret, mondá fájdalmasan György.

- Önnek igen, mert éreztem forrón, mélyen, igazán, de neki nem! És nem éreztem bátorságot, hogy ezt a szörnyű történetet, mely feldúlta életem boldogságát, akkor mindjárt bevalljam önnek.

- Nem kényszeríthette senki, hogy Lothárhoz menjen, ha nem szerette.

- A körülmények, atyám haragja s az ön megvetése, minden összejátszott és bár nagyon boldogtalan valék, nem képzelhettem előre, hogy annyira borzadok Lothártól, mint később meggyőződtem.

György élénken vizsgálá a fiatal nő vonásait.

- Borzadt tőle és mégis karjaiba dobta magát.

- Nem tettem! kiáltá tiltakozva Lydia. Soha sem tartott a karjaiban. Azt tűrni nem lettem volna képes.

- Négy teljes napi együttlét után állítja ezt?

- Nem tudom, mi történt volna később, de azt hiszem, száz napi együttlét után is ugyanezt mondhatnám magamról.

György nem tudta, mit érez e pillanatban. Megrendülést, elragadtatást belsejében és az örömek oly lelkesültségét, melyről eddig még sejtelve sem volt, hogy lényén erőt vehetne valaha. De igyekezett lecsendesülni s nyugodtnak látszani.

- És Lothár eltűrte ezt az idegenkedést? kérde az izgatottságtól elfogódottan.

- Észrevette borzadályomat és meg volt sértve.

- Haragos, heves, durva volt?

- Nem. Közöny alá rejté sértődését, a haragját gúnyban nyilvánítá irántam.

- Megfoghatatlan, hihetetlen.

- Ön másként tett volna?

- Talán éppen úgy, de ismerve Lothár természetét...

- Mindez nem valószínű ön előtt. És mégis úgy van, arra esküszöm.

- De hisz akkor ez a házasság *nem létezik* s kegyed a legrövidebb idő alatt szabad lesz, Lydia.

- Én is azt remélem.

- Ha csak Lothár nem gördít gátakat a válás elé.

- Ez hasonlítana hozzá.

- De nem, ezt nem teszem fel róla. Mi célból tenné? hisz így állván a dolgok, ez előbb-utóbb bekövetkezik.

A hosszú párbeszéd alatt lassan, csendesen haladva, a Duna partjára értek s a sűrűségből kilépve, a folyam nyílt, tágas láthatára tárult szemökbe. Mindenütt csend és nyugalom terült el előttük. A természet békéje, bár teljesen különböző volt György hánykodó érzelmének hullámvázától, mind a mellett jól hatott reá s egyensúlyba hozta fölgerjedt érzelmeit.

Ősz és tavasz! gondolá körültekintve. A természet az ősz felé közeleg, szívemben pedig a tavaszt, a kikeletet zengi minden érzelem. Aztán társnőjére estek szemei, ki némán, tűnődve, elmerülten állt mellette s nem a vidék, de saját belseje, zajos közelmúltja s bizonytalan jövője foglalkoztatá.

- Mily nehezen távozom e vidékről, mondá sóhajtva. - De meg kell ígérnie, György, hogy olykor fölkeres. Hisz nekem nincs más barátom e földön s ha ön is elhagyna, nem volna érdemes, hogy éljek, mondá halkan, csendes zokogásban törve ki.

- Reám mindig számíthat, viszonzá kezét hévvel ragadva meg Szászhalmy s a fiatal nő tudta, hogy ez a hang, ez az ígélet és biztatás igaz és minden körülmény közt számíthat reá.

X. FEJEZET.

A következő nap reggelén Lothár Szászhalomra érkezett s egyenesen Györgyöt kereste fel.

- Mi készül itt ellenem? kérdé tőle durva, fenyegető hangon. Megszökött nőmet te pártfogásodba vetted? Alice megmutatta a levelet, melyben az idejövetelre kérted őt, hogy Lydia a kastélyban lakhassék.

- Minden így van. Lydia atyja kiutasította házából s míg menhelyet talál és nem tudja, hova menjen, felajánlottam neki házamat.

- Szécsy helyesen tette, midőn kiutasította; neked is ezt kellett volna tenned.

- Mi okból?

- Ő megsértett mindnyájunkat s pellengérre állította tettével a Szászhalmy-nevet.

- Tudod tettének okát?

- Ama levelek, melyeket esküvőnk napján kapott? Ez csak kifogás, mit törődik ő a múlttal, a mihez nincs joga?

- De ő két levelet kapott s az egyikből kiolvashatta sorsának jövőjét. Ez az, mi ama lépést elkövetette vele.

- Miféle levél?

- A melyet te írtál ama nőnek, esküvőd előtt egy nappal.

- Ezt is elküldte Hedvig? Nyomorúlt!

- Ő bizonynyal nagyon szeret téged s nem birta elviselni megcsalattatását boszúlatlanul. Legalább boldogtalanná akarta tenni azt is, a ki szerencsés vetélytársnője volt neki.

- Így jár, ki nők kezébe adja magát.

- Házasságot ígértél neki?

- Azt, mikor még szerettem.

- Meddig tartott vele viszonyod?

- Hét évig.

- Igaz, hogy gyermeked is van tőle?

- Hat éves fiam.

György komoran fordult el tőle. A ki rossz fiú volt, az nem lehet jó apa, sem férj, sem testvér vagy szerető! Ez a mondás igazolva volt Lothárban.

- Miféle állású nő ez az Olcsvay Hedvig?

Az ifjabb Szászhalmy észrevehető zavarban volt. Először a párbeszéd alatt.

- Szegénysorsú, jó és becsületes családból való.

- Mi módon jutott ennyire?

- Önkéntes koromban ismerkedtem meg vele Sopronban s belém szeretett.

- Hogy jött Budapestre?

- Magammal hoztam.

- És most el akartad hagyni. Miért? Meg vagyok győződve, hogy Lydiát sem szereted nála jobban.

Lothár vállat vont.

- Úgy bizonyára nem, mint a hogy te képzeled a szerelmet. Szécsy leánya szép volt, érdekelt, mulattam, szórakoztam vele a falusi magányban. Egy hevült perczben vallomást is tettem neki, mire ő csak félig-meddig válaszolt, nem utasítva el, de nem is bátorítva s én talán soha sem ismétlem a szerelmi vallomást előtte, ha ama szerencsétlen végrendelet nincs s te azt nem ígéred, hogy ha fiam lesz, annak visszaadod a vagyont.

György megrendülve hallgatá őt. Ennyi sívár rosszaságot, szívtelenséget és rideg számítást nem tételezett volna fel róla.

- E szerint a nőülés pusztá számítás volt tőled, hogy mielőbb gyermeked legyen.

- Az! Ha úgy akarod nevezni.

György föl és alá járt a szobában, míg végre megállt öccse előtt.

- E szerint nagyon könnyű segíteni a dolgon, Lothár, mondá hideg, megrovó hangon. Miután Lydia válni akar s miután a házasság köztetek *könnyen* felbontható, neked pedig csak örökös kell, a ki már élő fiadban létezik, vedd nőül Hedviget s én azonnal átadom összes vagyonomat, mihelyt fiad házasságod által törvényesítve lesz!

Lothár élénk mozdulatot tett helyén, arczán örömteljes meglepetés volt kifejezve, aztán gyorsan elsötétült.

- Erre nem is gondoltam, mondá gondolkozva.

- Pedig erre kellett volna legelőször gondolnod! viszonzá önkéntelenül kitörve György. Ez lett volna első kötelességed ama leány iránt, kit szerencsétlenné tettél s most elhagytál.

- Nincs szükségem oktatásodra, mondá sértődve Lothár s elhagyta helyét. Te mindig nagyon bölcs és erős erkölcsbíró voltál, de hogy most kétszeres érdekléssel vívód az erkölcsi harcot, azt természetesnek kell találnom.

György kérdőleg nézett reá.

- Nos igen. Hisz ha Lydia megszabadul tőlem, bizonynyal veled tart menyegzőt.

Az idősebb Szászhalmy nem felelt e kihívóan mondott gúnyos szavakra.

- Lydia ügyvéde ma vagy holnap megérkezik. Tergovay a te pörödet viendi, mondá nyugodtan s azután tudasd velem, mire határozta magad a jövőre nézve. Én anyáknak adott eskümet meg nem szeghetem, de azt a középutat, melyre e labirintból való kijutásra találtam, nyitva hagyom előtted. Mást vagy többet nem tehetek.

Lothár elhagyta helyét s kalapját vette.

- Most megyek vissza az állomásra, mondá, fejével búcsút intve.

György élénken fordult hozzá.

- Egy jót legalább tehetnél e dologban, Lothár, mondá kérő hangon. Szécsy, mint tudod, el akarja házától üzni Lydiát. Ez nagy csapás a szegény nőre nézve és örült gondolat Szécsytől. Ha te kinyilatkoztatod előtte, hogy a válás ellen nincs kifogásod, sőt óhajtod azt és beleegyezel, talán megenyhül leánya iránt s megtűri őt magánál.

Lothár habozott. Rossz szíve fellázadt ama gondolatra, hogy Lydia érdekében tegyen valamit, kinek nem tudta iránta való viseletét, hidegségét és elzárkózását megbocsátani. De végre is szégyelte a végletekig kimutatni szemtelenségét s fejével megegyezését adta és elhagyta a szobát.

- Szegény anya! sóhajtá önkéntelenül György, öcsese után tekintve. Mily fájdalmas életed lehetett s mily fájdalmas halálod. A te szemed régen-régen felismerte a gyermek hibáit s a tehetetlenséget, hogy azon segítsen. Én csak most ismerem Lothárt teljesen, csak most értem azt az engesztelhetetlenséget, melylyel még haldoklásodban is viseltetél iránta, egyetlen gyermeked iránt.

Lothár, elhagyva a kastélyt, az udvaron reá várakozó kocsijára ült s Szécsy Bennóhoz hajtott.

Hosszasan beszélt vele és György jól számított! E párbeszédnek az lett az eredménye, hogy Lydia nem utazott el. Atyja tudtára adta férje távozása után, hogy bizonytalan ideig még otthon maradhat, a jövőre nézve majd intézkedik.

Hogy mi volt e gyors változásnak az oka Szécsynél, azt csak az gyaníthatta volna, ki a két férfi között történt társalgást végighallgatta. Lothár nem késett sejtetni a báróval, hogy György mily élénk részt vesz leánya sorsában s azt is, hogy a válás után alkalmasint egy második menyegző következik.

Mindez nagyban enyhíté Szécsy haragját leánya iránt s bár vagyontekintetében György nem volt összehasonlítható az ifjabb testvérrel, mind a mellett arról meg volt győződve ő is, hogy a jövőre nézve Lothár soha sem nyújthatott volna annyi biztosítékot, mint bátyja.

Ez a tudat valamennyire megnyugtatta őt, ki már kétségbe volt esve Lydia jövője miatt.

Észrevétlenül következett be az ős s a vidék elhullatta bár virágait, Lydia nem hervadt a tél magányától, zordonságától, hiszen szíve telve volt meleggel. Élt a szerelem verőfényes napjával. Erdő, mező ránézve megtartá díszét, fényét; ő nem látta a természet zord enyészését, előtte minden virult, számára minden zöld, reményteljes volt, nem számítá a tél tovatűnő óráit, nem kecsegteté magát, nem vágyott a kikeletre érkezése után. Naponkint imádkozott, hogy minden úgy maradjon, a mint van: ő mindig, folyvást és örökre György közelében lehessen.

Az első perczben támadt vonzalom, mely később György iránt csodálattá fejlődött, lassankint imádássá változott. Ő volt ránézve mindig és mindenben a kezdet és vég. Nélküle nem képzelt életet, lételt, jövőt. Jósága, gyöngédsége nélkülözhetetlen volt neki s bármely perczben kész lett volna meghalni inkább, mint elválni tőle.

És György?

Ő azok közül való volt, kik ha egyszer szívükbe fogadják a szerelmet, azt többé el nem bocsátják s boldogan vagy szerencsétlenül, de híven megőrzik. Összeolvad lényükkel, áthatja minden idegüket, a szív szálai azonosak lesznek vele s csak akkor szűnik meg náluk a szerelem, ha utolsó órájuk elérkezett.

Mindaddig, míg a válópör folyt, egyetlen szóval sem beszélt Lydiával szerelemről, de lényének melegsége elárulá, mit érez iránta. Nem mozdult Szászhalomról, napról-napra látta őt. Együtt sétáltak, olvastak, elmélkedtek és vitatkoztak s midőn a tavasz elérkezett, teljesen ismerték egymást és meggyőződtek, hogy nem élhetnek egymás nélkül.

György egy napon, május havában, levelet kapott Lothártól, melyben az tudatta vele, hogy a válópör végéhez közeleg s befejezése után csakugyan nőül veszi Olcsvay Hedviget és ez által törvényesíti fiát, bár mindez nagy küzdelmébe kerül.

- Ez előre látható volt, gondola György. Öcsémnek nem nő, nem gyermek kell, hanem a vagyont. Legalább eleget tesz ez által kötelességének. A sors kényszeríté, hogy becsületesen cselekedjék, de hogy boldoggá teszi-e azt a szegény nőt? abban György nagyon kételkedett. Sőt bizonyos volt az ellenkezőről.

Pár nappal a levél vétele után Alice is írt neki, kit egész télen nem látott s arra kérte őt, ne nehezteljen az ősszel hozzá intézett kérelem megtagadása miatt. Ő egészen másként vélekedett a dolgok állásáról; most megbánta tettét, óhajtana Szászhalmon tölteni néhány hetet s ha nincs ellene neki kifogása, mielőbb el fog jönni.

»Jőjj mielőbb!« válaszolt neki György. »Soha, egy perczig sem nehezteltem reád. Házam és szívem mindig tárva áll számodra. Örülök, hogy oly hosszú idő után ismét gondoltál reám.«

Ez volt a felelet, melyet Alice bátyjától postafordultával kapott és könnyes szemekkel olvasá. Mily boldog az olyan asszony, ki ilyen szívet vehet birtokába, gondolá. Mert az ő házassága nem volt nagyon boldog, de a világ, a még rosszabb példák látása, a világi szokások s tapasztalat elaltatták szívét; csak akkor érzé, milyen lehet a szerető szív, a házasság boldogsága, a férfi gyengédsége, ha Györggyel volt, ha őt hallá beszélni, ha összemérte őt más férfiakkal.

Szászhalmy mind a két ujságot közlé Lydiával, kivel rendes napi sétáját tette a szép májusi nap verőfényes delében s csodálkozva látta arcának gyors elhalványulását e hírek közlésére.

- Önnek kellemetlen húgom érkezése. Nemde, Lydia? Arcza ezt mutatja, kérdé tőle.

- Minden, a mi az édes magányt megzavarja és a mi önt elvonhatja tőlem! mondá a fiatal nő kitörve.

- Lehetségesnek tartja ezt?

- Félek tőle.

Pár perczig némán haladtak egymás mellett, György habozni látszott a nyilatkozat kiejtésével, mely ajkára tolt.

- Nemsokára szabad lesz, mondá végre halkabban a rendesnél.

- Kétszeresen boldogít e tudat, mert ez által egy szerencsétlen nőt sikerült boldoggá tennem.

- És ön mit érez a szabadság gondolatára?

- Reményeim teljesülését foglalja magában ez a szabadság. Olyan könnyelműen adtam el s olyan nehéz volt visszaszereznem.

- Most már jobban meggondolná, mit tesz?

- Most okos, tapasztalt vagyok s nem hatna rám a mások befolyása.

György hallgatott.

- Az élet óvatossá teszi az embert, monda, aztán halkan, gondolkodva, csak egy van, a mi nem csálhat meg bennünket soha, a mi nem hagy cserben, a mi hű, igaz marad hozzánk mindenkor s bizhatunk erejében: szívünk!

- Olykor nem juthat érvényre annak szava. A lehetőség hiányzik, hogy hallgassunk reá.

- Ne higgye ezt, Lydia. Hosszú gondolkodás, tünődés s a legbölcsebb elmélkedés után sem birunk oly helyesen ítélni, mintha szívünkre hallgatunk. Ez ösztönszerűleg elvezet a helyes útra s ki szívével ítél, az jól ítél! Boldog lesz az életben.

- És mégis volt idő, György, kezdé akadozva az ifjú nő, mikor ön sem hallgatott reá. Szigorú volt, esztét hívta segítségül, hogy legyőzze szívének szavát. És büntetett, sújtott érdemetlenül.

- Ezt soha sem tettem.

- Gondoljon vissza arra az időre, midőn eltaszított, holott jól tudta, hogy Lothárral boldogtalan leszek.

- Azt hittem, szereti Lothárt és ő is önt; s a mások boldogsága árán nincs boldogság.

- Azt nem hihette, de büntetni akart. Azt gondolta, ki-ki bűnhődjék, a hogy érdemelte s elvének, igazságérzetének feláldozta szívét és talán sértett hiúságának is volt ebben része.

- Hiúság! mondá szomorúan György. Azt az érzést nem ismerem, de abban igaza lehet, hogy én egész érzelmet, teljes vonzalmat kívánok. Olyat adok s hasonlót kérek érte. A fél kevés nekem mindenben.

- György!

Az ifjú lényén végig hullámozott e felkiáltás melege, mely egész lelkét önté bele s szemének tiszta tükrében meg volt mondva mindaz, mi szívében már oly nagyra nőtt.

Az erdő bokrai összecsapódtak utánuk haladásukban, mintha a visszatérést akarnák meggátolni! A visszatérést, útkon és érzelmeikben. A virágos rét szelid hajlásaival, az élet előttök terülő szőnyegét jelképezé. A megmozgatott levelek remegése áthatott valójukra s mindketten a szerelem édes mámorába esve, hallgattak. Csak egymást látva, egymásra tekintve: felolvadtak érzelmeikben. Ily perczben nincs az ajknak szava és mit is mondhatna, a mit a szem pillantása el nem árul? Egyetlen tekintet többet mond az emberi nyelv minden ékes vallo-másánál. Az élet üdve úgy is csak egyetlen szóban összpontosul, csak egyben van kifejezve és ez a szó: szeretlek! Ebben rejlik a lét, az alkotás, a teremtés titka. Ez csapongja át a határt, mely a véges és a végtelenség közé vonatott. Ez közelíti meg az Istent, a teremtést és örök boldogság kútforrását. A ki szeret, az a mindenható erejével bír. Györgynek és Lydiának erre az egy szóra sem volt szüksége. Érzelmek árjában elmerülve, némán tekintének egymásra. Tisztán látták a jövőt, a következményeket, melyek rájuk nézve csak egyfélekeppen alakulhattak s ez a tudat, ez a reményteljes meggyőződés teljesen boldoggá tette őket.

Egyikök sem merte folytatni ezt a tárgyat, bár talán mind a ketten óhajtották volna. A keserű tapasztalás bátortalanná tette őket.

- Mikor érkezik Alice? kérdé végre hosszú hallgatás után Lydia.

- Talán holnapután már, vagy a legközelebbi napok egyikén.

- Milyen különös lesz vele a találkozás. Esküvőm napján láttam őt utólszor s valami azt mondja nekem, hogy meghidegült irántam.

- Az csak addig tarthat, míg újra látja őnt.

- Ki tudja? Alice nagyon szereti Lothárt.

- És nagy csapás lesz reá annak házassága!

- Ez új házasságot egyedül nekem róhatja fel.

- Majd felvilágosítom a dolgok állásáról s arról, hogy én beszéltem rá Lothárt, visszaadni igérvén neki vagyonát s megmagyarázva neki, hogy az kötelessége.

- Ekkor talán meg fog nyugodni benne.

Lassankint lecsendesülve, beszélgetve kerülék meg az erdő kis területét s a másik úton vídáman haladtak vissza a helység felé, melynek kisdud temploma tornyában megszólalt a három órát jelző harang s bezúgá a néma táj vidékét.

Távol és közel csendes volt minden. A nap rézsütös sugarakkal önté el a láthatárt; s ők gyönyörködve sütkeztek a tavaszi verőfény melegében és egy másféle melegben, a melyhez semmi sem fogható!

Csak az ismerheti egy ilyen tavaszi délután szépségét, ki szívében oly érzelmekkel barangolt a mező virágai között, mint György és Lydia. Csak az tudhatja, mily meleg, verőfényes, bájos ilyenkor a sugár, mely az ég királyának arcza mosolyából fakadva, szívünkbe hull s beszövi előttünk a láthatárt. Csak az ismerheti az ily gyönyörteljes délutánt...

XI. FEJEZET.

A legközelebbi napok egyikén Alice férjével megérkezett és sírva panaszkodott Györgynek Lothár házasságáról, melyet ez előtte kilátásba helyezett.

- Azt tenni kötelessége neki, viszonzá az idősb Szászhalmy; én tökéletesen helyeslem ez elhatározását.

Alice nem mert többé ellene szólni.

Az első találkozás Lydiával kissé feszes volt. Erőltetve társalogtak, de Szalárdyné könnyű vére, Szalárdy gróf élénk modora s Lydia igyekezete, hogy a multa legkisebb vonatkozás se történjék, csakhamar egyensúlyba hozta a társalgást, az együttlétet. Lothár nevének kiejtését mindnyájan kerülték. Ő maga pedig sokáig nem mutatkozott Szászhalmon. Írt, vagy az öreg Tergovaytól izent, ha Györggyel érintkeznie kellett.

Egy napon azonban váratlanul megérkezett s Györgyöt szobájában kereste fel.

- Nem birom magamat erre a házasságra elhatározni, kiáltá, boszúsan dobva kalapját az asztalra s egy székbe vetve magát.

- Miért? kérde György csodálkozva e váratlan érkezésen s meglepetve a kiáltáson.

- Gondold meg, György! Én kössek ily házasságot, éppen én, kinél büszkébb ember nincs e világon s büszkeségemben egyszer saját anyámat is megsértettem.

- Hagyd a multat. Ne bolygasd a halottat. Kötelességünk teljesítésének mindennél nagyobb-nak kell lenni s bocsáss meg, ha mondom, de talán éppen a végzet intézte így sorsodat s ezt a vezeklést mérte rád.

- Lydia nagyon rútul bánt velem.

- És te? érdemeltél tőle mást? Esküvőd előtt írsz kedvesednek leendő nődről levelet s a jövőre is szerelmet, összeköttetést ígérsz neki.

- Nem szabadulhattam más módon tőle, mondá nevetve Lothár. Ez az egyetlen lehetőség volt és én felhasználtam.

- A levél hangja nem ezt árulta el. Lydia méltán retteghetett a jövőtől.

- Hány asszony van hasonló helyzetben s nem hagyja cserben férjét?

- Hasztalan vitatkozunk ezen, Lothár, mondá György. Remélem, nem ez hozott ma hozzám.

- Az igazat megvallva, arra akarlak kérni, rendezd valahogy másként ezt a dolgot, mert én Hedviget nem tehetem nőmmé.

- Kétkedel jellemében, vagy hűségében nem vagy bizonyos?

- Nem hozzám való. Milyen állást foglaljon el a világban, mint Szászhalmy grófné, ki előbb kedvesem volt?

- Nem az első ilyféle eset ez. Megtörtént már számtalanszor.

- De nem akarom, hogy velem megtörténjék! kiáltá dühvel Lothár. Kinek én nevemet adom, annak híre tiszta legyen, multja szeplőtelen.

- Így nem adhatok tanácsot.

Komoran, némán ült a két testvér egymással szemközt, midőn Alice, nem gyanítva Lothár Szászhalmon létét, vidáman a szobába lépett s meglátva őt, hirtelen megállt.

- Mikor jöttél? kérdé észrevehető kellemetlen meglepetéssel.

- Éppen most. A mint látom, nem örülsz jelenlétemnek. Hát már egyetlen barátom sincs e földön és saját testvéreim között is idegen vagyok?

- Leendő házasságod elválaszt bennünket örökre.

- Ki ennek az oka? kérdé kitörve Lothár. Senki más, mint György.

Alice meglepetve fordult bátyjához.

- Te kényszeríted rá Lothárt?

- Ő maga intézte úgy sorsát, hogy ez a legtermészetesb következmény. Fia van s ennél fogva kötelességei vannak anyja iránt.

- Milyen házasság lesz ez! kiáltá méltatlankodva Alice. Jó, hogy szegény anyánk nem tud már felőle semmit.

- Meg vagyok győződve, hogy ő is úgy vélekednék, mint én, mondá György.

- Alig hiszem, veté ellen Szalárdyné. Ő Lothárhoz másféle reményeket kötött.

- Egykor talán.

Az ifjabb Szászhalmy komoran hallgatá e vitát s most, midőn már sok oly dolog volt a multban, melyen többé nem segíthetett, éles keserűséget érzett fölöttük. Eszébe jutott anyja, kit oly keserűen s oly gyakran megbántott. Jelenlegi viszonya testvéreivel, kik elhidegültek iránta; a jövő, mely oly sorssal s oly összeköttetéssel fenyegette, a melytől már most is borzadva fordult el, megkötött kezeire, vagyonára nézne. Minden, minden ellene fordult s a mi legkétségbeejtőbb volt rá nézve: mindezt saját magának köszönheté. - Önmaga idézte elő, a mi történt vele, a mi oly iszonyúan sujtá őt. Még csak nem is tehetett szemrehányást miatta senkinek, mert el kellett ismernie, hogy mindenki jóindulattal volt iránta egykor s ő maga játszotta el könnyelműen a sors és hozzátartozói kegyét.

Alice megfordult, hogy elhagyja a szobát.

- Félsz velem egy levegőt szívni? kérdé keserűen Lothár.

- Nem tudunk mit beszélni egymással s azt hittem, dolgotok van együtt Györggyel, ezért jöttél Szászhalomra.

- Miért is jöttem volna másért? hisz én itt most már úgyis idegen vagyok.

- Ne e keserű hangon, Lothár, mondá György. A gyűlölködés csak mérgesíti a helyzetet. Mi neked testvéreid vagyunk és mindenkor és mindenben segítünk rajtad, a hol lehet.

- *Kötelességből!* miért nem tetted ezt is hozzá? Te előtted mindig legfőbb a kötelesség. Egész életed e szerint folyt. Még soha sem vethettél magadnak semmit szemedre. Ritka boldog ember az, ki ily példásan tölti életét.

György nem felelt. Szokva volt az éles kitörésekhez, hagyta átzúgni feje fölött a keserűséget, gúnyt, heves megjegyzéseket. Nyugodtan függeszté öcscsére szép, komoly szemeit, mi ezt vérig boszantá.

- Miért nem felelsz? kérdé tőle hevesen.

- Mit feleljek? Még azt sem tudom, mit akarsz tőlem s miért jöttél hozzám?

- Megmondani, hogy én az általad javasolt házasságot meg nem tehetem.

- Ah! kiáltá örömteljes hangon Alice.
  - Nincs hatalmamban, hogy kényszerítselek rá; én csak tanácsolhatok, viszonzá György.
  - Nemsokára megtartod az esküvőt?
  - Még nem volt róla szó.
  - De bizonyos. Hisz miattad hagyott el Lydia, mert téged szeretett.
  - Azt nem tudom.
  - Ez az első nem igaz dolog és állítás, melyet tőled hallok; miért nem akarsz az igazat bevallani?
  - Mert nem volna alapja annak, a mit mondanék, ha azt állítanám. Lydiával én elválása óta még nem beszéltem szerelemről.
  - Lehetséges ez?
  - Legyen kezessége ennek - szavam!
  - És mit szándékozol tenni ezután?
  - Azt ma még nem tudom.
  - Vagy nem akarsz megmondani!
  - Ismersz, hogy nem szeretek magamról beszélni.
- Lothár habozni látszott azzal, a mit mondani akart s a miért felkereste bátyját. Pár percig hallgatva szemlélte őt.
- Min gondolkozol? kérde az csodálkozva.
  - Bámulok rajtad s azon, hogy lehet két ily különböző testvér a világon, mint te és én...
  - Ha helyesled az én életmódomat, Lothár, kövesd. A legtermészetesebb az s a legegyszerűbb.
  - Természetünkben kell annak lenni s én nem érzek rá hajlamot. De halld, a miért hozzád jöttem. Te azt mondad, kiadod nekem összes jövedelmemet.
  - Ismétlem ezt ma is. Korlátlanul rendelkezhetel fölötte.
  - Jó! mondá Lothár halkan. Elfogadom; a vagyon azonban maradjon minden további szó nélkül birtokodban s legyen egykor fiadé.
  - Lothár!
  - Méltóbb kezekben lesz az, mint volna nálam, előbb-utóbb semmivé tenném. Az én birtokban nem marad sokáig semmi. A szeretet éppen úgy, mint a pénz, kerül. Észrevétlenül és gyorsan eljátszom mind a kettőt.
  - Elvesztéd bizalmadat önmagad iránt?
  - Teljesen. Sohasem fogok megnősülni.
  - Ezt okosan teszed! kiáltott föl önkéntelen kitöréssel Alice.
  - Nemde? kérde keserűen Lothár. Te is így vélekedel rólam. Legközelebb hosszú útra indulok. Rendesen tudatni fogom veled, György, hol vagyok s hová küldjék pénzem utánam. Keveset láttam még a világból. Tanulni, tapasztalni fogok, talán ez jó hatással lesz reám.
  - Én is remélem, mondá Szalárdyné. Ez a legjobb, a mit tehetsz. Ezerszer helyesebb, mint hogy úgy nőölj, a hogy szándékozban volt.

- És fiad?

- Gondoskodom róla s neveltetni fogom és ha látom, hogy érdemes rá, idővel majd törvényesítem, de arra nagyon alapos bizonyítékomnak kell lenni.

- És anyja, kit te ígérettel, rábeszéléssel térítettél erre az útra, ki érted talán mindent áldozott? Szülőket, állást, becsületet!

Lothár komolyan nézett maga elé.

- Mily elégtételt adsz neki mindezért? folytatá György hévvel.

- Csalódtam benne! mondá keserűen Lothár. Benne is! Mindenki! Ő nem méltó arra, hogy áldozatot tegyek érte. Be van fejezve köztünk az összeköttetés.

- Szegény öcsém, mondá önkéntelen melegséggel György. Ez más. Így én is fölmentelek kötelezettséged alól.

- Így szokott ez történni, mondá diadallal Alice.

Lothár elhagyta helyét s kalapját vette.

- Töltsd ma nálunk a napot, mondá nyájasan György.

- Köszönöm, nem maradhatok. Nem akarok találkozni rajtatok kívül itt *senkivel* s ha maradnék, ki vagyok annak téve...

- Isten veled! kiáltá melegen Alice.

Lothár szó nélkül ölelé meg testvéreit s távozott. Amazok szánakozva néztek utána, midőn kocsija kirobogott az udvarról és porfelleg takará el őt szemeik elől.

Viszontlátják-e valaha?

XII. FEJEZET.

A nyár ismét elhullatá virágait, ősz lett, derült, nyájas, hosszú ősz, a természet másodvirágzással előzve meg a sívár telet.

Szalárdyék az egész nyár folytán távol voltak Szászhalomtól s György egyedüli társasága Szécsy Bennó és leánya volt, de ő nem is kívánt mást. Egész világa Lydia közeléte volt, kinek válópöre lefolyt, szabad lett s oly boldognak érezte magát, a mily boldogság kevés nőnek jutott osztályrészül a földön.

Midőn egy napon megkapta a végzést pörében, soha nem érzett örömmel sietett azt Györggyel tudatni, ki osztozott örömében.

- Előrelátható volt és teljesen bizonyos, monda Lydia és mégis szükséges volt a tény, hogy teljes örömet élvezzem s hálát adjak a sorsnak, mely ily kegyes volt irántam s nem büntetett keményebben, holott érzem, hogy megérdemeltem volna.

Kellemes, csendes alkony borult a vidékre s ama szép őszi napok egyike volt, melyek melegség nélkül is vonzanak s hasonlítanak a nyári hajnalhoz, melynek üde szellője, hűvös levegője felfrissíti az idegeket.

Illata már nem volt a mezőknek, de hímes szőnyege még megmaradt. A fák leveleinek zöldjét sárgás-vörös szín váltá fel, de még harmatos nedv csillogott rajtuk. Egy-egy felhő-foszlány közül koronként előtört a napsugár s tündöklő aranyport hintett maga körül; de már csak vidám nyájassággal birt: hevét, forróságát elveszíté s a könnyű, átlátszó eső, mely még olykor-olykor átvonult a tájon, még nem hagyott mélyebb nyomokat maga után, de mindannyiszor már meghűvösíté a levegőt s nem részesíté éltető nedvben többé az enyészet felé közeledő növényeket.

- Menjünk sétálni, Lydia, monda észrevehető elfogultsággal György társnőjének, miután az közlé vele az örömhírt s oly élénken hagyta el helyét, mintha szűk volna neki a szoba s fűlasztó annak levegője.

A fiatal nő készséggel vette kalapját. Kiléptek a házból s kihaladva az udvaron, az erdő felé vették útjokat.

Jól ismerték már ezt az ösvényt és ismerte őket a falu népe is, naponkint látva a két alakot végig haladni a helységből a Duna felé vezető úton. Napról-napra az egész nyár folyamán együtt sétáltak s napról-napra új volt nekik az együttlét boldogsága. Ma kétszeresen vágyott ezután György, mert nagyon sok mondanivalója volt és azt a szabad ég, isten színe előtt óhajtá elmondani Lydiának.

Némán indultak meg egymás mellett s bár a fiatal nő érzé, hogy boldogságában ajkairól áradoznék a szó, nem mert beszélni, társa nagy elmerültségét látva, ki a földresütött szemekkel haladt mellette.

- A füvet nézi? kérde végre mosolyogva Lydia, tekintetét szintén az előttük elterülő pázsitra szegezvén, mely majdnem kék volt, zöldes hullámmzattal, az őszi napfényben.

- Nem, monda György ráemelve szemeit. Azon gondolkozom, miként foglaljam szavakba azt, a mit mondani akarok. Tudja, Lydia, ha szívünk nagyon telve van érzelmekkel, a beszéd ügyetlen s a szavak eltalálása nehéz!

Lydia reszketett a kéjtől.

- Annál nehezebb az nekem, mert nem újat s nem is először mondom azt önnek, a mit végre ismételnem kell; de más szavakba, más formába szeretném azt önteni, hogy több és tartósabb boldogságot hozzon, mint egykor.

- Bármit, hogyan, mily szavakban mondjon nekem, a mit akar, mindig kedves lesz az előttem.

- Most talán őszinte lesz?

- Bár lehettem volna mindig az! Most már ismer, tudja, hogy mi volt oka ama tétovázásnak.

- Még soha sem mondta meg.

- Szükséges, hogy szavakba öntsem, a mit arczom, szemem, elragadtatásom minden pillanatban elárul, ha önnel vagyok?

- Nem vettem észre, mondá enyelegve György s megfogta társnője kezét.

- Nem elmondani, eltitkolnom volna azt nehéz! Hisz ennek az érzésnek élek én másfél év óta, ez foglalkoztatja agyamat, szívemet. Ez volt, mi oly tűrhetetlenné tette balsorsomat. Ha szívem szabad, tán el tudtam volna szenvedni mindazt, a mi ért.

György mosolyogva nézett lázasan égő arczára, esdeklő szemébe. Tudta ő már régen, hogy ez a szív, ez a kéz az övé, de késleltetni óhajtá azt a boldogságot, mely reá várt. Kéjelgett a tudatban, hogy a várva-várt vallomást hallani csak tőle függ...

Lydia türelmetlenül leste ajkairól a szót. Oly régen vágyott arra, most végre elérkezni látta idejét.

- Szeretlek! mondá neki György s keblére vonta.

Szeretlek! kiáltá körülöttük erdő és mező. Szeretlek! kiálták a levegő szárnyasai. Szeretlek! sóhajtá fejük fölött a szellő. A lenyugvó nap utolsó sugaraival pásztázott végig a tájon, édes búcsút intve a vidéknek. Az ég lassan halványodott el. A szürkület derült halványsága nem az éj közeledtét jelenté, hanem a következő nap örömet s az árny oly átlátszó, oly könnyű, oly gyöngédséggel teljes volt az este, mintha félne beborítani ezt a nagy boldogságot, mely oly ritka már ezen a földön...

Közcsodálkozást okozott Szászhalmy György és Szécsy Lydia eljegyzésének híre a vidéken. Találgatták az összefüggést.

Akkor is sógorát szerette, midőn elhagyta férjét, mondák s csak azt nem birta megmagyarázni senki, miért lett Lydia előbb Lothár nejévé, hogy utóbb elhagyva őt, Györgyhez menjen. Sokat nem érthet a világ. És minek is? Némely dolgokat úgyis hiába magyaráznánk neki. Nem birná felfogni. A legtöbb pedig jobb, ha örökre titok marad előtte. Így legalább meg van óva attól, hogy a rendes zsinórmértékkel méressék, holott sokkal magasabban áll azok fölött, kik véleményt vagy ítéletet hoznak róla.

Igy volt ez György és Lydia eljegyzése fölött is. Két mélyen szerető szív szövetsége volt ez, hosszú tévelygés, hosszú vezeklés és hosszú bánkódás után.

Megtalálták egymást és méltók voltak egymás szerelmére. Csendben tarták meg az esküvőt, Lothárt nem is tudósítva s egy napon György csak azt tudatta vele házasságának évfordulóján, hogy fia született és azt az ő nevére Lothárnak keresztelteté. Pár hétig nem kaptak választ, a min nagyon csodálkoztak mindannyian, mert György nemes szíve azt remélte, hogy ez a figyelem örömet fog okozni öccsének.

Egyszer aztán szomorú tudósítást kaptak a Balkán-félszigetről. Lothár véget vetett életének, bátyjának levelet hagyva hátra, melyben tudatta vele, hogy megúnta életét. A múlt tévelygését nem lett volna képes helyrehozni s elment anyjához, hogy engedelmet kérjen tőle. Nekik

pedig minden boldogságot kívánva, összes vagyonát a kis Lothárnak hagyja s csak arra kéri Györgyöt, ne feledkezzék el egészen fiáról, kinek ha anyja méltatlan is, ha nincsenek bár nevére és örökségére jogai, mégis csak az ő fia s György jóindulatába ajánlja őt.

Hogy mily szívre bírta a gyermeket, azt Lothár maga legjobban tudta. György, Alice és Lydia megsiratták őt, ki hideg, büszke szívének, kiméletlen természetének és saját önzésének lett szomorú áldozata.

VÉGE.